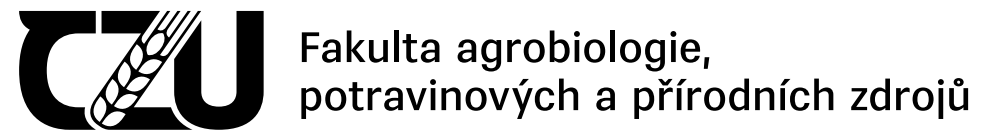

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra zahradní a krajinné architektury

Revitalizace veřejného prostoru ve Vlachově Březí

Diplomová práce

Bc. Alena Slámová

Krajinářská architektura

Jan Hendrych, ASLA, Ph.D.

©2024 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Revitalizace veřejného prostoru ve Vlachově Březí“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 21. 4. 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Janu Hendrychovi, ASLA, Ph.D. za odborné vedení. Děkuji také Mgr. Evě Jakubcové, Ph.D. za vedení a konzultace v první fázi práce. Velké poděkování patří Ing. Markovi Ehrlichovi z Národního památkového ústavu, paní Libuši Kropáčkové a Mgr. Heleně Dvořákové za poskytnutí podkladů, konzultace a cenné rady. Děkuji také Mgr. Petře Stejskalové za zapůjčení literatury z knihovny J. V. Plánka ve Vlachově Březí a panu starostovi města Lubomíru Dragounovi za vstřícnost a podklady. V neposlední řadě děkuji své rodině a přátelům za podporu po celou dobu studia i tvorby diplomové práce.

Revitalizace veřejného prostoru ve Vlachově Březí

Souhrn

Diplomová práce se zabývala tématem revitalizace veřejného prostoru ve Vlachově Březí v okrese Prachatice.

Cílem práce bylo vypracování krajinářské studie vybraného veřejného prostoru. Důraz byl kladen na zachování charakteru místa, podporu stávajících kvalit a citlivou obnovu v městské památkové zóně. Současně bylo cílem zvýšení rekreačního potenciálu místa a uplatnění konceptu modrozelené infrastruktury.

Východiskem návrhu byla literární rešerše zaměřená na historický kontext vývoje území, koncept modrozelené infrastruktury a veřejný prostor. Z rešerše vyplývá, že Vlachovo Březí je jedním z nejzachovalejších malých měst v jižních Čechách, jehož hodnotou je nenarušená historická urbanistická struktura s barokními dominantami a maloměstskou zástavbou na náměstí i na předměstích. Dále, že podoba veřejného prostoru je stěžejní pro vyznění celého města a chráněné objekty mohou projevit svou hodnotu jen v důstojném a estetickém prostředí. Citlivý návrh může zachovat historickou hodnotu a zároveň obohatit *genia loci* dané lokality. A aby město bylo „živé, bezpečné a udržitelné“ musí splňovat jistá kritéria kvality. Je to pocit bezpečí, ochrana před vnějšími nepříznivými vlivy, pohodlí a nalákání lidí k aktivitám podporujícím využívání veřejného prostoru města. Prostor by měl mít také lidské měřítko a kvalitní architektonické zpracování.

Jako další východiska návrhu sloužily kromě rešerše také četné terénní průzkumy a analýzy řešeného území, rozhovory s pamětníky a jejich vlastní výsledky bádání o historii města.

Na základě těchto poznatků byl vypracován návrh veřejného prostoru - náměstí a areálu pivovaru a zámku. Na náměstí byly navrženy nové vegetační prvky (stromy a záhony), částečně nový povrch a zároveň byly zredukovány plochy parkování. Kolem kostela byla navržena připomínka hřbitova zrušeného v roce 1810 v podobě svítidel v dlažbě. Zahrada zámku byla uzpůsobena pro provoz kavárny. Na dvoře pivovaru vznikla větší trávnicková plocha s novou cestou a sedacím mobiliárem. Zároveň bylo navrženo osvětlení v celém řešeném území.

Na závěr bylo zhotoveno ekonomické zhodnocení, diskuze a fyzický model řešeného území.

Klíčová slova: revitalizace, veřejný prostor, náměstí, zámek, pivovar, panský dvůr, modrozelená infrastruktura

Revitalization of public space in Vlachovo Březí

Summary

The thesis dealt with the topic of revitalization of public space in Vlachova Březí in the Prachatice district.

The aim of the thesis was to develop a landscape study of the selected public space. The emphasis was on preserving the character of the place, supporting the existing qualities and sensitive restoration in the urban heritage zone. At the same time, the aim was to increase the recreational potential of the site and to apply the concept of blue-green infrastructure.

The starting point for the design was a literature review focusing on the historical context of the development of the site, the concept of blue-green infrastructure and the public space. The research showed that Vlachovo Březí is one of the best preserved small towns in South Bohemia, the value of which lies in its undisturbed historical urban structure with Baroque landmarks and small-town buildings on the square and in the suburbs. Furthermore, the form of public space is crucial for the appearance of the whole town and protected buildings can only show their value in a decent and aesthetic environment. Sensitive design can preserve the historic value and at the same time enrich the *genius loci* of a site. And for a city to be 'livable, safe and sustainable' it must meet certain quality criteria. These include a sense of security, protection from external influences, comfort, and attracting people to activities that promote the use of the public space of the city. The space should also have a human scale and quality architectural design.

In addition to the literature review, numerous field surveys and analyses of the area, interviews with local people and their own research results on the history of the town served as further basis for the design.

On the basis of these findings, the design of the public space - the square and the grounds of the brewery and castle - was developed. New vegetation elements (trees and flower beds) and a partly new surface were designed for the square, while the parking areas were reduced. Around the church, a reminder of the cemetery dissolved in 1810 was proposed in the form of luminaires in the pavement. The garden of the castle was adapted for a café. A larger lawn area was created in the brewery yard with a new path and seating furniture. At the same time, furnishing and lighting was designed throughout the entire area.

Finally, an economic evaluation, discussion and a physical model of the project area were made.

Keywords: revitalization, public space, square, castle, brewery, manor court, blue-green infrastructure

Obsah

1 Úvod	8	4.3.2 Části řešeného území	52
2 Cíl práce.....	8	4.3.3 Provozní osnova.....	56
3 Literární rešerše.....	9	4.4 Územní plán.....	57
3.1 Historický kontext vývoje území.....	9	4.5 Síť technické infrastruktury	60
3.1.1 V době prehistorické.....	9	4.6 Majetkoprávní vztahy.....	62
3.1.2 Od raného středověku až po první písemné zmínky	9	4.7 Přírodní poměry.....	63
3.1.3 Od prvních písemných zpráv	9	4.8 Krajinový ráz	65
3.1.4 Třicetiletá válka a její následky	10	4.9 Dendrologie	67
3.1.5 Kulturní rozvoj městečka v 19. století.....	15	4.10 Analýza obrazu sídla.....	72
3.1.6 První světová válka a Československá republika.....	16	4.11 Prostorové utváření a kompoziční příležitosti.....	73
3.1.7 Poválečná doba.....	17	4.12 Pohled NPÚ na revitalizaci veřejného prostoru ve Vlachově Březí	74
3.1.8 Změny po roce 1989	17	4.13 SWOT analýza	75
3.2 Veřejný prostor	19	5 Vlastní projekt	76
3.2.1 Vybrané typy veřejných prostranství	19	5.1 Půdorysné řešení	76
3.2.2 Desatero zásad jak město udržet živé a zdravé.....	19	5.2 Materiálové řešení povrchů	80
3.2.3 Koncept síla 10+	20	5.3 Mobiliář.....	81
3.2.4 11 principů jak vytvářet skvělá komunitní místa.....	20	5.4 Technický detail - zasakovací rýha	87
3.2.5 12 kritérií kvality města.....	21	5.5 Osvětlení.....	88
3.3 Modrozelená infrastruktura.....	23	5.6 Vizualizace - děkanství	97
3.3.1 Ekosystémové služby	25	5.7 Řezopohled A-A.....	98
3.3.2 Kategorie ekosystémových služeb	25	5.8 Vizualizace - zahrada zámku.....	100
3.3.3 Úrovně zelené infrastruktury	25	5.9 Osazovací plán - stromy	101
3.3.4 Podpora implementace	25	5.10 Osazovací plán - trvalkové záhony.....	104
3.3.5 Pohled památkové péče na opatření HDV ve veřejném prostoru ...	26	5.11 Ekonomické zhodnocení	111
4 Zhodnocení podkladových údajů	28	5.12 Fotodokumentace modelu	112
4.1 Řešené území a širší vztahy	28	6 Diskuze	113
4.2 Historie a vývoj města a centra.....	32	7 Závěr	114
4.2.1 Rozbor zachovaných urbanistických stop v území.....	34	8 Literatura.....	116
4.2.2 Archivní letecké měřické snímky.....	35		
4.2.3 Kulturní hodnoty a vizuální scéna	39		
4.2.4 Významné stavby	40		
4.2.5 Dochované historické plány.....	48		
4.3 Současný stav	50		
4.3.1 Občanská vybavenost.....	51		

1 Úvod

„Musíme vytvářet místa, kam lidé patří; místa, která náleží tam, kde jsou, a budovy, které na tato místa patří.“

Christopher Day (2002)

Již v dobách antických lidé uznávali, že je pro jejich existenci důležité, aby v dobrém vycházeli s duchem místa (geniem loci) ve fyzickém i psychickém smyslu. V minulosti na tom záviselo jejich přežití. Tato závislost se dnes však vytrácí, neboť člověk věří, že ho věda a technika osvobodily od závislosti na místech, a tak často strukturu krajiny a s ní související procesy nerespektuje. Přitom je duch místa důležitým determinantem každé kultury. Struktura krajiny je zase její pamětí. Paměť místa závisí na zachování všech druhů památek a jejich zapojení, třeba ve změněném významu, do života současné komunity (Cílek et al. 2011). Tak je tomu i ve Vlachově Březí, měste s dochovanou historickou urbanistickou strukturou, maloměstskou zástavbou a barokními památkami. Tito hmotní svědci dob minulých tam ožívají díky novému využití. Zámek se stal knihovnou a kavárnou, pivovar kulturním a společenským prostorem s novým sládkem a pražírnu kávy. Prostory jsou v těsném sousedství, navazují na náměstí a tvoří tak centrum města, veřejný prostor, který v současné době čelí výzvám změny klimatu.

V současné krajinářské tvorbě je proto nutné jít s dobou. Úkolem krajinářských architektů je adaptovat životní prostředí a veřejné prostory tak, aby se lépe vyrovnávaly se změnou klimatu. Tyto současné principy (např. použití modrozelené infrastruktury) se dostávají do konfliktu s památkovou péčí o historická místa. Tyto prostory je potřeba navrhovat s respektem a citem. Zároveň je však potřebné, aby fungovaly jako kvalitní veřejné prostory a naplňovaly tak současné potřeby každodenního života lidí, kteří se v nich pohybují. Pro budoucnost je klíčové lepší využívání srážkové vody, rozvoj místních komunit a jejich propojování (např. prostřednictvím obnovy kulturních center) a dobrá dostupnost harmonické přírody.

Tak jako nám změna prostředí dokáže ulevit od stresu, může nám i prostředí, co nás každý den obklopuje, dodat energii, zlepšit náladu, snížit pocit tlaku a inspirovat nás či motivovat. Jakmile pochopíme, jak na nás okolí působí, dokážeme utvářet místa, která slouží k užítku v nich žijícím lidem. Prostředí připravované ne za účelem něco vyjádřit, ale podpořit nálady, pocity a vnitřní rozvoj, může prospívat fyzickému, psychickému i sociálnímu zdraví – vnitřním kořenům individuality (Day 2002).

Kvality našeho prostředí v nás rezonují. Duch místa je tu posílen tím, že si jej ceníme a na oplátku místem prozařuje, ovlivňuje naše citění a utváří nás. Tím určuje, jak jednáme a čím jsme (Norberg-Schulz 1980).

2 Cíl práce

Cílem diplomové práce bylo vypracování krajinářské studie vybraného veřejného prostoru ve Vlachově Březí v okrese Prachatice s důrazem na zachování charakteru místa, podporu stávajících kvalit a citlivou obnovu v městské památkové zóně. Současně bylo cílem zvýšení rekreačního potenciálu místa a uplatnění konceptu modrozelenošedé infrastruktury.

Na základě literární rešerše se zaměřením na historický kontext vývoje území a koncept modrozelenošedé infrastruktury, terénních průzkumů a analýz byla vytvořena krajinářská studie řešeného území.

3 Literární rešerše

3.1 Historický kontext vývoje území

Město Vlachovo Březí je usazeno v členité krajině okraje vyšší Šumavy. Zdejší krajina má podobu mozaiky lesů, polí a sadů, kterou vytvořily desítky místních rodů.

Známky osídlení pochází již z doby mezolitu po ústupu doby ledové před osmi tisíci lety. Také Keltové zde zanechali stopy, a to sice zemědělská sídliště. Podoba dnešního obyvatelstva se utvořila v raném středověku – době prvních českých knížat (Benešová & Hrubý 2000).

3.1.1 V době prehistorické

První stopy osídlení regionu pochází ze střední doby kamenné (mezolitu) a mají podobu štípaných pazourkových nástrojů nalezených podél vodních toků.

Pro mladší dobu kamennou (5500-3700 př. Kr.) a pozdní dobu kamennou (3700-1900 př. Kr.) nemáme žádné důkazy osídlení. Pouze poblíž Vlachova Březí u Strunkovic nad Blanicí existují doklady aktivit eneolitického obyvatelstva v podobě sídliště.

V době bronzové (1900-750 př. Kr.) je již situace jiná. Z 16. st. před Kristem pochází více dokladů o osídlení střední a dolní Blanice. Ze střední doby bronzové (1550-1250 př. Kr.) a z katastru Vlachovo Březí pochází bronzová sekerka. Dalším nálezem je keramická nádoba z mladší a pozdní doby bronzové (1250-750 př. Kr.), která může dokládat existenci sídliště nebo pohřebiště (Benešová & Hrubý 2000; Chvojka 2009).

V době halštatské (750-450 př. Kr.) v oblasti pobývali Keltové. V této době došlo k osidlování i do té chvíle neobydlených území a máme z ní doklady o existenci sídlišť a nálezy keramiky. Pohřbívalo se pod mohylami i do plochých žárových hrobů. Budovaly se hradiště, a to většinou opevňováním kupovitých výrazných kopců dále od větších vodních toků, když to bylo možné, a na okraji osídleného území. Hradiště fungovala jako sídelní pro tehdejší aristokracii. Dále mohla sloužit jako útočiště pro obyvatele z okolí a jejich majetek, nebo jako centra kultu.

Následovala doba laténská (450-9 př. Kr.), ze které nemáme na území žádné památky. Zdá se, že nejdříve došlo k vylidnění regionu a až v pozdní době laténské se opět objevují stopy zemědělských osad. Byly nalezeny základy zahloubených obydlí, znovu se osidlovaly strategické polohy se zbytky opevnění a budovala nová hradiště známa jako oppida. Oppida a hradiště poté opět zanikaly v druhé polovině 1. st. př. Kr. také kvůli tlaku germánského obyvatelstva přicházejícího ze severu.

V době římské oblastí pravděpodobně vedly stezky přes Šumavu, o čemž svědčí nález římské mince z Prachatic.

Z doby stěhování národů (395 – pol. 6. st.) nemáme žádné doklady. Poté se na našem území objevují Slované (Benešová & Hrubý 2000).

3.1.2 Od raného středověku až po první písemné zmínky

Toto období (6. st. – asi 1200 po Kr.) se nazývá doba hradištní podle charakteristického jevu budování hradišť. Lidem žijícím v této době již říkáme Slované. Jejich životní úroveň byla stejná jako u předchozích obyvatel žijících zemědělským způsobem života.

Ze střední doby hradištní existují v regionu nálezy hradišť, valů, sídlišť, mohylových pohřebišť a samostatných mohyl.

V mladší době hradištní se již šíří křesťanství, které zapříčinilo změny v pohřbívání. Mění se také uspořádání moci, která je centralizovaná (vládne jeden panovník – český kníže a později král) a sílí. V době raně středověké ležel region v okrajové oblasti knížectví, v tzv. pomezním hvozdu plnicím funkci neprostupné zemské hranice. Procházela však tudy jedna větev staré významné obchodní tepny známe jako Zlatá stezka. Právě na této obchodní cestě vyrostla a vzkvétala aglomerace kolem Starých Prachatic, která byla správním centrem až do 13. století. Dalším centrem byly nedaleké Netolice ležící na stezce, která spojovala českou kotlinu s Podunajím.

V průběhu 12. století se mění tvář krajiny díky příznivému klimatu, změně v zemědělské výrobě a tím zapříčiněným růstem počtu obyvatelstva. Dochází k systematickému osidlování dosud neobydlených a zalesněných oblastí pod dohledem světské i církevní moci známému jako vnitřní kolonizace. Tento proces dosahuje svého vrcholu na prahu období vrcholného středověku, konkrétně ve 13. a 14. století (Benešová & Hrubý 2000).

3.1.3 Od prvních písemných zpráv

První zmínky o osadě Vlachovo Březí pochází z písemných pramenů z doby české kolonizace na jihu Čech (Benešová & Hrubý 2000). Kolem poloviny 13. století zde byla nad severní stranou nynějšího velkého náměstí, původní lokační návsí, postavena tvrz, která se stala základem pozdější vesnice Březí (Starý 1988; Kuča 2011). Náměstí má tvar širokého vřetena, kterým na ose od západu k východu prochází hlavní komunikace z Vimperska (Lštění) k Bavorovu a jeho velikost vymykající se návsím okolních vesnic naznačuje značný význam Březí již ve 13. století. Kromě feudálního sídla zde stál v jižní části náměstí kostel s nalezeným románským zdivem a portálem. Poloha obou dominant nejspíše vysvětluje asymetrické protažení prostranství (Kuča 2011).

Nejstarší písemná zmínka o osadě je z roku 1274 a jejími prvními držiteli byli bratři Michal, Verner a Vchyna ze Březí (Starý 1968). Bratři jsou uvedeni na jisté kupní smlouvě o prodeji jiné

vsí. Znovu se s jejich jmény setkáváme ve zprávě, že jim Valkoun ze Březí zastavil dvůr se dvěma dvorci a dvorec v Nekvasovicích. Podle tohoto záznamu lze usuzovat, že ve Březí pobýval ještě jiný svobodný dědíník nebo zeman (Benešová & Hrubý 2000; Brož 2006).

Název získala osada Březí nejspíše, stejně jako mnohé jiné v té době, podle povahy půdy a jejího porostu. Poloha osady byla příznivá v objemné kotlině mezi horskými hřbety porostlými břízami (Brož 2006).

V roce 1362 nedaleko Rožmberkové po svolení od Karla IV. dostavěli hrad Helfenburk (Benešová & Hrubý 2000). Ve 14. a 15. století se v okolí nacházelo mnoho dalších vsí – Tvrzice, Bušanovice, Radhostice, Dolní Nakvasovice, Želibořice, Dubská Lhota, Budkov, Uhřice, Chlumany, Lipovice, Dolní Kožlí, Pěčnov (Starý 1988; Benešová & Hrubý 2000). Z 16. století pochází první zmínky o existenci Chocholeté Lhoty, Dáchova, Újezdce a Doubravy (Starý 1988).

V roce 1359 měli Březí v držení Jan, Kunrat a Ješek. Kolem roku 1362 je v pramenech uveden Přeck Kús a po něm nastupuje v roce 1375 Linhart, který byl roku 1380 purkrabím na Helfenburku (Starý 1968; Benešová & Hrubý 2000).

Po roce 1383 se Březí dostává do rukou rodu Malovců z Malovic, kteří pocházeli z tvrze v Malovičkách u Netolic, konkrétně bratrů Petra a Bohuslava (Starý 1968; Kašička & Nechvátal 1990; Benešová & Hrubý 2000). Významným potomkem tohoto rodu byl pro město Vlach (zkráceně Vladislav). Vlach podporoval Mistra Jana Husa, a to i přidáním své pečeti na stížný list české šlechty proti jeho upálení. Právě po něm se vsi Březí začalo říkat Vlachovo. Díky jeho smýšlení byla tvrz chráněna a nebyla vypálena během husitských válek, ačkoliv stála v oblasti vojenských útoků. Narozdíl od katolických Prachatic, které dobyl Jan Žižka (Benešová & Hrubý 2000; Brož 2006).

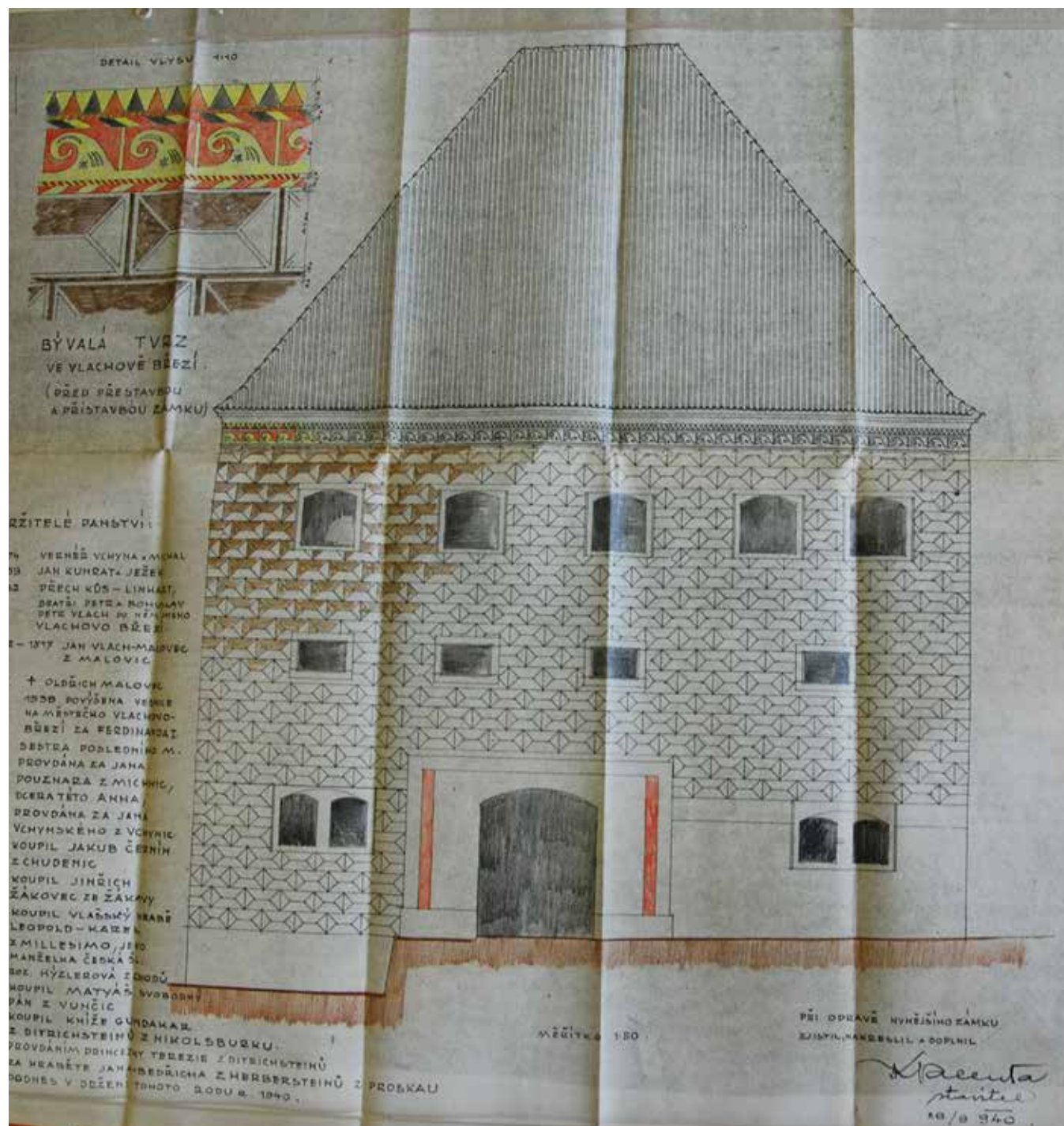
Až v druhé polovině 15. století za vlády Jiřího z Poděbrad a za zdržení Oldřicha Vlacha ze Březí byla tvrz několikrát vypálena a vypleněna. Oldřich bojoval na straně krále Jiříka proti okolní mocné a bohaté katolické šlechtě i církvi (Benešová & Hrubý 2000). Jedním z oněch šlechticů byl například Jan z Rožmberka (Starý 1968). A proto mnoho těchto bojů proběhlo s rožmberskými oddíly na Helfenburku. Naopak do Březí vtrhli roku 1468 Pasovští, kteří Vlachovi tvrz kvůli jeho příklonu k Jiřímu z Poděbrad vypálili a vyloupili (Brož 2006; Kuča 2011). To přimělo Oldřicha Vlacha k úpravám sídla, a to sice k lepší a důkladnější stavbě a opatření zásob (Benešová & Hrubý 2000). Tvrz však nešla dalšímu plenění roku 1469 lidmi Zdeňka ze Šternberka (Kuča 2011). Oldřich Vlach se sám účastnil mnoha bojů a přepadení, kdy například s Jindřichem Roubíkem z Hlavatce vrhl do Rakous a ohrožoval drkolenský klášter a město Hasel. V té době trpěl hlavně selský stav mezi střety více či méně mocných pánů (Benešová & Hrubý 2000). Vlach působil také jako královský hejtman v Sušici a ve Březí vládl prostřednictvím svých úředníků z řad nižší šlechty (Kašička & Nechvátal 1990). Zemřel roku 1474 a jeho nástupcem se stal v letech 1502-1517 Jan Vlach Malovec z Malovic (Starý 1968).

Na konci 15. a začátku 16. století panoval víceméně klid a osada Březí ležící na důležité obchodní cestě do Volyně vzkvétala (Starý 1968; Benešová & Hrubý 2000). Zabírala již plochu dnešního náměstí objímající farní kostelík, o kterém máme zprávy již z poloviny 14. století (Brož 2006). Díky tehdejšímu držiteli Janu Oldřichovi Malovci povýšil roku 1538 král Ferdinand I. osadu na městečko (Starý 1968; Benešová & Hrubý 2000). Městečko získalo právo pečtit písemnosti zeleným voskem a používat vlastní znak, kterým se stal kozel se stříbrnými kopýtky vzpínající se na modrém pozadí (Benešová & Hrubý 2000). Dle Brože (2006) kozel zřejmě nemá souvislost se zvykem shazování zvířete z kostelní věže, ale snad se symbolicky vztahuje ke jménu osady porostlé březovím. První písemná zmínka o tomto zvyku provozovaném cechem místních řezníků na svatého Jakuba (25. července) pochází z druhé poloviny 19. století. Zvyk má kořeny v pohanských obětních praktikách. Krev zabitého zvířete měla mít léčivý účinek a jeho oběť zahnat temné síly a podnítit obnovu životního cyklu zemědělce, který hospodařil v náročných podmínkách horské krajiny. Dále městečko získalo právo tří výročních trhů – 23. července na sv. Apolináře, 16. září na sv. Ludmilu a 6. prosince na sv. Mikuláše a svobodu řemesel (Benešová & Hrubý 2000). Se svobodou řemesel se pojilo právo vařit pivo, a tak byl postaven obecní pivovar, který nejspíše stával pod kostelem na místě nynějšího domu č.p. 74 s prostornými sklepy v Jeronýmově ulici (Dvořáková & Kropáčková 2019).

Před svým úmrtím v roce 1561 dal poslední mužský potomek rodu Malovců Oldřich tvrz ve Vlachově Březí renesančně přestavět (viz Obr. 1) (Benešová & Hrubý 2000; Dvořáková & Kropáčková 2019). Konkrétně upravil část nynější budovy orientovanou na sever řídce osazenou menšími okny, která se značně liší od pozdější jižní části (Brož 1940; Brož 2006). Bílý mramorový náhrobek Oldřicha Malovce je dosud k vidění v březském kostele (Starý 1968). Jeho dědičkou byla dcera Kateřina a její dcera Anna, přes kterou panství (Březí a dalších osm vesnic) přešlo po svatbě roku 1569 do rukou Jana Vchynského ze Vchynic a ten ho prodal o rok později Jakobovi Černínovi z Chudenic a na Líšťanech (Kašička & Nechvátal 1990; Benešová & Hrubý 2000). Po něm zdědili panství jeho dva synové, z nichž Karel zemřel bez dědiců (Kašička & Nechvátal 1990). Karel Černín nechal v roce 1592 odlít zvon, který dodnes visí na věži farního kostela a nese jeho jméno (Starý 1968). Druhý bratr Jan Ondřej prodal potom roku 1616 panství svému potomkovi Janu Karlovi (Kašička & Nechvátal 1990).

3.1.4 Třicetiletá válka a její následky

Třicetiletá válka znamenala konec hospodářského rozkvětu a prosperity. Celé Čechy byly vypleněny a obchodní stezky přerušeny. V kraji nebylo příliš bezpečno kvůli potulným vojenským oddílům i loupežnickým skupinám. Prachatice byly vypáleny a již se z války nevzpamatovaly v dřívější slávě (Benešová & Hrubý 2000). Tvrz ve Březí byla rovněž spálena a celé městečko bylo zřejmě dobyt císařskými vojsky v letech 1619 a 1620 (Kuča 2011). Roku 1624 zde pobývala vojenská posádka (Benešová & Hrubý 2000). Brož (2006) předpokládá, že toto pustošení je důvodem, proč se v městečku nebo na zámku v archivech nezachovala žádná písemná památka, co by dokládala dobu a minulost před těmito událostmi.

Obr. 1. Obrazová rekonstrukce původní podoby vlachobřezské tvrze po renesanční úpravě v roce 1561 od stavitele Karla Valenty z roku 1940. (zdroj: Státní oblastní archiv Litoměřice)

Tehdejší držitel Jan Karel Černín unikl konfiskacím, protože byl katolického vyznání a vzpoury (války) se nezúčastnil. Avšak panství svévolně zabral jeho soused Jáchym Novohradský z Kolovrat, který držel Vimperk. Po průtazích bylo vráceno Černínům (Benešová & Hrubý 2000). Anna Černínová z Příchovic, poručnice sirotků po Janu Ondřeji Černínovi, roku 1623 prodala vyhořelou tvrz s dvorem, pivovarem, městečkem a šesti okolními vesnicemi (Doubrava, Horouty, Chlumany, část Nakvasovic, Pěčnov a Uhřice) Jindřichovi Žákavci ze Žákavé a na Hradišti (Starý 1968; Kašička & Nechvátal 1990; Benešová & Hrubý 2000; Dvořáková & Kropáčková 2019).

Po válce následovalo období rekatolizace protireformačním patentem císaře Ferdinanda II. Česká nekatolická šlechta a vzdělanci odešli do emigrace. Místo násilné rekatolizace nastoupila později účinnější kázání a výchova prostřednictvím katolických kněží, a to hlavně jezuitů. Na Prachaticku měl vliv dokonce i známý Bohuslav Balbín (Benešová & Hrubý 2000). Podle Brože (2006) se tak stal kraj Prácheňský a celé jižní Čechy, kdysi nejkacířtější území v království, ze všech krajů nejvíce katolickým.

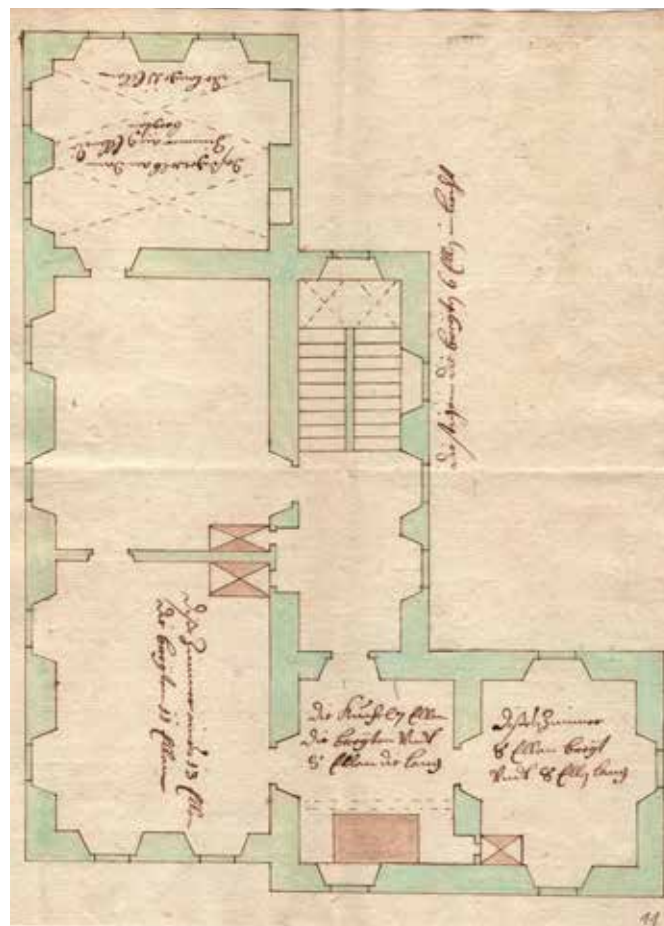
Hospodářství nebylo v dobrém stavu a chyběla pracovní síla, a tak se šlechta snažila využívat rolníky víc, než tomu bylo dříve. Byli k panství více připoutáni a robotní povinnosti a dávky jim byly zvyšovány. Zřizovaly se panské dvory na úkor půdy selské. Tím pádem bylo mnoho statků opuštěných a rozvrácených, což dokládá i seznam z roku 1662, kde je uvedeno, že alespoň třicet gruntů ve Březí změnilo svého majitele. Z roku 1655 pochází berní rula – první soupis poddanské půdy na panství Vlachovo Březí. Soupis vznikl za účelem ocenění panství kvůli plánovanému prodeji Eggenberkům. Ten se však nakonec neuskutečnil (Benešová & Hrubý 2000). V soupisu je uvedeno, že se za pivovarem na východ od panského hájku Záhorské na Bousovách nacházela stará chmelnice a také jedna nově vysazená. Chmelnice měla plochu asi 1,2 hektaru (Brož 1932; Dvořáková & Kropáčková 2019). Na panských pozemcích u dvora byly ve velkém pěstovány ještě len a zelí, které vrchnost prodávala poddaným (Brož 1932). Dále soupis uvádí, že vedle dvora se ze dvou stran nacházela „dobře stromovím vysazená vůkol zdmi obehnaná dosti prostranná velká štěpnice, v níž také kořenná zahrada jest a nad ní pro kuchyňské věci“ (Starý 1988).

V roce 1656 směnil zadlužené panství syn Jindřicha Žákavce Diviš Lev Žákavec s hrabětem Karlem Leopoldem z Caretto-Millesima za jeho statek Předboř u Řičan (Starý 1968). Za něj došlo po dlouhé době úpadku k rozkvětu Březí zejména ve výstavbě v tehdy novém barokním slohu (Dvořáková & Kropáčková 2019). Do země přicházeli italští stavitelé, dělníci a řemeslníci. Město získalo základ své dnešní urbanistické podoby. Tehdejší intravilán zahrnoval náměstí (s později zastavěnou částí západně od kostela k začátku Nerudovy ulice) a východně navazující Pražskou ulici (Kuča 2011). Karel Leopold nechal v letech 1659 až 1660 raně barokně přestavět farní chrám (Kuča 2011). Postranní kaple v barokním stylu byly postaveny až později kolem roku 1735 (Benešová & Hrubý 2000). Po přestavbě chrámu byla vystavěna dominantní budova panského pivovaru, poutní kaple sv. Ducha, Hořejší hospoda a nové křídlo tvrze (Brož 2006; Kuča 2011). Přestavbou panského pivovaru postupně kvůli konkurenci zanikaly menší pivovary v okolních vesnicích, neboť byl panský schopen zásobovat všechny okolní hospody, krčmy a mlýny (Dvořáková & Kropáčková 2019).

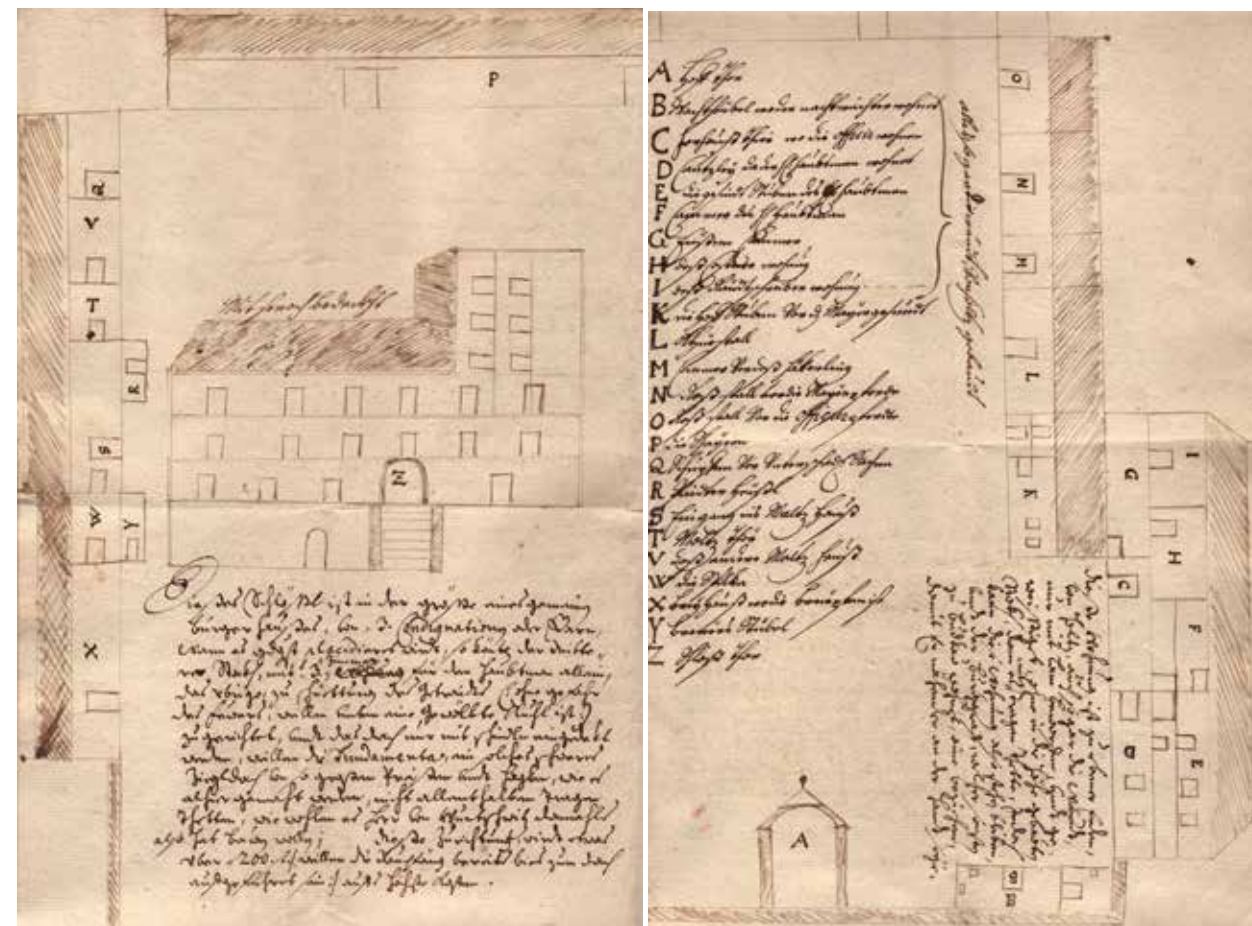
Rozvíjela se také řemesla a cechy. Prvním opět zřízeným cechem byl roku 1670 soukenický. O rok později následoval řeznický a roku 1672 cech krejčovský, ševcovský a cech šesti řemesel tzv. rajcech (kováři, truhláři, zámečníci, puškaři apod.) (Benešová & Hrubý 2000). Karel Leopold ulevil roku 1674 na robotách a rozšířil panství koupí statků v okolí – Chocholatá Lhota, Tvrzice, Bohunice, Kamenná, Všechlapy a Budkov (Starý 1968; Benešová & Hrubý 2000). Roku 1676 se

Obr. 2. Podobizna Gundakara z Dietrichsteina ze sbírky zámku v Libochovicích. (zdroj: Dvořáková & Kropáčková 2019)

Obr. 3. Plán 1. patra zámku, návrh z roku 1698. (zdroj: SOA Litoměřice, Velkostatek Vlachovo Březí)

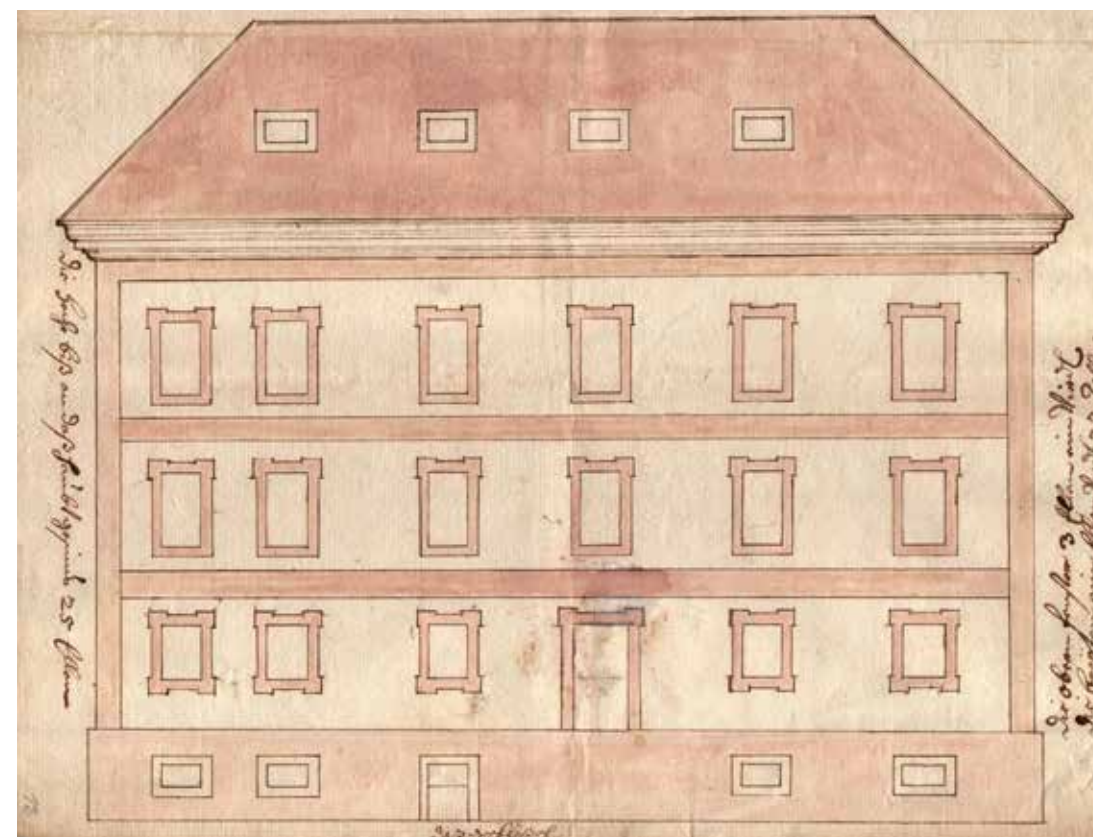

Obr. 4. Plánek přestavby zámku a pivovaru z roku 1698. (zdroj: SOA Litoměřice, Velkostatek Vlachovo Březí)

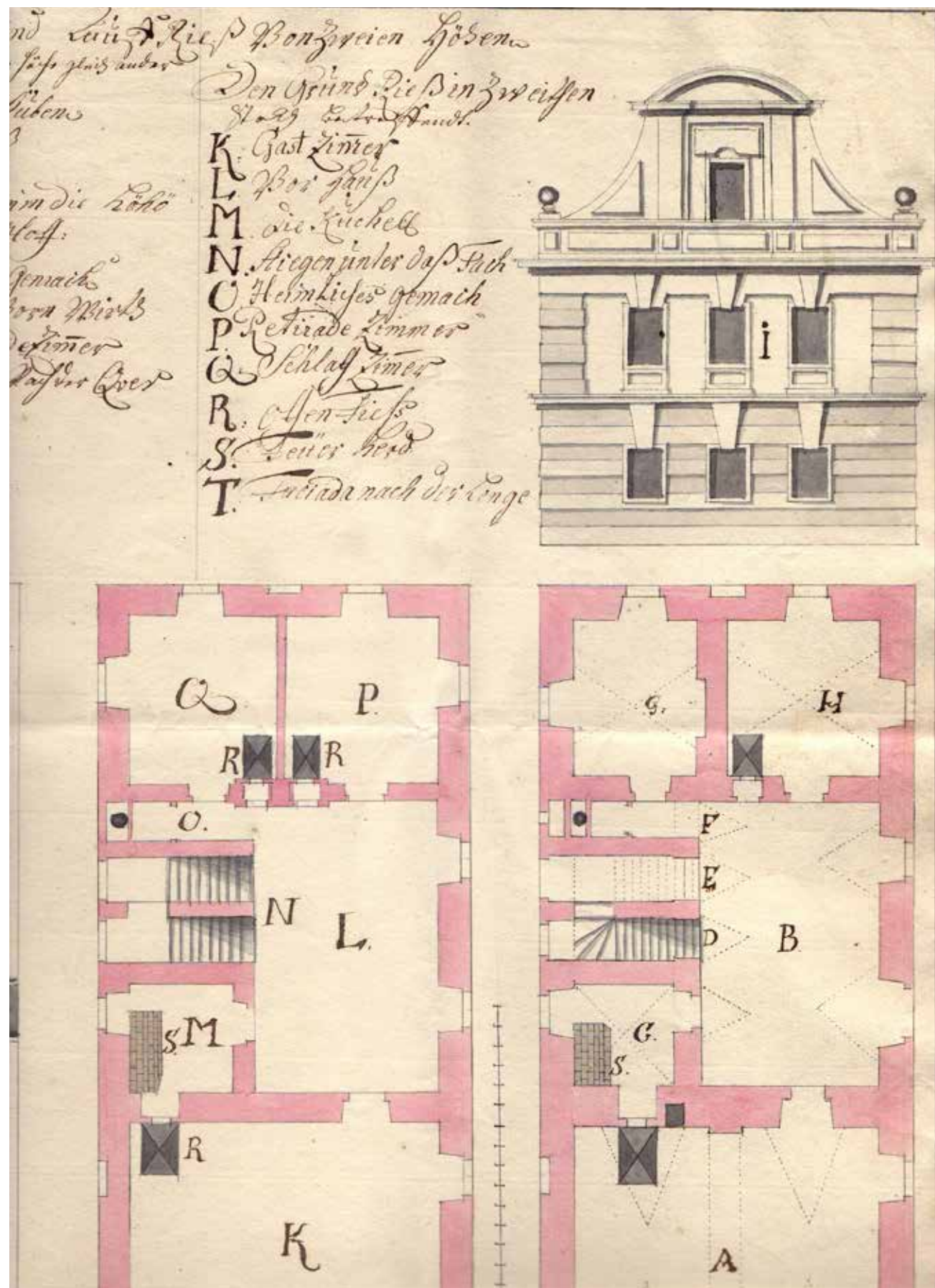
však rozhodl ho vyměnit za městečko Vilémov s Matyášem z Wunschwitz, který je v roce 1680 prodal Gundakarovi z Dietrichsteinu (na Obr. 2) a jeho manželce Alžbětě Konstancii, rozené z Questenbergu (Kašička & Nechvátal 1990). Tehdy měla tvrz údajně jen 5 světnic, 7 sklepů, maštale pro 7 koní a podzemní sklepy, vše z kamene a dobře klenuté (Kašička & Nechvátal 1990; Kuča 2011).

Gundakar patřil k nejbohatším šlechticům v habsburské monarchii, a tak brzo po získání panství začal s velkou přestavbou celého komplexu, ze které se dochovaly dokumenty a plány (viz Obr. 3-5). Z pivovaru se po přestavbě a rozšíření kolem roku 1698 stal nejvýznamnější podnik svého druhu v rukou Dietrichsteinů v českých zemích s roční produkcí 1500 hektolitrů piva. Nekonkuroval mu ani pivovar v Prachaticích či Volyni (Dvořáková & Kropáčková 2019).

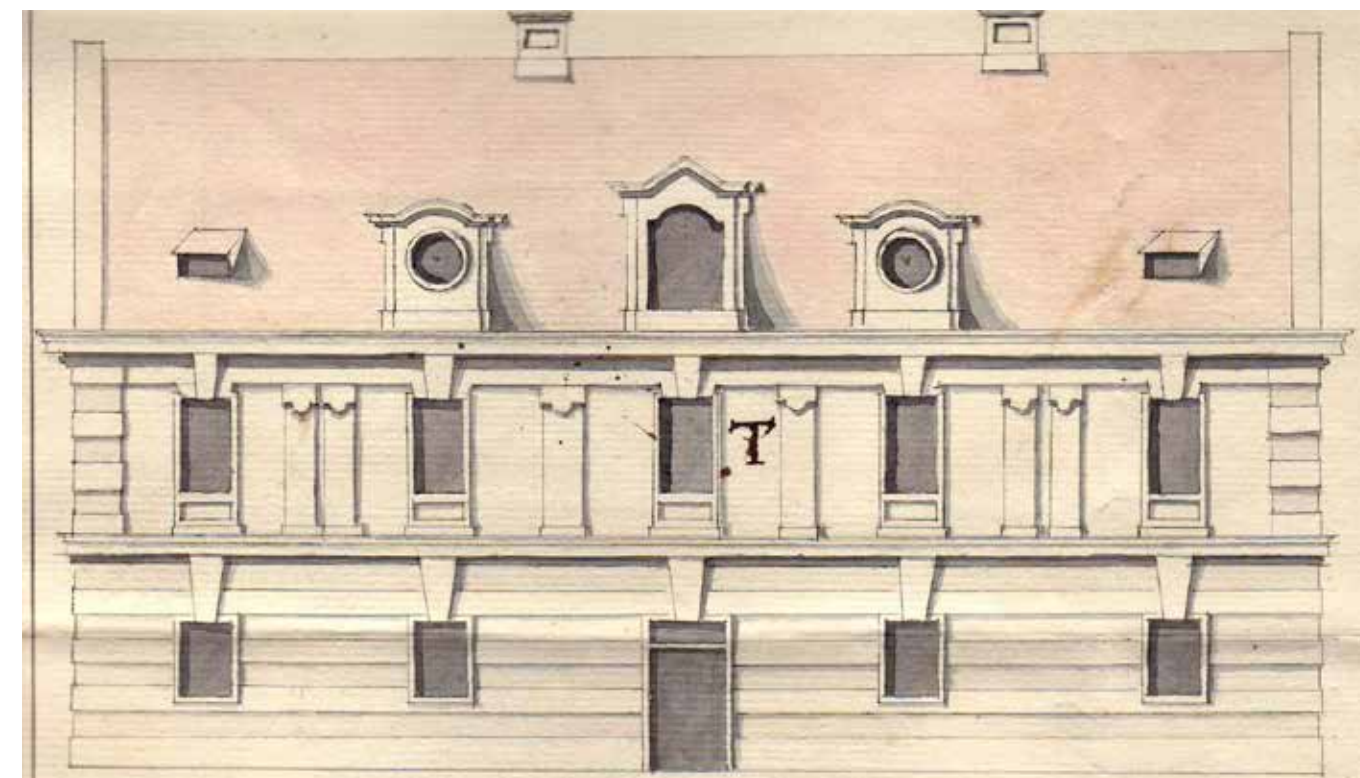
Dietrichsteini vlastnili panství až do druhé poloviny 19. století a za jejich panování dosáhlo největší rozlohy. Na konci vlády rodu k městu připadalo 34 vesnic a jejich částí a 14 panských dvorů (Benešová & Hrubý 2000). Gundakar získal koupí panství Předslavice, Čepřovice a Nihošovice s vesnicemi Milejovice, Neuslužice, Nová Ves, Střítěž, Sudkovice, Zvíkovice, Lipovice a Dácho (Starý 1968).

Obr. 5. Plán vstupního průčelí zámku, návrh z roku 1698. (zdroj: SOA Litoměřice, Velkostatek Vlachovo Březí)

Obr. 6. Plán přestavby obytné části pivovaru z roku 1750, pohled na štít a půdorys přízemí s místnostmi. (zdroj: SOA Litoměřice, Velkostatek Vlachovo Březí)

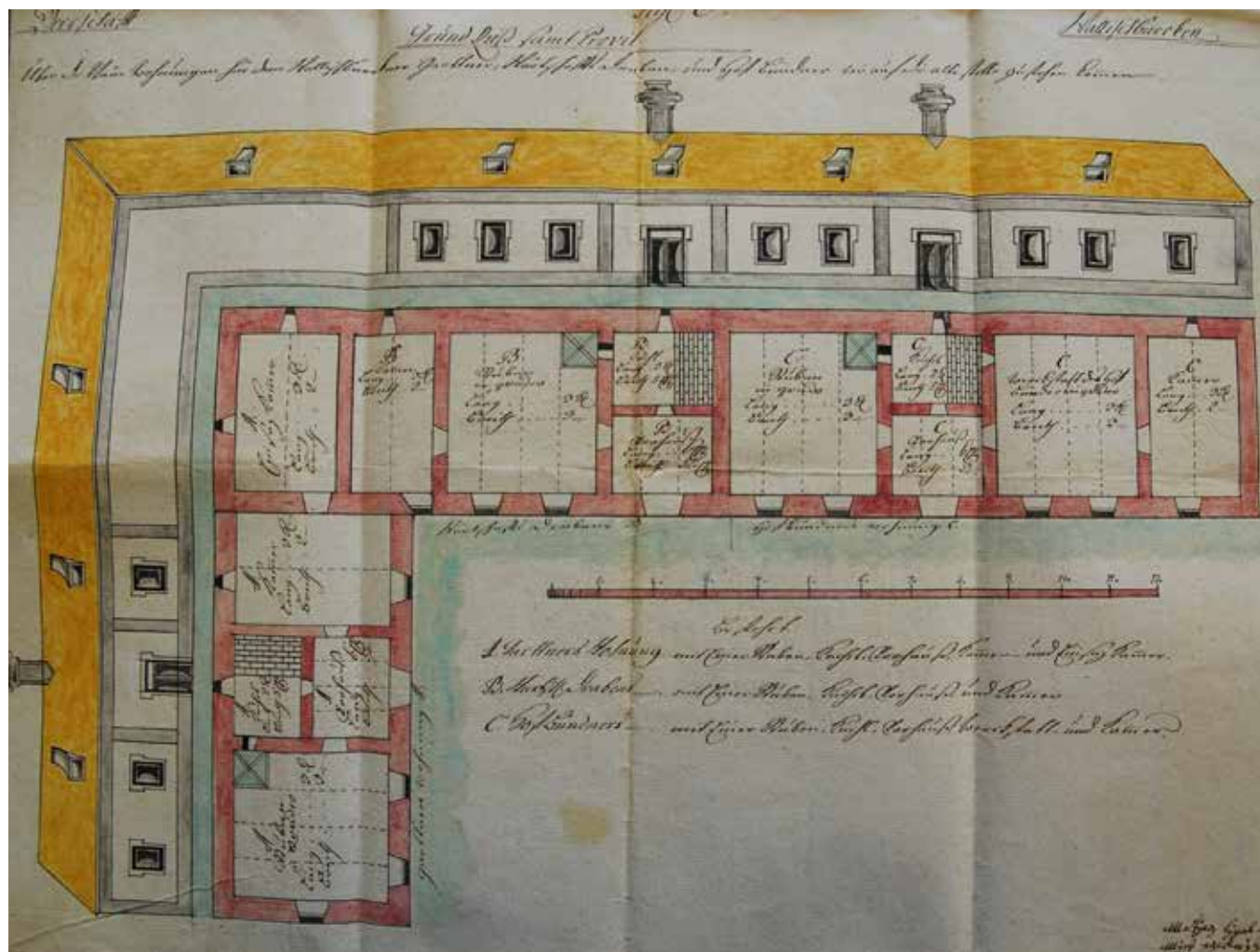
Obr. 7. Plán přestavby obytné části pivovaru z roku 1750, pohled na boční obytnou část pivovaru. (zdroj: SOA Litoměřice, Velkostatek Vlachovo Březí)

Panství za Dietrichsteinů vzkvétalo hospodářsky, avšak na úkor zvyšování robotních dávek. O jejich výši vedlo městečko s vrchností spor. Žádalo snížení povinností a potvrzení privilegií udělených roku 1538 Ferdinandem I. Vrchnost existenci privilegií popřela. Až roku 1726 bylo potvrzeno právo tří trhů a řemeslné cechy. Robotní dávky byly zmírněny jen částečně (Benešová & Hrubý 2000). Právě díky prosperitě soukenického cechu, který exportoval zboží do Pasova a Lince, se město v 18. a 19. století rozvíjelo a rostl počet obyvatel (Kuča 2011).

Z roku 1757 pochází záznam o špatném stavu zámku, který nejspíš vedl k jeho přestavbě (Kuča 2011). Dvůr za zámkem se také proměnil, a to na pravidelný architektonicky řešený barokní velkostatek (Kašička & Nechvátal 1990). Dokazují to plány z roku 1750 (viz Obr. 6 a 7) (Dvořáková & Kropáčková 2019).

Na přelomu 18. a 19. století došlo k další modernizaci zařízení a pivovar byl vybaven novou varnou a roštem. Mimo plánek sladovny (z roku 1791) a varny (z r. 1793) se dochoval také plánek výstavby bytů pro bednáře, dráby a zahradníka z roku 1793 (viz Obr. 8) (Dvořáková & Kropáčková 2019). Při zámku byl také dům pro myslivce a šafáře (Brož 2006).

Rod Dietrichsteinů měl ve vlastnictví mnoho dalších panství a statků, hlavně na Moravě. Tudíž ve Březí nesídlil a městečko navštěvoval jen výjimečně. Hospodářský a společenský život řídil skrze své správce (Benešová & Hrubý 2000). Poslední držitel z rodu Dietrichsteinů Josef František zemřel roku 1858 bez mužských potomků, a tak Dietrichsteinský rod vymírá po meči (Dvořáková & Kropáčková 2019). Novým majitelem panství se stal hrabě Jan Bedřich Herberstein, manžel

Obr. 8. Plán výstavby bytů pro bednáře, dráby a zahradníka z roku 1793. (zdroj: SOA Litoměřice, Velkostatek Vlachovo Březí)

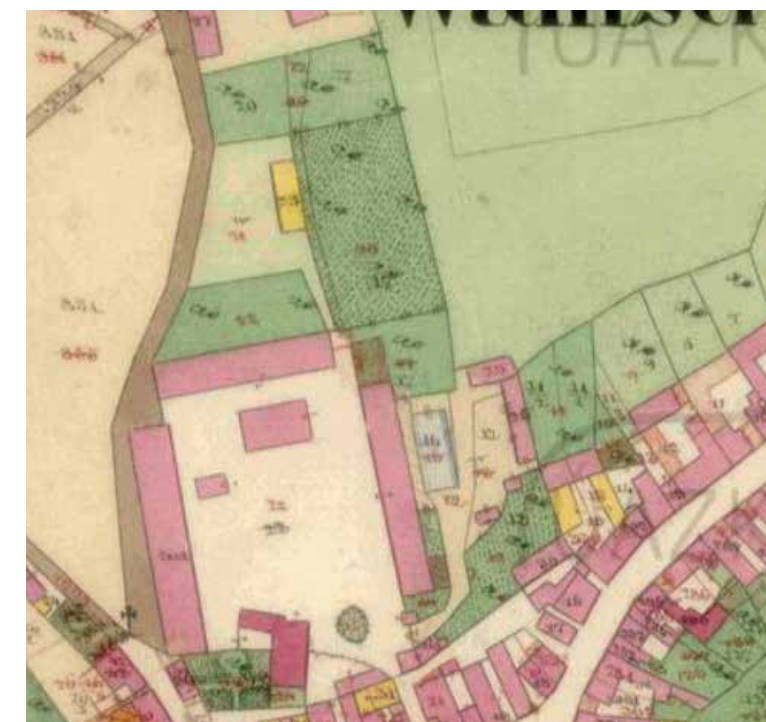
Obr. 9. Indikační skica z roku 1837. (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

Terezie (na Obr. 10) nejstarší dcery Josefa Františka z Dietrichsteina. Za jeho působení došlo k hospodářskému vzestupu městečka a roku 1868 bylo povýšeno na město (Benešová & Hrubý 2000). Rozvoj města dosáhl vrcholu a počet obyvatel čítal 2362 osob (v 342 domech), včetně židovské komunity, která tehdy měla 112 členů. Zástavba se dle mapy stabilního katastru (1837) šířila podél cesty z náměstí na jih (směr Husinec a Prachatice), kde se soustřeďovalo židovské obyvatelstvo, a západně od náměstí na břehy Libotyňského potoka v podobě větších domů v ulicích Žižkova a Nerudova a drobných domků v ulicích Bezručova, Palackého a Havlíčkově. Vestavbou bloku domů na západní straně kostela došlo ke zmenšení plochy náměstí (Kuča 2011).

Herbersteinové vlastnili panství až do roku 1946, avšak nikdy zde nesídlili, podobně jako Dietrichsteinové, a řídili ho prostřednictvím správců. Budovy pivovaru a dvora procházely za jejich působení průběžnými úpravami a modernizací zařízení. Hospodářsky využívaný dvůr byl oddělen od prostranství obklopujících zámek založením parkově upravené zahrady (viz Obr. 9 a 11). Tuto úpravu a také osázení vršku u svatého Ducha lípami měl na svědomí tehdejší správce panství Josef Raský a zrealizoval ji zahradník Antonín Rauša, kteří obývali areál v 19. století (uvedeni na soupisu osadníků z roku 1824) (Dvořáková & Kropáčková 2019). Parková úprava zahrady

Obr. 10. Obraz Terezie Herbersteinové, rozené Dietrichsteinové ze sbírky zámku v Libochovicích. (zdroj: Dvořáková & Kropáčková 2019)

Obr. 11. Originální mapy stabilního katastru z roku 1837 (reambulace 1875). (zdroj: Archivní katalog ÚAZK Vademecum)

Obr. 12. Pohled na Vlachovo Březí z roku 1932. Vlevo Schmiedův pivovar, vpravo Herbersteinský pivovar. (zdroj: Dvořáková & Kropáčková 2019)

zámku s motivy měsíce a hvězd je viditelná na indikační skice stabilního katastru z roku 1837 (viz Obr. 9) (Fibich 2014). Císařský otisk stabilního katastru ukazuje půdorys s cestami do kříže a čtyřmi obdélníkovými poli (viz Obr. 11).

Terezie, dcera jednoho z dalších správců panství Aloise Tichého, vzpomíná ve člancích v časopise Zlatá stezka na druhou polovinu 19. století a na zahradníka Minaříka. Ten byl prý velice pracovitý, čestný a snaživý. Terezie ho vídala v zahradě a u Svatého Ducha. Pěstoval prý krásné květiny (i růže) v jejich zahradách a v panské zahradě. Z akátu vystříhal hraběcí korunu nad vchodem do zámku. Na stůl jim každou neděli nosil kytice, na svatbu Terezie a jejích sester připravil pro nevěsty myrtové věnce, propletené oranžovými květy a vyzdobil oltář (Stieberová 1928; Stieberová 1933).

V druhé polovině 19. století také do panského pivovaru přichází podle nájemní smlouvy nový sládek Johann Schmied z Bavorska s novou metodou spodního kvašení. Schmied roku 1870 kupuje pozemek za severní zdí panské zahrady a staví zde pro syna pivovar č.p. 316 (viz Obr. 12). Ten později konkuroval Herbersteinskému pivovaru. Schmiedův pivovar ukončil činnost roku 1934 (Dvořáková & Kropáčková 2019). Od té doby jeho budovy chátrají.

Na konci 19. století, roku 1895 po smrti hraběnky Terezie Herbersteinové přebírá panství její syn Josef (Dvořáková & Kropáčková 2019).

Co se týče dalších důkazů o sadově upravených plochách, na nájemní smlouvě pivovaru

z roku 1904 je uvedena na parcele č. 22 za panskou stodolou zahrada o výměře 0,14 hektaru (Dvořáková & Kropáčková 2019).

Vrátíme-li se zpět ke stavu Vlachova Březí, v poslední čtvrtině 19. století začala upadat soukenická výroba, což vedlo ke stagnaci města izolovaného od železniční a hlavní silniční sítě. Navíc zde nevznikl žádný průmyslový podnik. Mezi lety 1833 a 1905 postihly město četné menší požáry, s největším v roce 1896. Tyto události však nedokázaly setřít malebný obraz maloměstské zástavby. Jedinou větší novostavbou byla škola v novorenesančním slohu z let 1897 až 1899 mezi pivovarem a kaplí sv. Ducha. Škola byla záměrně komponována na osový průhled náměstí. Později byla dokončena ještě školní budova č.p. 355 na jižním okraji města. (Kuča 2011)

3.1.5 Kulturní rozvoj městečka v 19. století

V 19. století Březí společensky i kulturně žilo. Místní se pokusili zřídit stálé divadlo v prázdné panské stáji a výtěžky plánovali věnovat chudým. Vrchnost však záměr nepodpořila kvůli obavám z požáru (Benešová & Hrubý 2000). Divadlo tak bylo umístěno v sále zámeckého hostince (Starý 1968).

Právě divadlo bylo v té době účinným prostředkem národně buditelského působení. Ve Březí však bylo ještě dříve před národním obrozením. V první polovině 18. století zde bylo divadlo církevní. Hrávala se zde například „Komedie vánoční o narození syna božího“ (Starý 1968). O století později se začalo rozvíjet především divadlo světské. To mělo jiné cíle – výchovu a vzdělávání nejširší vrstvy obyvatelstva pro vlastenectví (Benešová & Hrubý 2000).

Významnými osobnostmi kulturní scény byli ve Březí například Vojtěch Kareš a Jan Vlastislav Plánek. Kareš byl farářem, organizoval místní divadlo a přátelil se například s Josefem Jungmannem. Plánek udržoval styky s Františkem Ladislavem Čelakovským a roku 1848 byl zvolen poslancem Slovanského sjezdu v Praze. Za svůj život vytvořil sbírku mnoha knih, které dále půjčoval. Nyní se po něm jmenuje vlachobřezská knihovna (Benešová & Hrubý 2000).

V letech 1824 až 1826 působil na zámku jako justiciář (úředník velkostatku) František Turinský, dramatický spisovatel (Starý 1968).

Dalším významnou osobností spojenou s městem byl Jan Neruda. V 70. letech 19. století několikrát cestoval Šumavou a v září 1878 pobýval u bratrance Aloise Tichého, tehdejšího správce zámku. Ve Březí prožil krátký romantický vztah s jeho dcerou Annou. Pro rodiče dívky byl však překážkou velký věkový rozdíl (22 let) mezi ní a Nerudou. Neruda tento vztah a vzpomínky na Šumavu odrazil do svých fejetonů a básnických sbírek – zvláště v Prostých motivech a v Baladách a romancích. Neruda zde strávil chvíli ještě v roce 1881. Anna se o dva roky později provdala za hospodářského správce v Dubu a manželství nebylo šťastné, o čemž svědčí její dopisy sestře (Benešová & Hrubý 2000).

Ve Březí v chudobinci dožil zapomenut Jakub Bursa (1813-1884), zednický mistr a stavitel, který proslul typickými domovními štíty označovanými jako „jihočeské selské baroko“ (Podhola 2008). Zanechal po sobě dva syny, z nichž Matěj se stal zednickým mistrem ve Vlachově Březí (Brož 1931).

Narodili se zde dva akademičtí malíři – Jan Matulka (1890-1972) a Václav Boukal (nar. 1922) (Benešová & Hrubý 2000).

Významný byl rovněž čestný občan města gymnaziální profesor Josef Brož, který žil v letech 1866 až 1949. Po studiu na písecké reálce odešel na uměleckoprůmyslovou školu do Vídně. Působil jako profesor kreslení na reálce v Plzni, zajímal se o folkloristiku, národopis a kresebně dokumentoval své toulky po krajině. Napsal mnoho odborných článků do časopisů jako byla Zlatá stezka, Otavan, Šumavské proudy, Národopisný věstník apod. Část své práce věnoval také rodnému městu a jeho historii – publikoval Vlachobřezské cechy, Jan Vlastislav Plánek a další, a především Obraz minulosti Vlachova Březí (Benešová & Hrubý 2000).

V druhé polovině 19. století se rozvíjel také spolkový život ve Březí. V roce 1865 vzniká zpěvácký spolek (Starý 1968). Později spolek vojenských vysloužilců, Čtenářsko-zábavný klub, odbor Národní jednoty Pošumavské, řemeslnická beseda Plánek, Sbor dobrovolných hasičů, spolek Červeného Kříže Vlachobřezský-Husinecký, spolek vzdělávací dělnictva sociálně-demokratického a TJ Sokol (Starý 1968; Benešová & Hrubý 2000).

TJ Sokol organizoval veřejná cvičení v panské zahradě. Zakoupil části zahrady pro cvičiště, které zároveň slíbil propůjčit školním úřadům k tělovýchovným úkolům školní mládeže. Cvičiště bylo zalesněno březovím, javorem, olšemi, smrky, duby a lípami. V zahradě byla vybudována pivní bouda a kuželník (Starý 1988).

V roce 1897 vznikl Okrašlovací spolek Živa, jehož účelem bylo sázet stromy, keře, zakládat sady, stromořadí, pečovat o pomníky a veřejná místa. Z jeho činností lze uvést například umístění laviček a vysázení stromů u Svatého Ducha. Roku 1898 se údajně přestaly stříhat akáty, které rostly po obou stranách cesty z města na hřbitov, a tak volně rostoucí výhony tvořily přírodní loubí. Roku 1904 vzešel návrh na zřízení 1 a 1,5 metru širokých chodníků (z oblázků nebo dlažby) na náměstí pro snazší přechod za „dob blátivých“. Před hřbitovem byl v roce 1926 zřízen menší parčík a do něj později zasazen pomník padlým v první světové válce (Starý 1988).

3.1.6 První světová válka a Československá republika

Válka město poznamenala podobně jako celou zemi. Ve druhé polovině lidem scházely základní životní potřeby, hlavně potraviny. Většina mužské populace odešla na frontu a 68 mužů tam také padlo (Nováček et al. 2017). Mezi lety 1915 a 1917 fungoval ve městě vojenský lazaret. Během války byly zabráný zvony z kostelní věže, kromě nejstaršího jménem Karel, který byl těžko přístupný (Benešová & Hrubý 2000).

Obr. 13. Pohled na vilovou čtvrť z roku 1940. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Po válce přišly změny. Panství bylo po roce 1918 po částech odprodáno majitelem Josefem Herbersteinem. Rovněž byla zastavena výroba pivovaru (Benešová & Hrubý 2000).

Co se týče sadových úprav, 1. května 1919 ve 14 hodin byla na náměstí zasazena lípa Svobody. Ceremoniálu se zúčastnili žáci, spolky a představitelé městské samosprávy. O výsadbu se postaral náčelník TJ Sokol Vlachovo Březí Kovář a učitelka Brabcová (Starý 1988). Lípa je nyní významnou dominantou náměstí.

S ustanovením pozemkové reformy roku 1924 došlo k záboru a parcelaci velkostatku o původní rozloze 1952 ha (Benešová & Hrubý 2000). Město se ucházelo o všechny dvorské budovy i se zámkem pro účely školské, vojenské a správní a usilovalo o úplné rozparcelování velkostatku a o přidělení pozemků k založení sadů, zahrad a parků, využívání rybníků, stavbě obydlí a správních budov a k případnému pronajmutí (Starý 1988). Částečně byl velkostatek odprodán nebo nuceným pachtem zabrán ještě před zabráním státním pozemkovým úřadem. Zámek a přilehlé budovy byly spojeny s vybranými pozemky a vznikl zbytkový statek s výměrou 35 ha (Benešová & Hrubý 2000). Na nově vzniklých parcelách se vystavěly rodinné domy – např. dnešní Husova ulice z náměstí směrem na Husinec (viz Obr. 13). I přes novou výstavbu ve městě však počet obyvatel do roku 1921 klesl na 1832 osob (z nejvyššího počtu 2362 kolem roku 1868) a nadále klesal kvůli migraci do větších měst i do zámoří (Kuča 2011).

Vlastnické změny a konkurence velkých akciových společností – pivovarů – zapříčinily roku 1922 konec produkce panského pivovaru, který byl jako výrobní podnik zrušen o dva roky později. Ředitelství velkostatku nabídlo budovu pivovaru k odkupu městu, které nabídky nevyužilo. Prostory

si spolu s hostincem pronajal pivovar ve Volyni a Český akciový pivovar v Českých Budějovicích (Dvořáková & Kropáčková 2019).

Z roku 1929 existuje záznam o bouři, která se městem prohnala 4. července, který nám něco napovídá i o zdejší druhové skladbě. Ve školní zahradě bylo vyvráceno sedm stromů šeříků a kalín, které rostly v řadě před budovou. V panské zahradě padlo 400 pěkných ovocných stromů a na sokolském cvičišti 192 bříz, lip, osik, dubů, borovic a olší. Také u Svatého Ducha byly vyvráceny staleté lípy (Starý 1988).

Díky vzniku republiky se ve městě rozvíjelo podnikání a drobné živnosti. Roku 1938 oslavili místní 400 let od povýšení Vlachova Březí na městečko. Součástí oslav byla i Propagační živnostenská výstava mapující právě podnikatelské aktivity (Benešová & Hrubý 2000).

Slibný hospodářský a kulturní rozvoj zastavila německá okupace a druhá světová válka. Na Herbersteinské statky byla uvalena nucená správa. Roku 1944 umírá hrabě Josef Herberstein a majetek dědí syn Jan Bedřich (Dvořáková & Kropáčková 2019). Válku ukončilo osvobození americkou armádou 7. května 1945. Část posádky zde zůstala až do listopadu téhož roku (Benešová & Hrubý 2000). Jan Bedřich Herberstein pobýval ještě po válce v Praze a pracoval na ministerstvu zahraničí s odznakem KSČ na klopě, ale nedokázal obhájit některé styky s nacisty, proto nakonec opustil Československo a dožil doslova v bídě na různých místech západní Evropy (Dvořáková & Kropáčková 2019).

3.1.7 Poválečná doba

Roku 1946 rozhodl Zemský národní výbor o konfiskaci majetku Herbersteinů. Po převratu v únoru 1948 nastalo období „socializace vesnice a upevnění lidově demokratického zřízení“. Nejdříve byli vyvlastněni živnostníci – v roce 1951 zaniklo 22 živností (Benešová & Hrubý 2000).

V 50. letech se podařilo zastavit neustálý pokles počtu obyvatel (Kuča 2011).

Roku 1955 začala kolektivizace zemědělství tzv. arondací půdy. Soukromým zemědělcům byly stanoveny nesplnitelně vysoké kvóty odvodů dodávek, a pak byli zváni k pohovorům na národním výboru a přesvědčováni, aby se zapojili do socialistického sektoru. Ne všichni nátlaku podlehli a ještě roku 1962 ve Březí fungovalo 110 soukromých zemědělských závodů o rozloze 197 ha. Počet postupně klesal, ale někteří vydrželi do konce nebo do své smrti. Roku 1959 bylo rozhodnuto, že zemědělskou výrobu zabezpečí státní statek. Rok poté došlo k další arondaci půdy v jeho prospěch (Benešová & Hrubý 2000).

V roce 1965 byl zřízen samostatný zemědělský podnik – Státní statek – a jeho ředitelství umístěno na zámku. Pivovarská budova byla užívána jako sklad (Dvořáková & Kropáčková 2019).

V roce 1968 probíhaly přípravy oslav 100. výročí povýšení na město, ale srpnové události je posunuly na říjen. K této příležitosti byl obnoven zvyk shazování kozla z věže, ale jednalo se již o atrapu (Benešová & Hrubý 2000).

Co se týče sadových úprav, v roce 1954 byly na náměstí vysázeny svépomocí stromy a dokončena úprava parku u sv. Ducha. Roku 1957 byly na náměstí vysazeny okrasné keře (Starý 1988). Další úprava parku na náměstí proběhla v roce 1965. V letech 1967-1968 Státní statek provedl řadu úprav v zámku a vyasfaltoval dvůr. Rovněž rozšířil a oplotil ovocný sad za sv. Duchem (Starý 1988).

V roce 1969 proběhla obnova historické památky – křížové cesty u sv. Ducha. A zámecká budova získala novou fasádu. Roku 1972 byla věnována zvýšená péče údržbě a výsadbě veřejné zeleně, byla vydlážděna cesta ke škole a provedena výdlažba dalších chodníků (Starý 1988).

V 70. letech se ve městě natáčel film Drahé teta a já režírovaný Zdeňkem Podskalským (Podhola 2008).

70. a 80. léta minulého století znamenala změny vzhledu celé obce. Vznikly nové pavilony školy a bytové jednotky (Benešová & Hrubý 2000). Nová ulice rodinných domů vyrostla podél severozápadních humen (Sídliště Hájků). Na jihovýchodních humnech vyrostly dvě skupiny nižších bytových domů (Sídliště) a rodinné domky (U Sídliště) (Kuča 2011).

Podle některých zdrojů byly tyto stavby sice byly přínosem pro občany, ale jejich architektonická stránka necitlivě změnila ráz města a jeho dosud poměrně jednotnou urbanistickou podobu (Benešová & Hrubý 2000). Kuča (2011) naopak uvádí, že veškerá tato nová výstavba byla uskutečněna na nezastavěných plochách, a tak nenarušila historickou urbanistickou strukturu města. Pouze ovlivnila vazbu města na okolní krajinu. To samé platí také u rozsáhlém areálu zemědělské velkovýroby umístěnému východně od města severně od Novomlýnského rybníka.

Dle Kuči (2011) Vlachovo Březí patří mezi nejlépe zachovalá malá města na jihu Čech a od roku 1995 je chráněno jako městská památková zóna s barokními dominantami a maloměstskou zástavbou, která zůstala zachována na náměstí i ve všech historických předměstích.

3.1.8 Změny po roce 1989

Na počátku 90. let po sametové revoluci začala pomalu privatizace. Vznikla síť menších a větších obchodů, živností a firem poskytujícím služby i pracovní místa.

Od druhé poloviny 90. let nastal rozvoj obce. Roky 1995 a 1996 provázely investiční akce, a to hlavně v rámci odstraňování škod po povodních po rozvodnění Libotyňského potoka a protržení hráze vedlejšího rybníka. Opravilo se koupaliště, postavily se dva mosty a nový kanalizační sběrač s čistírnou odpadních vod. Dobudovala se infrastruktura a dokončila plynofikace. To přitáhlo investory. Obec založila firmu na výrobu dálkového vytápění a zřídila Dopravní podnik zajišťující školní linky a mikrobusey do okolních vesnic (Benešová & Hrubý 2000). Do vlastnictví získala roku 1997 zámek a bývalý pivovar (Dvořáková & Kropáčková 2019).

Městečko se více začalo věnovat své historii, kulturním tradicím a jejich prohlubování a rozvoji. Opravovaly se památky, jako například fasáda a střecha farního kostela Zvěstování Panny Marie,

fasáda fary, herbersteinská opatrovna a křížová cesta ke kapli sv. Ducha. V letech 1987 až 1999 také probíhaly úpravy židovského hřbitova. Celkový vzhled města pak zlepšilo mnoho opravených domů na náměstí i jinde.

Ožil také spolkový život. Na nejstarší obecní spolek, zpěvácký, navázal nový se třemi pěveckými sbory – dětským, dívčím komorním a smíšeným dospělým. Ve městě nadále působí sbor dobrovolných hasičů, TJ Sokol či fotbalový klub.

Od školního roku 1991/1992 funguje obecní Základní umělecká škola. Se spolkem Hradiště organizuje od roku 1999 Mezinárodní sborový festival hudebního romantismu s cenou prof. Václava Matouška. Při škole začal také pracovat dramatický soubor DRAK a ve městě sídlila Pošumavská komorní filharmonie.

Občanské sdružení Hradiště vzniklo v roce 1998 s cílem navazování na kulturní tradice a jejich rozvoj v duchu křesťanských hodnot. Pracovalo s mládeží a formovalo její vztah k historii obce, památkám a přírodě. V lomu Hradiště vybudovalo amfiteátr sloužící jako zázemí aktivit.

Od druhé poloviny 90. let funguje Mikroregion Vlachovo Březí - sdružení 32 obcí v okolí Vlachova Březí. Snaží se oživit cestovní ruch a společně s okolními regiony se podílí na budování cyklostezek, provozuje infocentrum se zpracovanou databází a web (Benešová & Hrubý 2000).

V roce 2002 začala oprava krovu a střechy pivovaru a později v roce 2014 a 2015 prošla budova a dvůr s parkovou úpravou celkovou rekonstrukcí. Nyní je místo využíváno pro společenské, kulturní a soukromé akce. V pivovaru je zázemí pro restauraci, výstavní prostory v patře a půdním prostoru. V roce 2017 vznikla společnost Panský pivovar s.r.o., a tak byla obnovena tradice vaření piva v historických prostorech bývalého panského pivovaru. V roce 2018 proběhla rekonstrukce sklepů, varny, skladových a administrativních prostor, aby se o rok později nainstalovala potřebná technologie. Pivo je prodáváno pod značkou Březí koza (Dvořáková & Kropáčková 2019). V budově pivovaru funguje také pražírna kávy.

Zámek rovněž prošel rekonstrukcí a v roce 2023 byli již jeho prostory využívány pro kavárenský provoz a městskou knihovnu.

3.2 Veřejný prostor

Město je vnímáno jako živý organismus, který se skládá z různých typů veřejných i soukromých prostranství uspořádaných v určitém měřítku a vzdálenosti. Tento organismus je utvářen lidmi, přírodními prvky a mobilními stroji, a interaguje s okolním prostředím (volnou krajinou).

Existuje řada definic veřejného prostoru, jejichž charakter závisí zejména na úhlu pohledu a účelu, pro které byly vytvořeny.

Termín „veřejný prostor“ (podle anglického termínu „public space“) může být chápán jako jakýkoli prostor, který není soukromý a slouží jako místo setkávání a komunikace ve všech jejích rovinách, od politicko-právní až po sociální a fyzickou podstatu.

Toto široké pojetí odpovídá i výkladu termínu v politologii, sociální a politické geografii a oblasti komunitní práce, kde je „veřejný prostor“ chápán jako prostorová metafora ukazující něco otevřeného, vymezeného pro vše týkající se veřejnosti.

V architektonickém a urbanistickém kontextu se častěji používá ekvivalent termínu „open space“, označující nezastavěný prostor, jako jsou náměstí, parky, hřiště atd. Tento termín se blíží českému termínu „veřejné prostranství“, který vyjadřuje pouze prostorovou podstatu a je využíván i v českém legislativním rámci (Čablová et al. 2011).

3.2.1 Vybrané typy veřejných prostranství

Ulice

Tato konkrétní podoba veřejného prostoru je natolik běžná, že ji často ani za veřejný prostor nepovažujeme. Historicky se sídla nejčastěji formovala kolem důležitých cest, tedy ulic. V českém prostředí je zástavba domů kolem ulic typickým prvkem ve venkovských sídlech, kde ulice často i dnes tvoří hlavní prostor obce, například forma tzv. ulicovek.

Ve městech bylo rozmístění domů kolem ulic skoro jedinou formou zástavby až do přibližně 30. let 20. století, což označujeme jako kompaktní nebo blokovou zástavbu. Později se objevila volnější forma umístění objektů, jakou známe ze sídlišť, kde skupiny domů jsou označeny jmény ulic nebo náměstí, ale prostorově nejsou tak výrazně vymezeny. Když se začaly projevovat nedostatky volného typu zástavby, objevily se snahy o návrat k tradiční městské struktuře a k formě ulice (např. hnutí New Urbanism v USA).

Existují ulice s různým charakterem – např. městská třída, obytná ulice, pěší zóna (Čablová et al. 2011).

Náměstí

Náměstí mají již od starověku dob zásadní význam pro život měst. V Athénách sloužila jako místo, kde se občané scházeli k politickým rozhodnutím, zatímco ve středověku sloužila pro trhy zemědělců a řemeslníků a také pro reprezentační události, jako byly průvody panovníka

či církevní slavnosti. V městské struktuře mají plošný charakter a tradičně slouží jako místa zastavení, shromažďování a pro veřejný život.

Centrální náměstí většinou plní funkci shromažďování a reprezentace, jsou místem setkávání obyvatel a návštěvníků a prostorem pro pořádání slavností. Obvykle se podle charakteru okolních budov stávají i obchodními centry města. V současné době se náměstí s živým parterem s obchody a službami potýkají s konkurencí supermarketů a hypermarketů, velkých obchodních center s nabídkou soustředěnou pod jednou střechou.

Existují i další typy náměstí s dalšími významy vzniklá při cíleném plánování (opaku tzv. rostlého přirozeného formování). Například parková náměstí (suplující význam parku) převahou zelených ploch, která slouží spíše k rekreaci. Dále obytná náměstí, která jsou centrálním prostorem obytných komplexů, který má v závislosti na měřítku charakter klidného polosoukromého prostoru a často slouží k sousedským setkáním a hrám dětí. Některá náměstí fungují hlavně jako dopravními uzly, buď jako místa pro individuální automobilovou dopravu kvůli strategické poloze ve městě, nebo jako přestupní terminály pro hromadnou dopravu (Čablová et al. 2011).

Městské zahrady

Jsou to intenzivně upravované plochy, které převážně slouží okrasnému účelu. Mají svůj původ v dřívějších soukromých zahradách přilehlých k zámkům, vilám a jiným reprezentativním budovám, které byly později otevřeny veřejnosti. Tyto zahrady jsou obvykle určeny pro rekreaci, procházky a také jako místo pro kulturní nebo společenské akce.

Dalšími typy veřejných prostranství jsou pak náves, městská zeleň, parky, lesoparky a příměstské rekreační lesy, vnitrobloky, sídlištní zeleň mezi panelovou zástavbou, nábřeží atd. (Čablová et al. 2011).

3.2.2 Desatero zásad jak město udržet živé a zdravé

Pro udržení živého a zdravého města jsou definovány zásady:

1. Jasná vize

Město musí mít jasně stanovenou srozumitelnou a obecně známou vizi, která určuje směr jeho rozvoje a struktury a stanovuje pravidla.

2. Obrácení města do sebe

Rozvoj města by měl směřovat dovnitř, což vede k efektivnější a kompaktnější zástavbě. Nebude se tak rozpínat do okolní krajiny a usnadní se obslužnost a dostupnost.

3. Propojování

Dochází k postupnému narůstání nové infrastruktury a s tím spojeného života na spojnicích významných a frekventovaných míst (koncentrace aktivit, historická a kulturní centra, uzly veřejné dopravy, parky a podobně), které jsou hlavními uzly městské struktury.

4. Rozmanitost funkcí

Promíchávání různých funkcí, jako je bydlení, služby, administrativa, kultura a rekreace, udržuje život ve městě po celý den. Tímto způsobem je možné předcházet vzniku neudržovaných nebezpečných míst, protože se nebudou vylidňovat.

5. Zahušťování města

Dostavbou prázdných prostor a nevyužívaných míst se zaceluje městská struktura, což vede k lepší oddělení veřejných a soukromých prostor a většímu využití dostupných ploch. Hustší městská struktura nabízí rozmanitější služby a aktivity a umožňuje efektivnější využití komunikačních tras a infrastruktury.

6. Kvalitní veřejný prostor

Kvalitní veřejný prostor (náměstí, parky nebo ulice) se vyznačuje velikostí odpovídající jeho významu, jasně definovanými hranicemi a přehledností. Je snadno budovatelný, udržovatelný a bezpečný. V takovém prostoru se lidé rádi scházejí a cítí se pohodlně.

7. Město pro lidi

Při plánování komunikací by mělo být prioritou zajistit, aby se chodci mohli pohodlně pohybovat po městě na jedné úrovni – po zemi. Tím by se měl minimalizovat vznik překážek a zajistit snadný a příjemný pohyb lidí bez potřeby nepohodlných podchodů a nadchodů. To vše přispívá k snadné dostupnosti různých částí města a zlepšuje kvalitu prostředí pro obyvatele.

8. Eliminace bariér a „černých děr“

Bariéra je překážka, která narušuje plynulost toku života v městském prostředí a odděluje jednotlivé části území. „Černá díra“ pak představuje místo, které pohlcuje energii a potenciál z okolí. V oblastech okolo bariér a „černých děr“ často vznikají neživé, neekonomické, sociálně problematické a kulturně chudé oblasti. Je nezbytné zabránit vytváření nových bariér a systematicky řešit ty stávající. To vyžaduje pozitivní začlenění existujících bariér do městské struktury. U „černých děr“ je důležité identifikovat příčiny jejich vzniku, omezit jejich vliv a v budoucnu se jim vyhýbat.

9. Městský dům

Městský dům je multifunkční a aktivní po celý den. V přízemích se nacházejí obchody a služby, v patrech nad nimi bývají kanceláře a nejvyšší podlaží jsou rezervována pro bydlení. Tímto způsobem jsou různé funkce a aktivity prolínány již v základní stavební jednotce města – v domě. Městské domy jsou součástí uzavřených bloků, kde klidné vnitrobloky poskytují útočiště od rušných ulic. V lokalitách s městskými domy je vždy živo a bezpečno, protože jsou centry aktivit a komunity.

10. Konverze spíše než demolice

Tento přístup spočívá v transformaci a obnovení existujících budov, včetně průmyslového dědictví, pro nové účely. Místo demolice by měla být dáována přednost přeměně těchto nevyužitých budov na nové funkční objekty. Tímto způsobem se snižuje počet nedokončených developerských projektů a zachovává se charakter a historie města. Konverze neznamena vždy návrat do původní podoby, ale přináší nový život do existujících struktur (Čablová et al. 2011).

3.2.3 Koncept síla 10+

Koncept Síla 10+ je základem činnosti neziskové organizace Project for Public Spaces v oblasti tvorby veřejných prostranství v New Yorku. Tento koncept zdůrazňuje, že živé a obyvatelné město potřebuje nejen jedno či dvě kvalitní místa, ale organizovaný systém propojených uzlů. Symbolicky pracuje s číslem 10, které představuje důležitost systémového a úroňového členění města.

Ideálně by každé město mělo nabídnout minimálně 10 míst s vysokou kvalitou života, rozmístěných po celém městě a určujících jeho identitu, jako jsou parky, náměstí, ulice, obchodní pasáže, autobusová zastávka nebo hřiště, a nabízet nejméně 10 různých aktivit, jako je setkávání, hraní, poslouchání hudby, sezení u kávy, na lavičce, poznávání historie, procházky nebo nakupování. Tyto aktivity by měly být specifické pro každé místo a měly by být natolik zajímavé, aby přitahovaly lidi a motivovaly je k opakovaným návštěvám.

Při tvorbě a obnově veřejných prostranství se postupuje přes doplnění mobiliáře (lavičky, koše, stojany na kola, informační tabule), úpravy komunikací, dětská hřiště (certifikace) a výsadbu nebo kácení zeleně (Čablová et al. 2011).

3.2.4 11 principů jak vytvářet skvělá komunitní místa

Jednou z tváří hnutí za obyvatelnější město byl William H. Whyte, newyorský urbanista 60. let 20. století, v jehož práci pokračuje také Project for public spaces, která přišla s principy pro vytváření skvělých komunitních míst.

1. Komunita je odborník

Důležitým výchozím bodem při vytváření koncepce jakéhokoliv veřejného prostoru je identifikace

talentů a předností komunity. V každé komunitě existují lidé, kteří mohou poskytnout historický pohled, cenné poznatky o fungování oblasti a porozumění kritickým problémům. Využití těchto informací na začátku procesu pomůže vytvořit pocit vlastnictví komunity k projektu, který může být velkým přínosem jak pro zadavatele projektu, tak pro komunitu.

2. Vytváření lokality, nikoli designu

Aby se z prostoru stalo „živé místo“, je třeba umístit prvky, které lidem poskytnou příjemné prostředí, jako je například posezení a nová zeleň a propojit ho s blízkými obchody, obytnými oblastmi a místními aktivitami. Cílem je vytvořit místo s vlastním příjemným rázem. Ideálně by se mělo místo, jeho uspořádání, vybavení a způsoby používání vzájemně doplňovat, čímž vytvářejí hodnotu, která přesahuje pouhý součet jednotlivých částí.

3. Hledání partnerů

Zásadní je vytváření vazeb s místními institucemi (muzea, školy atd.) a lídry jak v plánovací fázi investic, vize a výkupu pozemků, tak i pro budoucí podporu projektu a aktivit.

4. Vždycky se říká: to nejde

Vytváření dobrých veřejných prostranství nevyhnutelně naráží na překážky, protože nikdo ve veřejném ani soukromém sektoru nemá za úkol ani odpovědnost „vytvářet místa“. Proto by měl projekt již od začátku odpovídat strategickým, územním nebo regulačním plánům. Začít s malými zlepšeními může ukázat zájem komunit, způsob, jak ušetřit městu peníze nebo přinést užitek a usnadnit schválení projektu.

5. Spoustu toho lze zjistit pouhým pozorováním

Když se podíváme na to, jak lidé využívají veřejná prostranství, a zjistíme, co se jim na nich líbí a co ne, je možné vyhodnotit, proč fungují. Prostřednictvím těchto pozorování se stává zřejmým, jaké druhy činností chybí a které by mohly být začleněny. Až budou prostory vybudovány, pokračující pozorování nás naučí ještě více o tom, jak se vyvíjejí a jak je lze v průběhu času spravovat.

6. Klíčové je mít vizi

Vize musí vzejít z každé specifické komunity, nicméně zásadní pro vizi jakéhokoli veřejného prostoru je představa o tom, jaké činnosti by se v prostoru mohly odehrávat. Vize, že prostor by měl být příjemný a mít dobrou image, a že by měl být důležitým místem, kam lidé chtějí chodit. Měl by vzbuzovat pocit hrdosti u lidí, kteří v okolí žijí a pracují a měl by být srozumitelný v Lynchově smyslu. To znamená, že by lidé měli být schopni si zkonstruovat svoji osobní mapu z prvků, které mají podobu tras, okrajů, oblastí, uzlů a výrazných bodů. Všechny tyto prvky by měly vyvolávat jasné a výrazné vjemy, které v mysli vytvoří jedinečné obrazy, podle kterých se orientujeme. Když je město čitelné, cítíme se v něm komfortně (Lynch 1960).

7. Forma podporuje funkce

Koncepci lokality by měla určovat místní komunita a její partneři, s ohledem na pochopení fungování jiných míst a identifikaci překážek, které je třeba překonat. Umístění a výběr prvků by měl být přizpůsoben plánovanému využití místa. Je potřeba zvážit, zda výběr a rozmístění zeleně, laviček, cest a otevřených prostor odpovídá vizi a plánovaným aktivitám. Pokud něco z těchto prvků neslouží k dosažení stanovených cílů, možná to na není potřeba.

8. Triangulace

Triangulace je termín používaný Whytem a znamená proces, při kterém nějaký vnější podnět vytváří spojení mezi lidmi a podněcuje lidi, aby mluvili s jinými cizími lidmi, jako by se znali. Tento proces může (i nemusí) uvést do pohybu výběr a uspořádání různých prvků ve vzájemném vztahu. Například pokud jsou socha, lavička a pískoviště příliš vzdálené od sebe, pravděpodobně nebudou využívány efektivně. Přiblížení těchto prvků k sobě vytvoří atraktivní prostor, který přiláká lidi. Pokud k tomu přidáme zdroj občerstvení, například vozík s kávou, vytvoříme ideální místo pro setkávání.

9. Experimentování: lehčí, rychlejší, levnější

Veřejná prostranství jsou složité prostory, takže nelze očekávat, že vše bude správně hned na začátku. Nejlepší prostory experimentují s krátkodobými zlepšeními, která lze testovat a zdokonalovat po mnoho let. Prvky jako posezení, dodávky s občerstvením (food trucks), výtvarná díla, přechody pro chodce jsou příklady zlepšení, která lze instalovat a měnit podle potřeby.

10. Peníze nejsou problém

Po vybudování základní infrastruktury veřejných prostranství nebudou přidané prvky, které ji ožíví (např. prodej občerstvení, kavárny, květiny a posezení), drahé. Pokud se navíc komunita a další partneři zapojí do projektu, může to také snížit náklady. Posílí se nadšení z projektu a náklady budou vnímány ve srovnání s přínosy jako ne tolik významné.

11. Nikdy nebudete hotoví

Vybavení se opotřebovává, potřeby se mění, využívání míst se liší ve všední dny a o víkendy, v různých ročních obdobích a během let. Dobrý plán managementu a tým, který umožňuje tyto změny provádět, je to, co vytváří skvělá veřejná prostranství a skvělá města a obce (Hemenway 2015; Project for Public Spaces 2018; Project for Public Spaces 2022) .

3.2.5 12 kritérií kvality města

Gehl (2010) přichází s myšlenkou živých, bezpečných a udržitelných měst, popisuje město ve výši očí a 12 kritérií kvality města týkajících se pěšího terénu.

Dle něj je zásadním kritériem přiměřená ochrana proti dopravě a nehodám (pocit bezpečí),

kriminalitě a násilí (pocit jistoty) a nepříjemným smyslovým vjemům a nepříznivému počasí. Pokud některý z výše uvedených hlavních úkolů není splněn, může se ukázat, že ostatní zaručené kvality ztratí význam.

Dalším požadavkem je zajištění pohodlí prostorů a nalákaní lidí k aktivitám podporujícím využívání veřejného prostoru jako je chůze, stání, sezení, pozorování, mluvení, poslouchání a sebevyjádření. V úvahu je třeba brát situaci během dne i v noci a během měnících se ročních období.

Abychom mohli plně ocenit a pochválit všechny příjemné aspekty daného místa, je nezbytné nejprve zajistit správné lidské měřítko, možnost užívat si pozitivní stránky místního klimatu a také předat estetické zážitky a příjemné smyslové vjemy. Součástí pozitivních smyslových zážitků (posledního kritéria) je dobrá architektura a design. Toto kritérium zahrnuje všechny ostatní oblasti, architekturu a design nelze posuzovat odděleně od ostatních kritérií.

Nejpříjemnější a nejlépe fungující městské prostory na světě respektují a splňují všechna základní kritéria kvality. Příkladem může být Piazza del Campo v italské Sieně (Gehl 2010).

OCHRANA	OCHRANA PROTI DOPRAVĚ A NEHODÁM - POCIT BEZPEČÍ - Ochrana chodců a cyklistů - Eliminování strachu z dopravy - Bezpečné přechody	OCHRANA PROTI KRIMINALITĚ A NÁSILÍ - POCIT JISTOTY - Živý veřejný prostor - Umožňující veřejný dohled - Rozmanitost funkcí 24/7/365 - Dobré osvětlení v lidském měřítku	OCHRANA PROTI NEPŘÍJEMNÝM SMYSLOVÝM VJEMŮM - Vítr nebo průvan - Déšť nebo sníh - Chlad nebo horko - Zplodiny - Prach, hluk, oslnění
POHODLÍ	MOŽNOST CHŮZE - Prostor pro pěší - Žádné bariéry - Dobré povrchy - Přístupnost pro všechny - Zajímavé fasády	MOŽNOST STÁT NEBO ZŮSTAT - Atraktivní a funkční okraje - Definovaná místa pro pobyt - Opatření pro stání - Fasády s dobrými detaily, které vybízejí k pobytu	MOŽNOST SE POSADIT - Definované zóny k sezení - Příjemný výhled, pozorování lidí - Dobrá kombinace veřejných a kavárenských míst k sezení - Možnosti odpočinku nebo čekání
	MOŽNOST VIDĚT - Přiměřené pohledové vzdálenosti - Neomezené výhledy - Zajímavé pohledy - Snadná orientace - Osvětlení (za tmy)	MOŽNOST MLUVIT A POSLOUCHAT - Nízká hladina hluku - Městský mobiliář, který poskytlne „konverzační ostrůvky“	MOŽNOST HRÁT SI A CVIČIT - Motivace k tvořivosti, fyzické aktivitě, cvičení, hram a pouliční zábavě - Dočasné aktivity (trhy, festivaly, výstavy atd.) - Ve dne i v noci - V létě i v zimě
RADOST	DIMENZOVANÉ V LIDSKÉM MĚŘÍTKU - Rozměry budov a prostorů s ohledem na důležitý lidský rozměr ve vztahu ke smyslům, pohybu, velikosti a chování	MOŽNOST UŽÍVAT DOBRÉHO POČASÍ - Slunce nebo stín - Teplo nebo chlad - Úkryt před větrem a vánkem	POZITIVNÍ SMYSLOVÉ ZÁŽITKY - Dobrý design a detaily - Kvalitní materiály - Pěkné pohled a výhledy - Bohaté senzorické zážitky: stromy, rostliny, voda

Obr. 14. 12 kritérií kvality města (zdroj: Gehl 2010; Hasek 2019; upraveno autorkou práce)

3.3 Modrozelená infrastruktura

Rozvojem měst a budováním dopravní a další šedé infrastruktury dochází ke stále rostoucí konkurenci využití veřejného prostoru v urbanizovaném prostředí. Kvůli úbytku zeleně a ekosystémů přicházíme o jimi poskytované ekosystémové služby. Nižší efektivitu a méně užítku, než je potenciál, způsobuje také roztříštěnost a nespojitost přírodních systémů ve městech. Mění se využití půdy a rozšiřuje se zástavba, a tak dochází také ke snížení biodiverzity a zásob podzemní vody, omezení zasakování, zvýšení rizika povodní, přehřívání center měst a zhoršení kvality ovzduší. Tyto problémy lze adresovat budováním a podporou tzv. modrozelené infrastruktury.

Definicí pojmu infrastruktura je služba nebo zařízení nezbytné pro efektivní fungování systému nebo organizace (společnosti) (Cambridge Dictionary 2024; Merriam-Webster 2024). Pančíková (2016) mluví o rozdělení na tvrdou infrastrukturu (cesty, vodovodní, elektrické a další sítě) a měkkou infrastrukturu (školy, zdravotní péče, státní správa).

Ministerstvo životního prostředí pak vnímá modrozelenou infrastrukturu jako „specifickou infrastrukturu pro oblast hospodaření s dešťovou vodou v sídlech, která s využitím přírodě blízkých, respektive ekosystémových a technických řešení (opatření) v různém poměru pomáhá snižovat negativní dopady urbanizace umocňované změnou klimatu“ (Ministerstvo životního prostředí 2019).

Hora et al. (2022) popisují ve své publikaci modrozelenou infrastrukturu jako „soubor přírodě blízkých a technických opatření, která propojují srážkový odtok s vegetačními a vodními prvky v sídlech za účelem podpory přirozeného lokálního koloběhu vody, zvýšení ochrany jakosti vod, zlepšení mikroklimatické funkce zeleně a dalších ekosystémových služeb. Přirozený lokální koloběh vody je podporován decentrálním vsakem, výparem a zpomalením odtoku, ochrana jakosti vod přirozenými procesy čištění srážkového odtoku, mikroklimatické funkce prostřednictvím sídelní zeleně dostatečně zásobené vodou a další ekosystémové služby vhodnou skladbou (z hlediska biodiverzity) a začleněním opatření MZI do veřejného prostoru (z hlediska estetiky, rekreace atd.). Opatření MZI na sebe navazují a vytvářejí systém na úrovni budov či větších území. Význam systému MZI spočívá v jeho schopnosti výrazně snižovat negativní dopady urbanizace umocňované změnou klimatu“.

Zelená infrastruktura v sobě pak kloubí efekt tvrdé i měkké infrastruktury. Podle Evropské komise (2013) lze (modro)zelenou infrastrukturu chápat jako strategicky plánovanou síť přírodních a polopřírodních opatření s dalšími environmentálními funkcemi, které jsou navrženy a spravovány s cílem poskytovat široké spektrum ekosystémových služeb a chránit biodiverzitu jak ve venkovských, tak ve městských oblastech.

Rouse (2013) pak přichází se šesti principy zelené infrastruktury, které by měly být vlastní každému jejímu prvku:

1. Multifunkčnost

Ekonomika, společnost a životní prostředí (profit, people, planet) jsou třemi pilíři udržitelného rozvoje (Miller 2020). Multifunkčnost vychází z konceptu trojího efektu (triple bottom line) – ekologických, ekonomických a společenských přínosů zelené infrastruktury. Tyto přínosy se jinak nazývají také ekosystémové služby a vychází z mnoha překrývajících se funkcí poskytovaných napříč různými systémy – hydrologickými, dopravními, energetickými, ekonomickými atd.

Environmentální přínosy:

Udržení a obnovení biotopů (stanovišť), zmírnění dopadů záplav, redukce množství dešťové vody v kanalizaci, retence dešťové vody, zlepšení stavu povodí a kvality vody, zlepšení kvality vzduchu, regulace klimatu, zachycování uhlíku v rostlinách, zvýšení opylování, ochrana před erozí půdy, lepší kvalita půdy, zmírnění záboru a zhutňování půdy, omezení šíření plevelů a škůdců, posílení resilience ekosystémů, zmírnění efektu tepelného ostrova města, prevence katastrof (bouřky, požáry, sesuvy), vznik biokoridorů, zvýšení prostupnosti krajiny.

Ekonomické přínosy:

Nižší náklady na energie, zdravotní péči a šedou infrastrukturu, integrovanější dopravní a energetická řešení, vznik nových pracovních míst, zvýšení rozmanitosti místní ekonomiky, stimulace maloobchodu a ekonomické aktivity, vyšší hodnota nemovitostí, atraktivnější a zelenější města, vyšší unikátnost místa, vyšší turistický potenciál, více možností rekreace.

Sociální přínosy:

Vliv na zdraví, více možností rekreace venku, snížení znečištění, rovný přístup pro chudé i bohaté, místa pro setkávání, zvýšení estetické kvality, spojení lidí s přírodou, lokálně produkované zdroje (Rouse, FAICP & Bunster-Ossa 2013; Pančíková 2016).

Princip multifunkčnosti znamená návrhem maximalizovat hodnotu pro komunity využitím zelené infrastruktury k dosažení nesourodých cílů – např. ochrana před povodněmi, nižší závislost na dodané energii a zlepšení veřejného zdraví.

2. Konektivita

Zelená infrastruktura má největší přínos, pokud je součástí propojeného systému v krajině. Přírodní rezervace nebo park je cennější, když je s ostatními propojena koridorem původní vegetace, turistickou trasou či cyklostezkou než jako samostatný prvek uprostřed městské zástavby, neboť umožňuje pohyb živočichů mezi různými oblastmi a slouží více lidem. K vytvoření propojeného systému zelené infrastruktury v krajinném měřítku by projektanti měli vytvořit fyzické a funkční vazby napříč měřítky, městskou a venkovskou krajinou.

3. Obytnost

Zelená infrastruktura má být viditelný prostor poskytující zdravé prostředí pro lidi, flóru a faunu. Zelená infrastruktura zlepšuje kvalitu ovzduší a vody, čímž zlepšuje zdraví lidí a ekosystémů. Poskytuje více příležitostí pro venkovní rekreaci a pohyb a obnovuje původní stanoviště.

4. Resilience

Definicí resilience neboli odolnosti je schopnost zotavit se z narušení a změn nebo se jim přizpůsobit. V době zrychlujících se změn a nestability (vyšší ceny energií, otřesy ekonomiky, změna klimatu a její dopady) nabývá většího významu. Zelená infrastruktura může zvýšit odolnost komunity v krátkodobém i dlouhodobém horizontu napříč měřítky:

- Stromy a zelené střechy působí proti tepelnému ostrovu města a snižují potřebu chlazení jednotlivých budov.
- Obce mohou být odolnější vůči bouřím a snížit náklady na šedou infrastrukturu zachováním přirozené absorpce povodní v březích, mokřadech a záplavových oblastech.
- Stromy, zelené a „modré“ střechy, propustná dlažba, dešťové zahrady a další prvky absorbující srážky na místě, mohou snížit dopady odtoku v urbanizovaném prostředí během bouřek (např. přetížená dešťová kanalizace, záplavy v ulicích, přetékání kombinované kanalizace do řek a potoků).

Dle studie Gill et al. (2007) mohou prvky zelené infrastruktury (větší zastoupení stromů, zelené střechy atd.) významně snížit odtok dešťové vody a nárůst povrchové teploty předpokládaný v roce 2080 v důsledku emisí skleníkových plynů.

5. Identita

Ústřední motivací krajinářských architektů je navrhování krajinných prvků k vytvoření vnímatelné identity a pocitu místa. Projektanti používají termín „charakter komunity“, aby vyjádřili zvláštní a cenné atributy, které činí místo žádoucím pro život nebo navštívení. K tomu může přispívat i zelená infrastruktura. Například vysazený strom pohlcuje uhlík a poskytuje stín, tudíž přispívá k energetickým úsporám, ale také stojí na určitém místě a je to určitý druh (např. Obr. 15). Musí být vhodný do místních podmínek, ale má také rekreační, duchovní, estetický nebo kulturní přínos.

6. Návratnost investic

Jelikož jsou v dnešní době finance omezené, projektanti jsou vyzváni, aby ukázali, jak zelená infrastruktura dokáže snižovat náklady a přinášet pozitivní finanční výsledky pro vlády, instituce, podniky a občany. Zelená infrastruktura zvyšuje hodnotu pozemků, je katalyzátorem ekonomického rozvoje, snižuje spotřebu energie a náklady na šedou infrastrukturu.

Obr. 15. Projekt Strijp-S - Eindhoven. Stromořadí *Platanus × hispanica*. (zdroj: vdberk.co.uk/)

Modrá infrastruktura samostatně také označuje systém udržitelného hospodaření s vodou zahrnující i ekosystémy řek a pobřeží.

Šedá infrastruktura zahrnuje stavebně-technická řešení odvádění srážkových vod (stokovou síť, dešťové nádrže, síť povodňových ulic atd.) (Stránský et al. 2019). Je to jednoúčelové technické řešení skryté mimo zorné pole společnosti. Naproti tomu prvky zelené a modré infrastruktury se stávají součástí každodenního života lidí (Pancíková 2016).

V posledních letech se setkáváme i s pojmem, který spojuje všechny tři infrastruktury, modrozelenošedá infrastruktura či systém, který je definován jako koncept, jehož cílem je integrace funkcí zahrnujících hospodaření s dešťovou vodou, vegetaci a zpevněné plochy (Fridell et al. 2023).

Design zaměřený na zlepšení životního prostředí (environmentální) začal být na vzestupu v 60. letech 20. století a jeho průkopníkem se stal krajinářský architekt Ian McHarg také se svou publikací *Design with Nature* (McHarg 1995; Pancíková 2016). Myšlenku systémů zeleně, tedy propojení ploch urbánní zeleně ke zlepšení kvality života ve městě, propagoval již Frederick Law Olmsted v roce 1903. Ekologii městských oblastí se věnuje a na Olmsteda navazuje také Anne Whiston Spirn (1985). Evropská unie se zelené infrastruktuře zabývá znatelněji až od roku 2011 a od vydání Strategie zelené infrastruktury Evropskou komisí roku 2013. Přesto zatím nedošlo k výraznějšímu přijetí jejích myšlenek v politice, médiích ani u veřejnosti (Pancíková 2016).

3.3.1 Ekosystémové služby

Za konceptem ekosystémových služeb stojí Ian McHarg (1995), který benefity poskytované přírodou kategorizoval a vyčíslil jejich společenský přínos v penězích. Finanční hodnota se stanovuje na základě kvantitativních a kvalitativních indikátorů. Kvantitativní indikátory jsou například redukce objemu srážkových vod v kanalizaci, snížení spotřeby energie budov díky zelené fasádě či zkrácení pěší vzdálenosti od nejbližšího parku. Kvalitativním indikátorem pak může být ochrana půdy nebo zvýšení spokojenosti obyvatel.

Podle odhadů generují v EU ekosystémové služby ročně 200 až 300 miliard eur. Tato částka je však hypotetická a znamená úsporu investic, které stát nebo obec nemusí vložit například do šedé infrastruktury, protože její funkci plní ta zelená. Disciplína zabývající se hodnocením přírodního kapitálu a ekologických služeb se nazývá zelená ekonomika (green economics).

Ačkoliv je hledání financí pro zelenou infrastrukturu náročnější, její finanční bilance je z dlouhodobého hlediska pozitivnější než u šedé infrastruktury díky menším nárokům na údržbu a delší životnosti. Přidanou hodnotou je, že nemovitosti v sousedství kvalitní udržitelné krajiny mají průměrně o 20% vyšší hodnotu a poměr objemu nákladů k vyčísleným benefitům je 1:10 (Rouse et al. 2013). Vyšší cenu nemovitostí v blízkosti zeleně potvrdily i mnohé další studie (Tomalty & Komorowski 2010; Kolbe & Wüstemann 2014).

3.3.2 Kategorie ekosystémových služeb

1. Produkční/zásobovací:

zahrnují materiální nebo energetické výstupy z ekosystémů, včetně potravin (ovoce), vody, dřeva, biomasy a dalších zdrojů;

2. Regulační:

zahrnují faktory, které ovlivňují okolní biotické a abiotické prostředí (klima), jako jsou záplavy, odtok vody, nemoci, odpady, kvalita vody, hluková zátěž;

3. Kulturní:

zahrnují nemateriální (intelektuální/kognitivní/symbolické) využití, jako jsou duchovní obohacení, rekreace, kultura, estetické zážitky, socializace atd.;

4. Podpůrné:

jako je koloběh živin a vody, primární produktivita, tvorba půdy, fotosyntéza, které udržují podmínky pro život na Zemi (Haines-Young & Potschin 2010; Pančíková 2016; Hekrle 2022; Macháč & Hekrle 2023).

Ostatní přínosy nad rámec ekosystémových služeb jsou nárůst biodiverzity a cen nemovitostí (Macháč & Hekrle 2023).

3.3.3 Úrovně zelené infrastruktury

Pro funkční prostorově spojitý systém zelené infrastruktury je potřeba koncepční koordinovaný přístup na všech úrovních od lokálního pod nadregionální. Komponenty mají různá měřítka a důležitost.

EU vyjmenovává následující úrovně systému:

- Jádrová území v rámci Natura 2000 s vysokou biodiverzitou;
- Jádrová území rozlehlých fungujících biotopů mimo chráněná území;
- Přírodní prvky fungující jako koridory či tzv. odrazové můstky (stepping stones) jako např. malé vodní toky, rybníky, živé ploty, pásy lesa (dle ÚSES tzv. interakční prvky);
- Umělé prvky zlepšující ekosystémové služby, nebo napomáhající pohybu druhů (ekodukty, ekomosty), rybí přechody (fish ladders), zelené střechy;
- Nárazníkové zóny – udržitelně vedené, zlepšující prostupnost krajiny, např. ekologické farmaření;
- Multifunkční zóny spojující funkci rekreační a produkční (potravin).

Prvky zelené infrastruktury lze zařadit do čtyř skupin:

- Hospodaření se srážkovou vodou – techniky, jejichž cílem je v určité míře rekonstrukce přírodních hydrologických poměrů v krajině a městě;
- Vysazování stromů – výsadby ve velkém měřítku iniciovalo např. město New York v roce 2007 a projekt byl během následující dekády realizován (MillionTrees NYC 2015);
- Ekologická obnova – proces asistované obnovy degradovaných, postižených nebo zničených ekosystémů (obnova pobřežní vegetace, odkrytí a revitalizace kanalizovaných vodních toků a odstraňování invazivních druhů);
- Zelené budovy – zelené střechy, fasády, recyklace dešťové vody, uvědomělé nakládání s odpadní vodou (Pančíková 2016).

3.3.4 Podpora implementace

Fungující projekt zelené infrastruktury s multifunkčními prvky vyžaduje spolupráci multidisciplinárního (mezioborového) týmu. Spolupráce expertů z různých oblastí může být komplikovaná z hlediska odlišného přístupu a měřítka. Celostní princip zelené infrastruktury znesnadňují také oddělená odvětví státní správy, která se zabývají bydlením, zemědělstvím, dopravou nebo biodiverzitou.

Implementaci záměru ulehčují legislativní prostředky, finanční restrikce nebo pobídky. Z evropských měst můžeme jmenovat Berlín a jeho Biotope Area Factor, nebo Malmö a Green Space Factor (Senate Department for Urban Mobility, Transport, Climate Action and the

Environment 2024; Malmö stad 2024). V americkém Seattlu existuje Seattle Green Factor, který administruje místní odbor rozvoje a který funguje na bodovacím principu, kdy každý projekt musí získat dostatečný počet bodů uplatňováním principů zelené infrastruktury (Seattle Department of Construction & Inspections 2024). Přičemž je hodnocena estetická i funkční hodnota navrhovaných prvků. Bodují se například uliční stromořadí, vyšší bodový zisk mají pak ty s podsadbou např. trvalek. Při zavádění projektu probíhaly workshopy, které s ním seznámily projektanty a investory. V Clevelandu funguje program Regional Stormwater Management, díky kterému majitelé rodinných domů a instituce odvádí poplatky podle rozlohy nepropustných povrchů na pozemku (City of Cleveland Water Pollution Control 2024). Pokud uplatňují prvky k zasakování a retenci dešťové vody, získají slevu. Výtěžek putuje na projekt budování decentrálního systému odvodnění a zelené infrastruktury, který je veřejně přístupný k připomínkování občany. Další certifikace fungující na principu bodového hodnocení je The Sustainable Sites Initiative, obdoba hodnocení LEED pro krajinářské architekty (Sustainable Sites Initiative 2024).

3.3.5 Pohled památkové péče na opatření HDV ve veřejném prostoru

Snahou památkové péče je plnit celospolečenský závazek ochrany a rozvoje kulturního dědictví. Památkově chráněná území mohou být limitem pro systém sídelní zeleně i hospodaření s dešťovou vodou (HDV) z hlediska přísných kritérií a nutnosti citlivého přístupu. Návrh je pak o hledání kompromisu. Důležité je klást zřetel na společný cíl vytvoření přívětivého prostředí a harmonické prolnutí stávajícího a nově navrženého. Ve veřejném prostoru se navíc koncentrují potřeby všech zájmových skupin, je každodenně využíván a stěžejní pro vyznění celého města. Chráněné objekty mohou projevit svou hodnotu bez ohledu na investice do nich samotných jen v důstojném a estetickém prostředí.

Prvním krokem před navrhováním úprav v památkově chráněném prostředí má být tedy rozpoznání jeho hodnot. Z analýz by mělo vyplynout, jaké prvky je nutné v prostoru zachovat, opravit, odstranit a které jsou rušivé a ubírají mu na kvalitě. Navržený zásah přinášející užitkovou kvalitu posuzujeme s ohledem na zásah do stávajícího prostředí. Vyhodnotíme, zda naruší některou z hodnot, jak je možné zmírnit jeho dopady nebo jakou hodnotu sám přinese.

Ochrana kulturního dědictví je rozdělena státní památkovou péčí následovně:

- kulturní památky a národní kulturní památky
- památkové rezervace (městská, vesnická, ostatní a archeologická)
- památkové zóny (městská, vesnická, krajinná)
- ochranná pásma výše zmíněných památkově chráněných území

K vyhlášení památkové ochrany se přistupuje u každého objektu individuálně a její důvody jsou různé. Proto i naše počínání v nich by se mělo různit. Vyhlášený status není jedinou podmínkou hodnotného objektu nebo území. Krásné a cenné lokality z hlediska historie se nacházejí i mimo

chráněná území. V případě veřejných prostorů to platí tím spíše. Ducha místa je třeba podpořit, chránit nebo obnovit tam, kde byl poškozen.

V případě zásahu do památek (změna veřejného prostranství, realizace opatření hospodaření s dešťovou vodou) je třeba klást důraz na znalost tradičních konstrukcí a stavebních postupů, tradiční kompatibilitu prvků a materiálů. Použití neověřených metod a moderních technických řešení může ohrozit, zhoršit nebo poškodit stav stavebního díla.

Řešení musí být obvykle specifická přizpůsobená prostředí a okolnostem. Dokumentace by měla být detailní s popisem tvaru, materiálu i zapojení do stávajícího celku. Důležité je respektovat lokální (regionální) typ dlažby, druh kamene, způsob kladení nebo vzor vyskládání jako hodnoty a chránit nebo obnovovat je. Vyšší pořizovací náklady kvalitního přírodního materiálu vyváží jeho trvanlivost.

Dalším podstatným východiskem pro návrh je poznání stávajícího stavu a vývoje území tak, aby návrh nezpůsobil více škody než užítu. Například z hlediska odtokových poměrů, které byly na osídlených vždy řešeny a upravovány – např. škarpy, systém odvodňovacích štol a šachet, zásobníky a podzemní studně.

Architektura a technické řešení se může inspirovat dobovými pohlednicemi, mapami, vodohospodářskými dokumenty, fotografiemi a kresbami. Na některých je viditelný druh kladení dlažby, řešení odtoku zpevněných částí náměstí a jiné prvky.

Jak již bylo zmíněno, návrhy je třeba posuzovat individuálně dle lokality. Je třeba učinit rozhodnutí, zda je vhodné umisťovat vzrostlé stromy a záhony na zpevněné náměstí, či podzemní objekty do lokality archeologicky cenné, stromořadí do úzké ulice, nebo dokonce zelené střechy na chráněné objekty.

Úspěšný návrh a následná realizace revitalizace historického veřejného prostoru vyžaduje dodatečné úsilí, avšak trpělivost a pokora mohou být odměněny díky velkému potenciálu míst. Citlivá spolupráce oborů může zachovat historickou hodnotu a zároveň obohatit genia loci dané lokality.

Zpevněná náměstí

Zpevněná náměstí (nejstarší historická náměstí) jsou často součástí památkových rezervací nebo zón. Lemují je fasády s uměleckým ztvárněním a dominují jim významné stavby jako kostely a radnice. Jsou významným prostorem v městské struktuře s komerčními prostory, pořádáním trhů, kulturních a společenských akcí. Města se v současné době snaží o podporu každodenního života v těchto místech tak, aby nedocházelo k jejich konzervaci jako historických skanzenů a odlivu obyvatel do okrajových částí města. V centrech města, kde se dochovala urbanistická struktura (jedna z nejstarších památek), bychom ji měli chránit stejně jako hodnotné objekty.

Historicky na náměstí příliš zeleně nebylo, proto musí být jejich řešení komplexní a vyvážená (Gehl 2014).

Zaměřujeme se na podporu zasakování dešťové vody pomocí pro pěší a automobilový provoz vhodných polopropustných povrchů (např. dlažby se širokou spárou, mlatu, štěrku) a podkladních vrstev se zvýšenou retenční schopností. Využívají se i podzemní vsakovací objekty, které neovlivní charakter prostranství, ale mohou být v konfliktu s ochranou předpokládaných archeologických nálezů. Dále se využívá retenční rýha tvořená např. ze štěrku osazená záhony nebo vzrostlými stromy, do které je sváděna voda ze zpevněných ploch.

Umisťují se vzrostlé stromy, které je možné udržovat právě díky vodě z nádrží a tím snížit náklady na zálivku. Ty se vysazují soliterně při vstupech do významných budov, po obvodě náměstí před fasády budov nebo v komponovaných skupinách. Přičemž zvažujeme jejich budoucí výšku a velikost koruny. Nejcennější průčelí a fasády by měly být vždy dobře viditelné. Trávníky a keře se většinou neumisťují. Dáváme přednost vodním prvkům jako jsou kašny, fontány, vodní trysky a mlhoviště. Návrh záhonů závisí na dohodě autora, investora a dalších zainteresovaných stran. Vzhledem k častému umisťování mobilních květináčů s výsadbami letniček a trvalek lze říci, že veřejnosti kvetoucí záhony v takových prostorech chybí (Sýkorová et al. 2021).

4 Zhodnocení podkladových údajů

4.1 Řešené území a širší vztahy

Název území: Vlachovo Březí – náměstí Svobody, areál pivovaru, zámecká zahrada

Kraj: Jihočeský kraj

Okres: Prachatice

Obec: Vlachovo Březí [550663]

Charakter: část města

Dotčená katastrální území: Vlachovo Březí [783293]

Parcelní číslo a druh pozemku:

22/5 zastavěná plocha a nádvoří

23 zahrada

931 zastavěná plocha a nádvoří

1237/1 ostatní plocha

1237/15 silnice

1237/25 ostatní plocha

1237/26 ostatní plocha

Rozloha řešeného území: cca 22 440 m²

Obr. 16. Schéma umístění Vlachova Březí v ČR a Jihočeském kraji. (zdroj: archiv autorky)

Řešené území se nachází v okrese Prachatice v Jihočeském kraji (viz Obr. 16) v historickém jádru města Vlachova Březí, které je od roku 1995 městskou památkovou zónou. Město Vlachovo Březí leží 7 km severo-severozápadně od Prachatic a 10,5 km jihovýchodně od Volyně. Leží v členité krajině Šumavského podhůří na pomezí Bavorovské a Vimperské vrchoviny v nadmořské výšce 525 m. Protéká jím Libotyňský potok, jehož údolí se rozevírá směrem ke kotlině řeky Blanice u Strunkovic nad Blaníci. Jihozápadně od města se táhne hřbet Kokovec (882 m n. m.), severně leží vrch Záhorská (619 m n. m.) a východně Hradějn (581 m n. m.). (Kuča 1996-2011)

V roce 2022 zde žilo 1733 obyvatel. Z toho 17 % dětí školního věku, 64 % osob v produktivním věku a 19 % seniorů. Průměrný věk zdejších obyvatel byl 41,4 let. (Český statistický úřad 2023)

Hodnotou města je nenarušená historická urbanistická struktura. Nová výstavba však ovlivnila vazby na okolní krajinu. Vlachovo Březí je jedním z nejzachovalejších malých měst v Jižních Čechách. Nalezneme zde barokní dominanty a maloměstskou zástavbou zachovanou nejen na náměstí, ale i na historických předměstích. (Kuča 1996-2011)

Nádvoří panského pivovaru a zámecká zahrada jsou spolu s náměstím důležitými veřejnými prostory v památkové zóně Vlachova Březí a stávají se tak kulturním centrem města. Prostory obklopují kulisy historických staveb – zámku, pivovaru, kostela a dalších domů lemujících náměstí – spolu s průhledy na okolní členitou krajinu. Zároveň jsou kostel, zámek a pivovar dominantami v panoramatu města viditelnými z příjezdových cest (viz Obr. 17).

Obr. 17. Panoramatický pohled na Vlachovo Březí z Kančova. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 18. Panoramatiký pohled jihozápad náměstí. (zdroj: archiv autorky)

Nádvoří panského pivovaru a zámecká zahrada spolu s náměstím tvoří malebné jádro města, které bylo vybráno jako řešené území pro krajinářskou studii (viz Obr. 18-22). Cílem revitalizace prostranství je podpora a vyzdvižení stávajících hodnot. Mezi hodnoty můžeme řadit zachovalost historických staveb, vzrostlé (některé až 100 let staré) dřeviny a tím daného genia loci místa. Náročnou výzvou se stávají neduhy, které nynější prostor trápí, a to sice velké plochy vyhrazené pro parkování, nedostatek zeleně (především na náměstí), které působí jako „mrtvé“ místo. Tato situace nedovoluje, aby prostor plnil svou hlavní funkci jako „živé“ místo a hrdě se prezentoval před zraky návštěvníků.

Obr. 19. Panoramatiký pohled na zámek ze dvora pivovaru. (zdroj: archiv autorky)

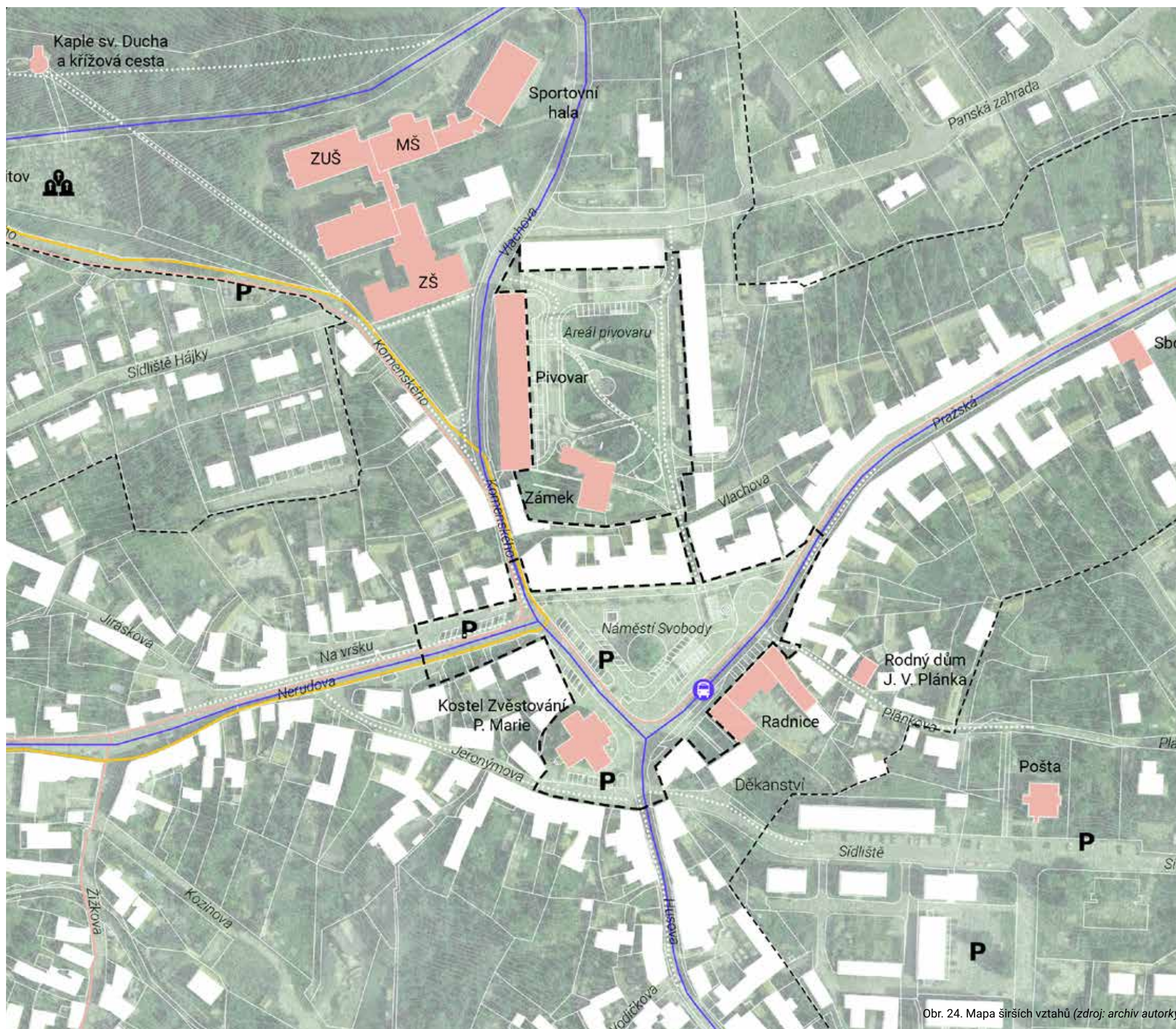
Obr. 21. Panoramatiký pohled na odpočívadlo ve dvoře pivovaru. Budova pivovaru. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 20. Panoramatiký pohled na západní část zahrady zámku, štít pivovaru. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 22. Panoramatiký pohled na skupinu jírovců u zámku. Vpravo vstup do zahrady zámku. (zdroj: archiv autorky)

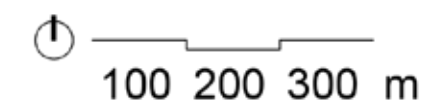
Obr. 24. Mapa širších vztahů (zdroj: archiv autorky)

Areál pivovaru, zámecká zahrada a náměstí Svobody jsou součástí struktury veřejných prostranství (ulic a ploch) a tras, které na ně navazují. Hranice řešeného území jsou tak posunuty až ke vstupům do řešeného prostoru (ústí ulic) tak, aby bylo propojeno s důležitými budovami v okolí. Náměstí, areál pivovaru a zámku jsou mírně nakloněnými rovinami. Náměstí se mírně svažuje k jihozápadu, nádvoří pivovaru a zámecká zahrada k jihu až jihovýchodu.

Náměstí a kostel s okolním prostranstvím od sebe odděluje silnice vedoucí po jižní a západní straně náměstí. Dříve byla rušná zejména jižní část silnice navazující na ulice Husova a Pražská. Vybudováním obchvatu v roce 2023 došlo ke zklidnění dopravy a vozidla mířící z Husince do Volyně nebo naopak již centrem netranzituji. Autobusy do centra zajíždí a staví na zastávkách v obou směrech naproti a před děkanstvím (Obr. 24).

Legenda

- hranice řešeného území
- hranice památkové zóny
- významné budovy
- cyklotrasy
- turistické trasy
- důležitá pěší spojení
- hřbitov
- trasa a zastávka autobusu
- parkoviště

4.2 Historie a vývoj města a centra

Náměstí a areál pivovaru a zámku se v průběhu času proměňovaly. Význam jednotlivých ploch nebyl vždy takový, jak ho chápeme dnes. Jak již bylo uvedeno dříve v rešerši.

Od poloviny 13. století zde stála tvrz, kolem které později vznikla vesnice Březí. Nynější velké náměstí bylo původně lokační návsí a jeho velikost značí významnost osady. V jihozápadní části náměstí byly nalezeny fragmenty zdiva a portál dokazující existenci románského kostela. (Kuča 2011)

Na konci 15. a začátku 16. století zabírala osada již plochu dnešního náměstí (Brož 2006). Po povýšení na městečko vznikl první obecní pivovar v nynější Jeronýmově ulici (Dvořáková & Kropáčková 2019). Ve druhé polovině 16. století získala tvrz renesanční podobu (Benešová & Hrubý 2000; Dvořáková & Kropáčková 2019).

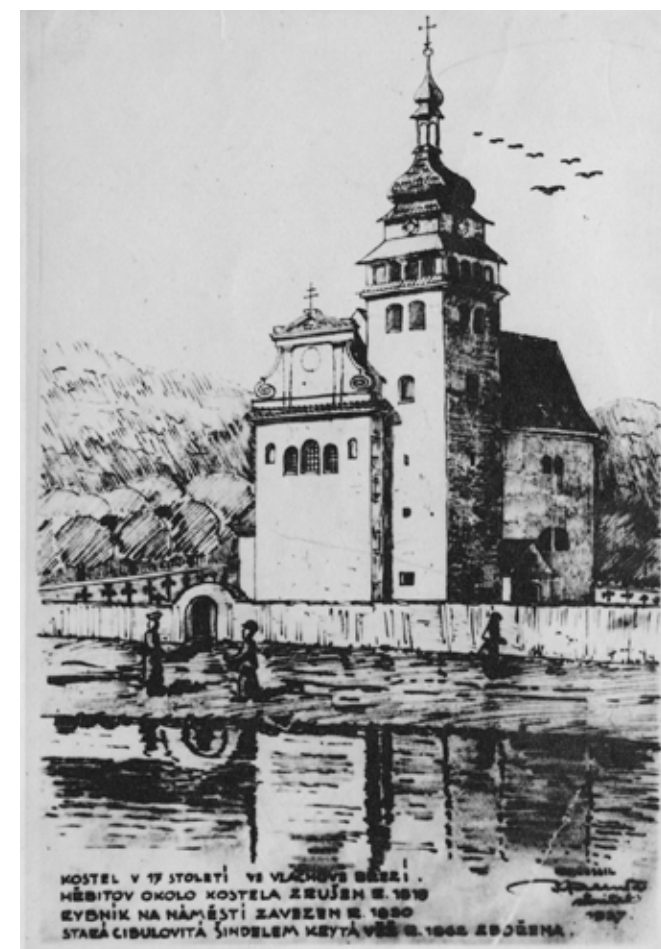
V první polovině 17. století v období Třicetileté války byla tvrz vypálena (Benešová & Hrubý 2000). V témže století město získalo základ své dnešní urbanistické podoby. Intravilán zahrnoval náměstí a později zastavěnou část pod kostelem k Nerudově ulici a Pražskou ulici. Kostel byl přestavěn do raně barokní podoby, vznikla dominantní budova panského pivovaru, poutní kaple sv. Duchy, Hořejší hospoda a nové křídlo tvrze. (Brož 2006; Kuča 2011)

V polovině 18. století byl zámek znovu přestavěn a ze dvora za ním se stal pravidelný barokní velkostatek (Kašička & Nechvátal 1990; Kuča 2011; Dvořáková & Kropáčková 2019). První vojenské mapování z let 1764 až 1767 (Obr. 26) a pohlednice z roku 1940 zobrazující kostel a jeho okolí připomíná existenci hřbitova zrušeného v roce 1810 a rybníka zavezeného v roce 1830 (Obr. 25) (Nováček et al. 2017). V případě rybníka se jednalo nejspíše o nebeský, do kterého vtékaly splašky z okolních domů, tudíž byl pravděpodobně z hygienických důvodů odstraněn. Jediným možným přítokem by dle pamětníků mohly být prameny na Hájkách, ze kterých údajně čerpal vodu i pivovar.

Z mapy stabilního katastru a indikační skicy (1837) (Obr. 27-30) je patrné šíření zástavby podél cesty z náměstí směrem na Husinec, západně na březích Libotyňského potoka, a také na západní straně kostela vznikl blok domů (Kuča 2011). Po roce 1858 byl hospodářský dvůr oddělen od prostranství kolem zámku založením zahrady s parkovou úpravou (Dvořáková & Kropáčková 2019).

Na konci 19. století se město příliš nerozvíjelo také kvůli izolaci od železnice a hlavních silničních tahů. Vystavěna byla pouze novorenesanční škola umístěná na osový průhled z náměstí směrem ke sv. Duchu a další školní budova na jižním okraji města. (Kuča 2011)

V roce 1919 byla vysazena na náměstí lípa Svobody (Starý 1988). Ve 20. letech podél silnice do Husince vyrostla čtvrť rodinných domků (Kuča 2011). V 50. letech bylo náměstí osázeno stromy a okrasnými keři a upraveno. Další úprava náměstí a zámku a vyasfaltování pivovarského dvora pak proběhlo v 60. letech. (Starý 1988)

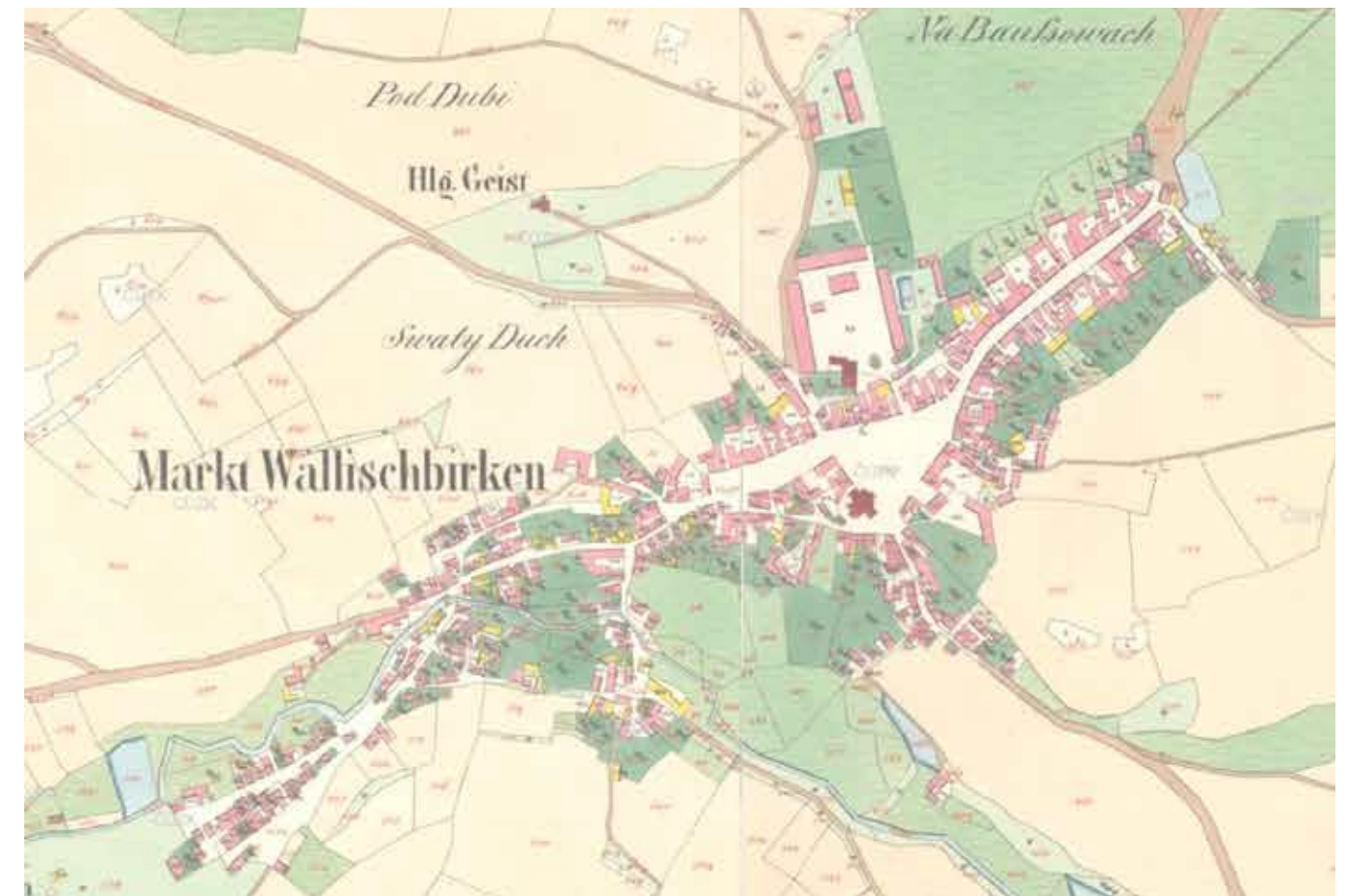
Obr. 25. Pohlednice z roku 1940 ukazuje domnělou podobu kostela ze 17. století. Připomíná hřbitov, který kostel obklopoval a který byl zrušen roku 1810. Také ukazuje rybník zavezený v r. 1830 a starou cibulovitou věž zbořenou r. 1862. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 26. První vojenské mapování 1764–1767 (zdroj: maps.arcanum.com/)

Obr. 27. Indikační skica 1837 (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

Obr. 29. Mapa stabilního katastru 1837 (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

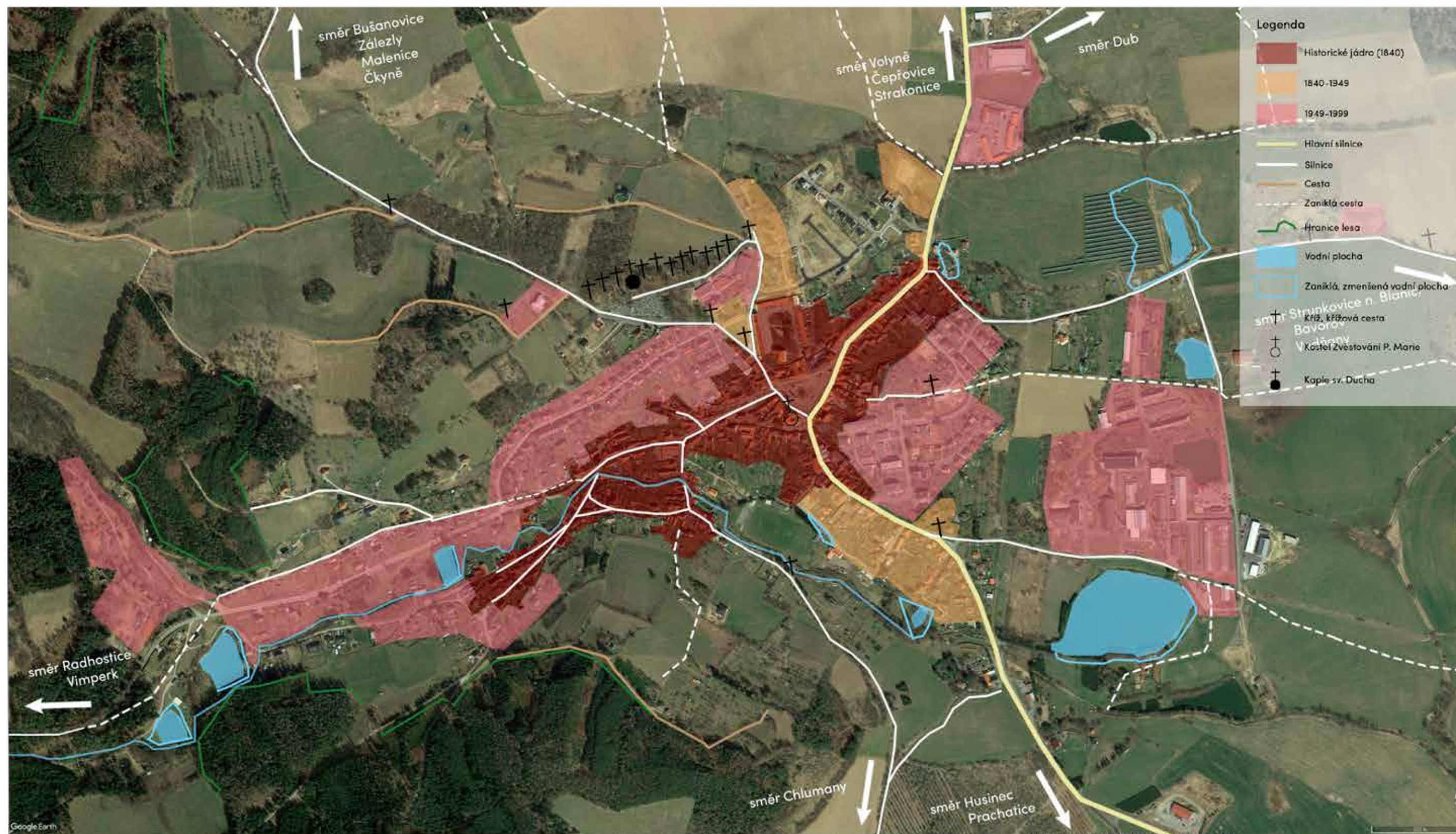
Obr. 28. Indikační skica 1837 - detail areálu pivovaru, zámku a náměstí (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

Obr. 30. Mapa stabilního katastru 1837 - detail areálu pivovaru, zámku a náměstí. (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

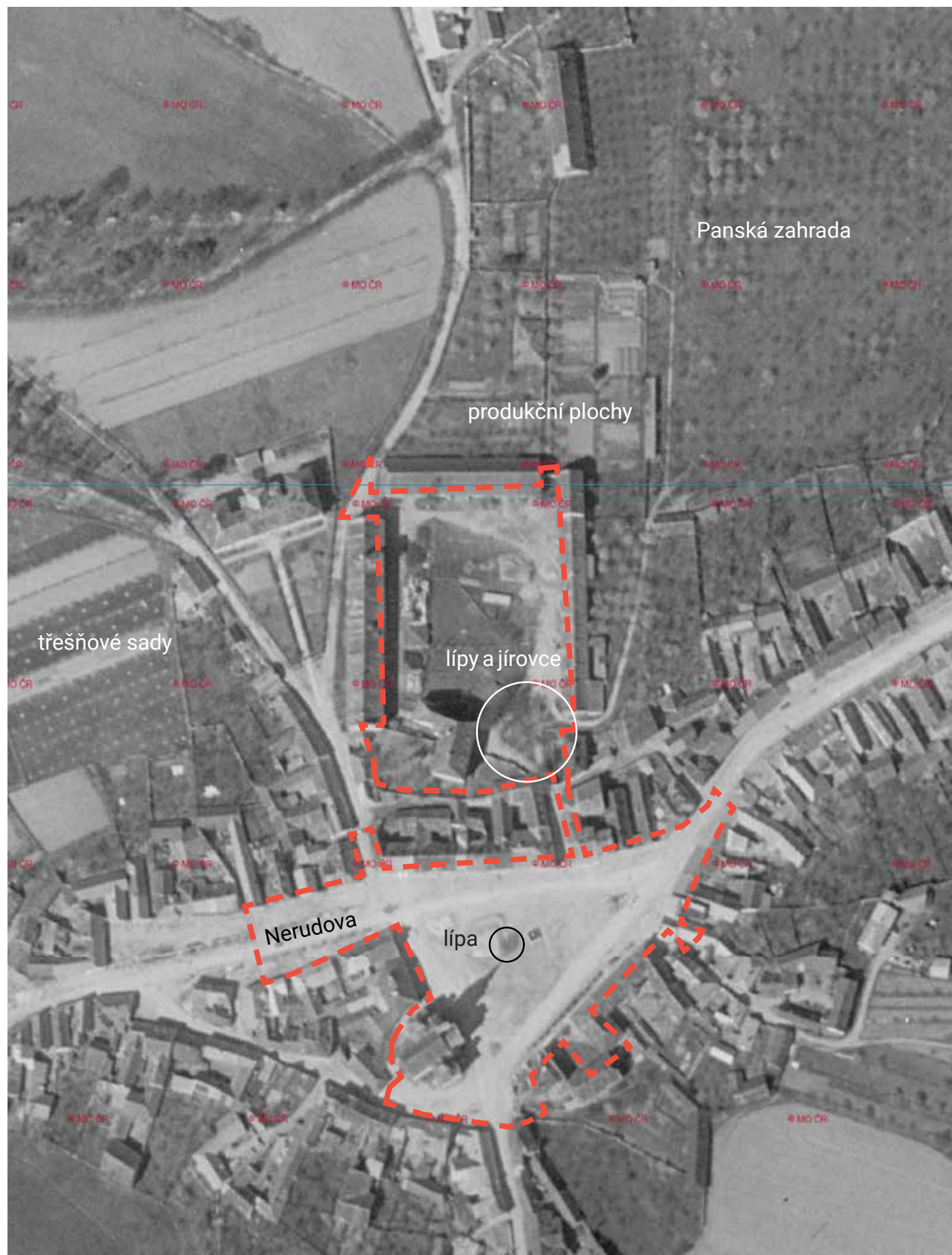
4.2.1 Rozbor zachovaných urbanistických stop v území

Obr. 31 zachycuje zachované a zaniklé urbanistické stopy dle mapy stabilního katastru (1837). Jedná se o zástavbu (historické jádro), komunikace, vodní a lesní plochy a sakrální architekturu.

Obr. 31. Rozbor zachovaných urbanistických stop v území. (zdroj: Google Earth; upraveno autorkou práce)

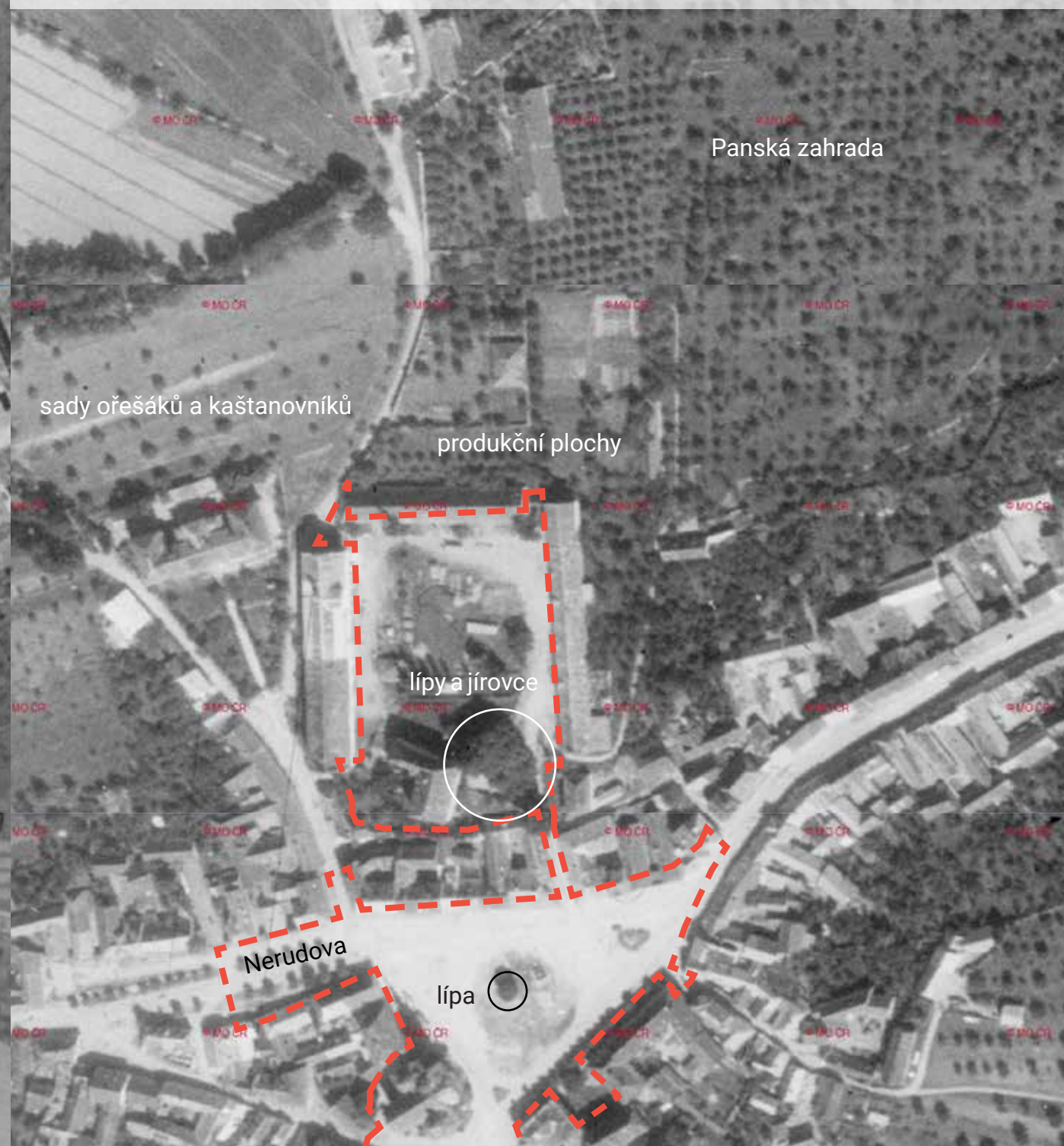
100 200 300 m

Obr. 32. Duben 1949 Letecké měřické snímky (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

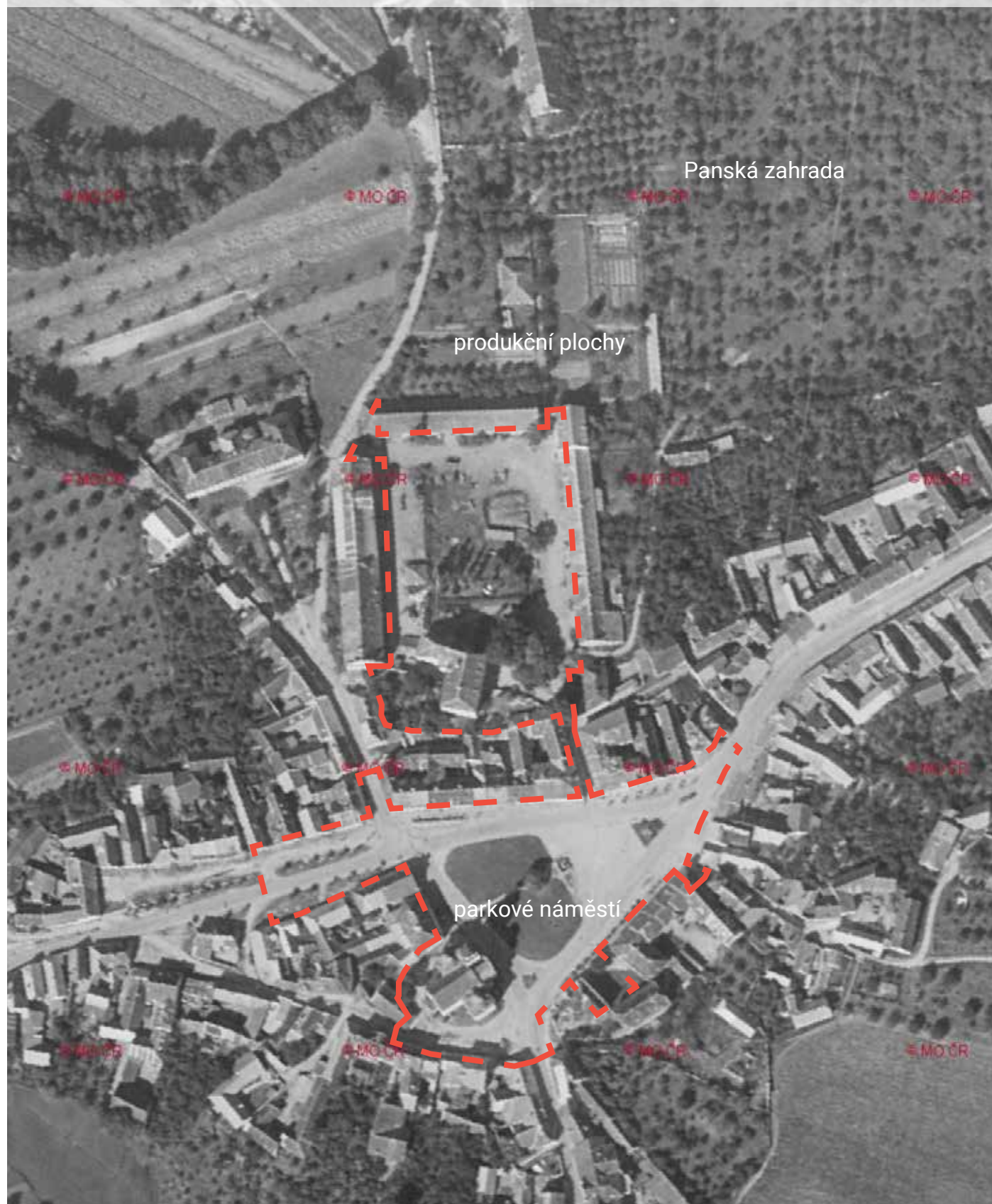
4.2.2 Archivní letecké měřické snímky

Obr. 32 a 33 zachycují podobu řešeného území v roce 1949 a 1951, kdy náměstí ještě nebylo parkově upraveno. Viditelná je i lípa na náměstí, výsadby v Nerudově ulici a stromy v jihozápadní části areálu pivovaru. Na snímcích jsou patrné produkční plochy hospodářského dvora a sady tvořící přechod sídla do krajiny. Dle pamětníků a historických fotografií zde rostly třešně, ořešáky a kaštanovníky.

Obr. 33. Srpen 1951 Letecké měřické snímky (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

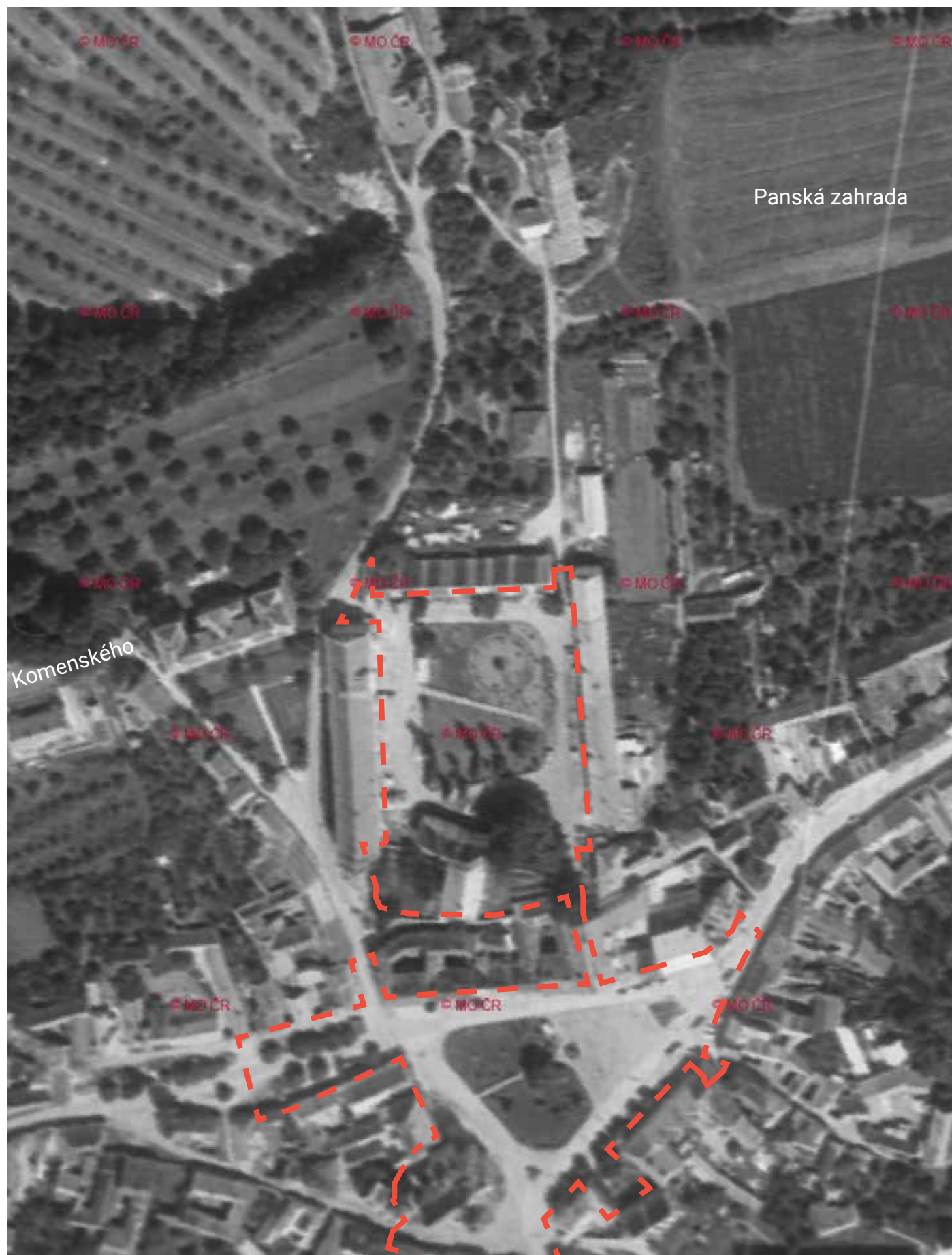
Obr. 34 a 35 zobrazují roky 1956 a 1965, kdy již náměstí mělo parkovou úpravu. Patrné jsou výsadby po stranách náměstí. Proměňují se produkční plochy hospodářského dvora.

Obr. 34. Září 1956 Letecké měřické snímky (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

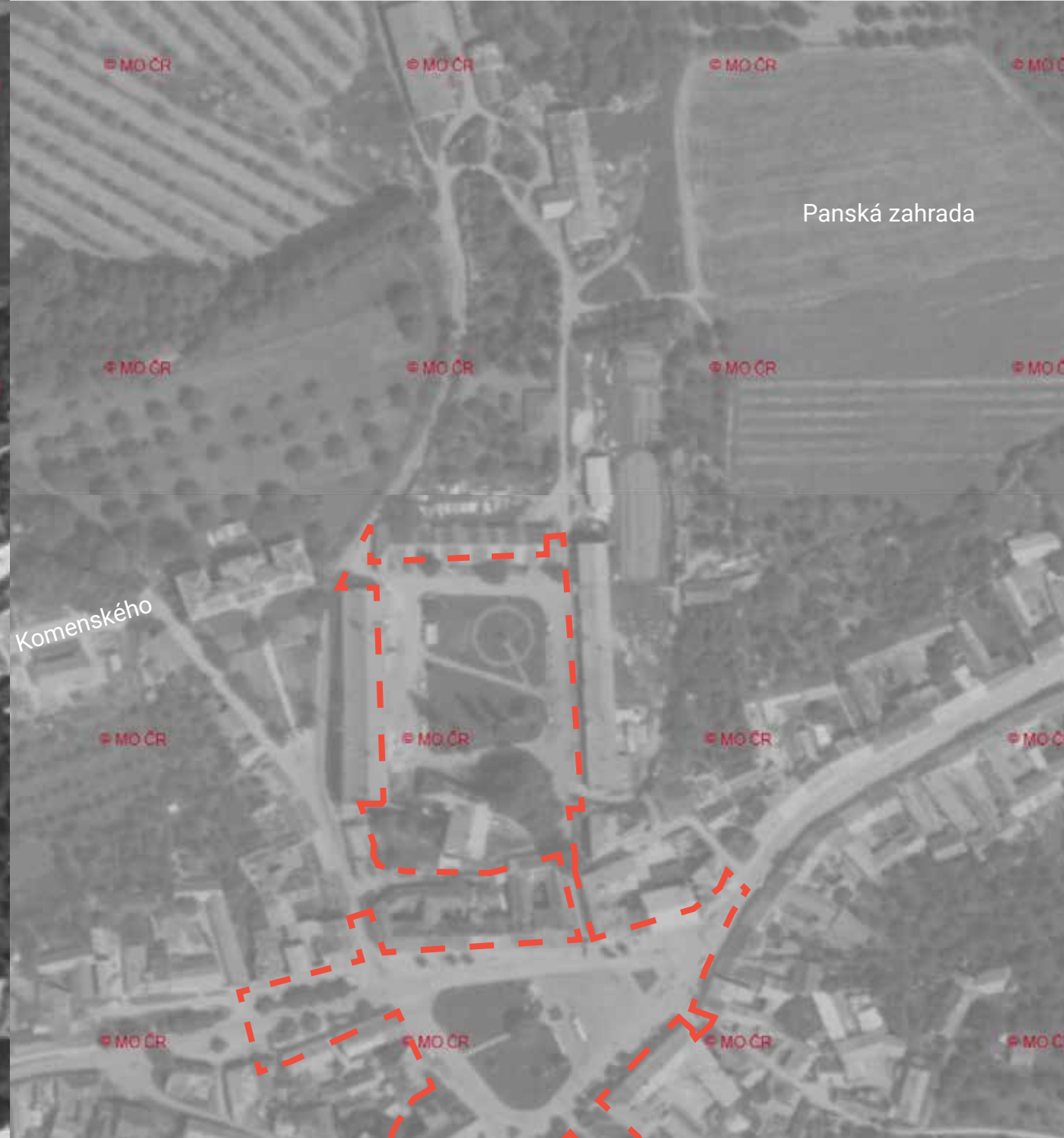

Obr. 35. Srpen 1965 Letecké měřické snímky (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

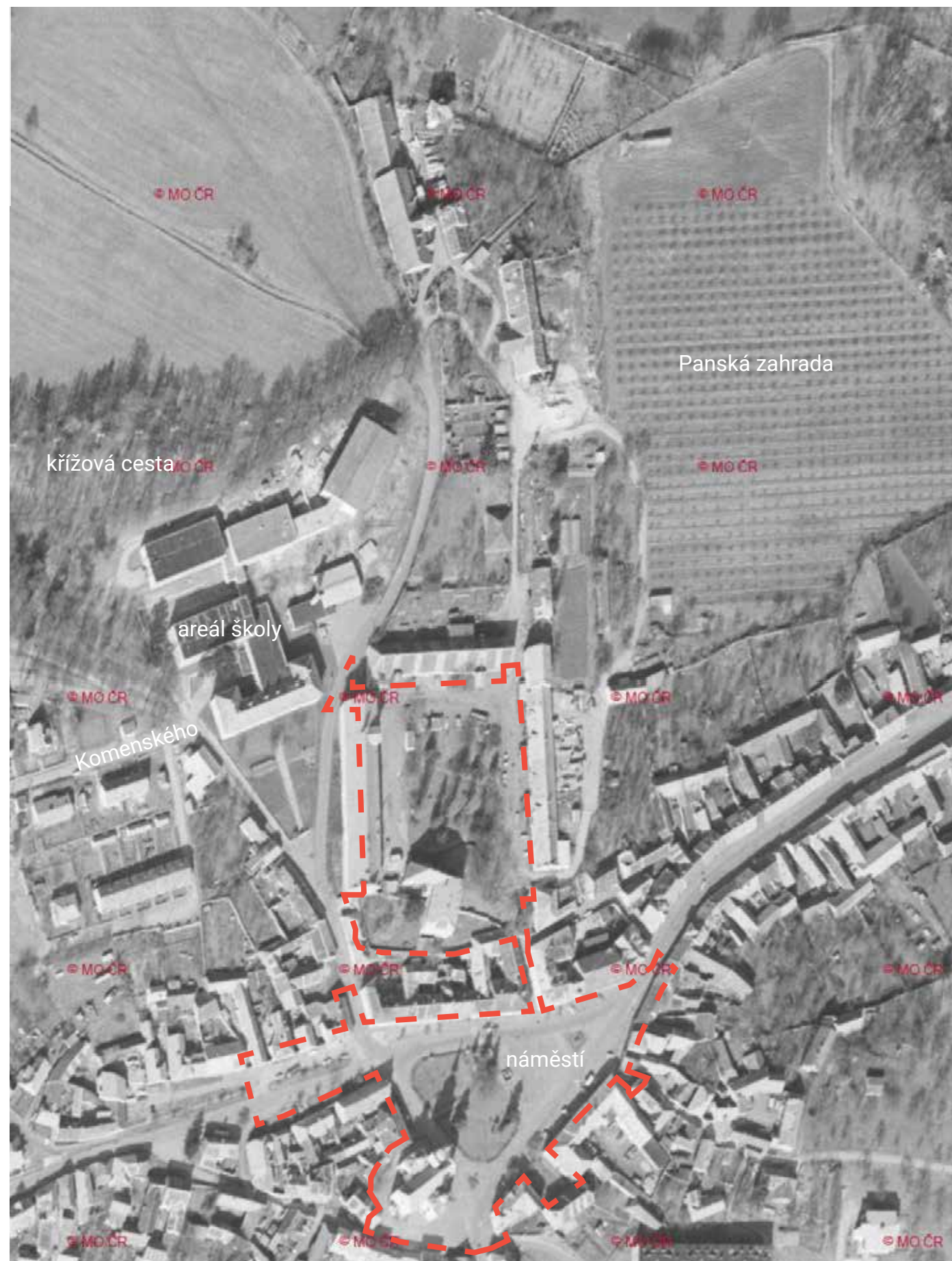
Obr. 36. Červenec 1974 Letecké měřické snímky (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

Na Obr. 36 a 37 jsou snímky z let 1974 a 1975, kdy se hospodářský dvůr stává také parkovou plochou s trávníkem. V severní části trávníku je v kruhu zřejmě vysazena stávající lípa. Ovocné dřeviny v Panské zahradě (severovýchodně od dvora) byly vykáceny. Začíná výstavba rodinných domů v ulici Komenského vedoucí od školy na západ.

Obr. 37. Červen 1975 Letecké měřické snímky (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

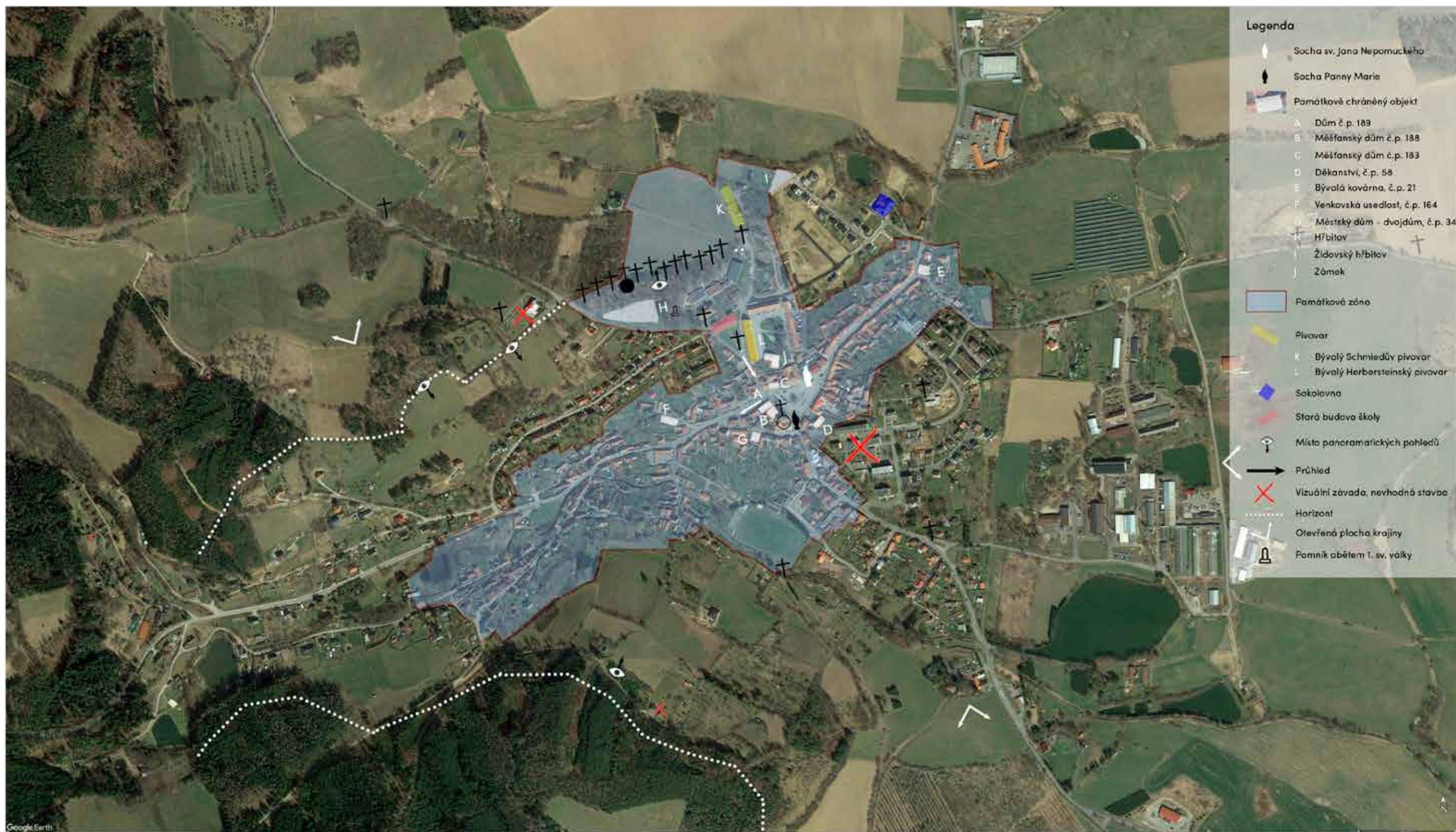
Snímek z roku 1992 (Obr. 38) ukazuje vzrostlé dřeviny na náměstí (lípa a jehličnany) a okrasné keře lemující trávnickovou plochu. Nad starou budovou školy vyrostl nový komplex, který zasáhl do sadů a dosahuje až ke křížové cestě. Sady na Panské zahradě byly znova vysázeny. Pokračovala výstavba kolem Komenského ulice, která rovněž zapříčinila zánik sadů. V jihovýchodní části je patrný bytový dům.

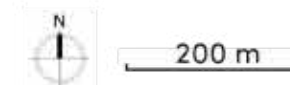
Obr. 38. Březen 1992 Letecké měřické snímky (zdroj: ags.cuzk.cz/archiv/)

4.2.3 Kulturní hodnoty a vizuální scéna

Obr. 39 znázorňuje zachované kulturní hodnoty a vizuální scénu Vlachova Březí. Jsou to sochy na náměstí, pomník, památkově chráněné objekty, pivovary, sokolovna, škola, výhledy a průhledy, vizuální závady, horizonty a otevřené plochy krajiny.

Obr. 39. Kulturní hodnoty a vizuální scéna. (zdroj: Google Earth; upraveno autorkou práce)

4.2.4 Významné stavby

Náměstí

Na náměstí (Obr. 40-86 a 89) se nachází dvě sochy (Obr. 44) a kašna (Obr. 41, 45, 47, 48). Obec roku 1774 uhradila náklady na sochu Immaculaty (Panny Marie), která byla později ve 20. století z plochy náměstí přemístěna před kostel (Kuča 2011). Knížecí rada František ze Sonnenfelsu dal zase z daru kněžny, manželky Karla Dietrichsteina, zřídit roku 1794 sochu sv. Jana Nepomuckého od Ignace Homera z Dobré Vody na panství Březnickém (Brož 2006). Kašna pochází z roku 1870 (Kuča 2011).

Farní kostel Zvěstování Panny Marie (nebo Zvěstování Páně)

První zmínky o kostele (Obr. 40, 42, 45, 47, 48) pochází z roku 1359, ale z této doby se dochovala pouze kamenná křtitelnice. Současná raně barokní podoba pochází z let 1659 až 1669 a nechal ji vybudovat Karl Leopold z Caretto-Millesima s manželkou Františkou Eusebii Hyzerlovou z Chodů, což dokládá alianční štukový znak nad triumfálním obloukem. V roce 1735 byly k lodi kostela přistavěny symetricky boční kaple zasvěcené sv. Janu Nepomuckému a sv. Barboře. Další úpravy potom proběhly v druhé polovině 19. století.

Během oprav kostela a věže v roce 1930 byly pod omítkou na jižní straně lodi odkryty zbytky románského kostela s polokruhovým portálem. Po rekonstrukci byl portál opět zakryt omítkou. (Benešová & Hrubý 2000)

Zařízení uvnitř kostela je barokní z 18. století – hlavní oltář od sochaře Ignáce Hammera s obrazem Zvěstování Panny Marie

Obr. 40. 1898. Kostel a kašna. (zdroj: Nováček et al. 2017)

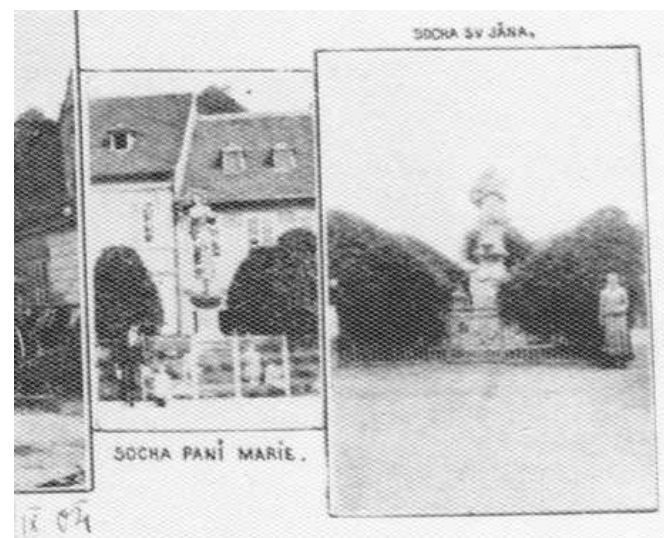
Obr. 41. 1900. Předprostor a budova děkanství. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 42. 1905. Pohled na kostel, kašnu. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 43. 1900. Pohled na severozápadní část náměstí. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 44. 1900. Socha sv. Jana Nepomuckého a Panny Marie. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 45. 1906. Pohled na jihozápadní část náměstí. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 46. 1900. Pohled na radnici. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 47. 1902. Vpravo pohled na východ, vlevo na západ náměstí. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 48. 1915. Pohled na stromořadí před radnicí a sochu Jana Nepomuckého. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 49. 1915. Pohled na severní stranu náměstí, zámek.
(zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 52. 1920. Pohled na jihovýchodní část náměstí.
(zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 55. 1925. Stromořadí před radnicí, socha sv. Jana.
(zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 50. 1925. Pohled na kostel, lípu svobody, kašnu.
(zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 53. 1925. Pohled na západní stranu náměstí.
(zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 56. 1930. Pohled na západní stranu náměstí.
(zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 51. 1930. Pohled na severní stranu náměstí, zámek.
(zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 54. 1930. Pohled na severozápad náměstí, socha sv. Jana.
(zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 57. 1930. Pohled na severní stranu náměstí. Zámek a štít pivovaru.
(zdroj: Nováček et al. 2017)

od neznámého italského mistra je z roku 1773. Renesanční náhrobek Oldřicha Malovce z mramoru z roku 1561 je umístěný v severní kapli. V kapli sv. Barbory se nachází gotická žulová křtitelnice. (Starý 1968)

V prostoru kolem kostela dříve stával hřbitov s kostnicí. Až po vydání zákazu pohřbívání v intravilánu obcí Josefem II. byl roku 1784 přemístěn pod kopec u kaple sv. Ducha. (Benešová & Hrubý 2000)

Hřbitov

Na hřbitov se vstupuje barokní bránou od Jakuba Bursy z roku 1851 (Starý 1968; Horák & Luniaczek 2009). V parku u hřbitova pod sv. Duchem stojí pomník padlých v první světové válce (Starý 1968).

Synagoga

Původně staré dřevěné stavení zakoupil roku 1784 kníže Dietrichstein a nechal ho přestavět na synagogu. Poté byla opět adaptována na rodinný dům (Benešová & Hrubý 2000). Jde o poslední dochovanou roubenou synagogu v českých zemích (vnější stěny jsou omítnuté) (Kuča 1996-2011).

Židovský hřbitov

Hřbitov byl zřízen před rokem 1724, možná při příležitosti založení židovské obce v polovině 17. století. Nejstarší náhrobky pocházejí z barokního období od první poloviny 18. století (Klimek 2010). Opravy místa trvaly více než dekádu od konce 80. do konce 90. let 20. století. (Benešová & Hrubý 2000)

Na rozdíl od Rožmberků, kteří usazování Židů bránili, je Millesimové a Dietrichsteinové přiváděli do Březí, založili jim obec, umožnili zřídit synagogu a hřbitov, protože to bylo v jejich ekonomickém zájmu. Stavěli domy, které jim pronajímali. Přiměli je odebírat produkty z panských hospodářství (vlnu, ryby, drůbež, kůži, plodiny) za stanovenou cenu. Vinopalnu si ve Březí rovněž pronajímali Žid.

V roce 1727 byl vydán císařský patent o oddělení židovské obce od obyvatel křesťanských. Proto jim bylo vymezeno místo před vstupem do města u silnice na Prachatice.

Stavy židovského obyvatelstva během let kolísaly od tří domů na počátku 18. století po deset rodin a jedné či dvou v okolních obcích v polovině 18. století. To alespoň uvádějí záznamy v knize gruntovní. Počet židovských obyvatel byl omezen císařským nařízením z roku 1723. Josef II. udělil Židům za svého panování mnoho svobod a zrovnoprávnil jejich postavení vůči křesťanům. Měli povinnost přijmout stálá příjmení, avšak jejich domy byly označeny římskými číslicemi na rozdíl od křesťanských.

Josefínský katastr uvádí již 10 domů, většinou vlastních, také se školou, synagogou a špitálem. Tvořili tehdy samostatnou obec židovskou, a tak nepodléhali správě městečka, ale vrchnosti. Oplývali i svým vlastním rychtářem vykonávajícím soudní moc.

Díky privilegiím uděleným císařem Josefem II. jejich počet narůstal. Roku 1826 zde bydlelo 21 rodin a celkově 91 osob ve 12 vlastních a osmi křesťanských domech. Na živobytí si vydělávali obchodem, a to hlavně podomním, řeznictvím, prodejem piva či pálenky, což způsobovalo

Obr. 58. 1930. Pohledy na části náměstí a do dnešní Nerudovy ulice. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 61. 1930. Pohled na jihozápad náměstí. (zdroj: Nováček et al. 2017)

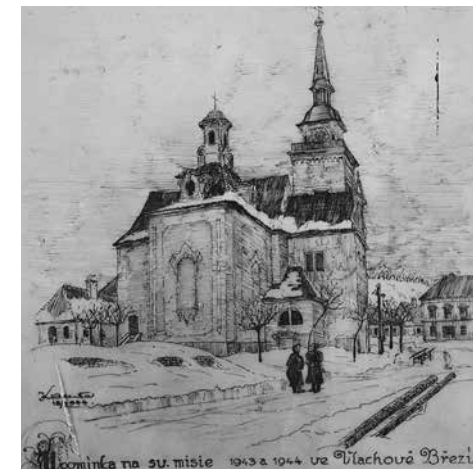
Obr. 64. 1935. Socha Panny Marie. Obr. 65. 1935. Kostel z jižní strany. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 59. 1940. Pohled na západní stranu náměstí. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 62. 1940. Pohled na vilu na náměstí. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 66. 1944. Kostel z jižní strany. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 60. 1946. Pohled na jihozápadní část náměstí. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 63. 1950. Pohled přes náměstí směrem na západ. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 67. 1950. Pohled na severní stranu náměstí. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 68. 1960. Pohled přes náměstí na západ. (zdroj: Nováček et al. 2017)

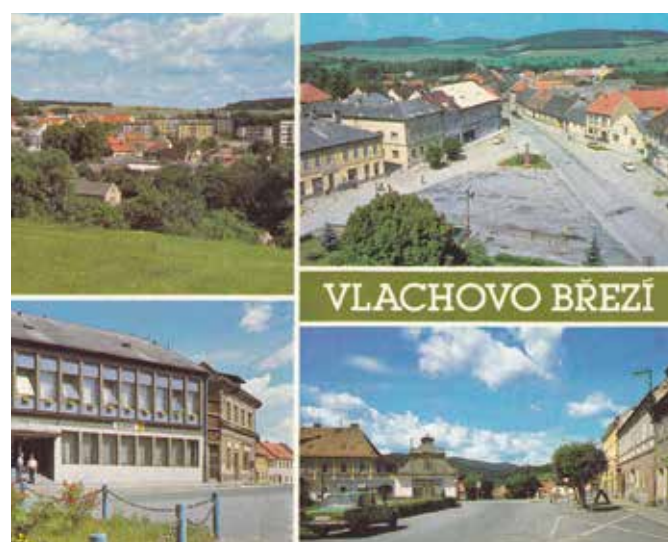
Obr. 69. 1965. Socha sv. Jana Nepomuckého. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 70. 1970. Pohled na severovýchodní stranu náměstí, hotel. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 71. 1965. Pohled přes náměstí směrem na východ. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 72. 1971. Pohledy na náměstí a město. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 73. 1960. Pohled přes náměstí na západ. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 74. 1965. Pohled přes náměstí směrem na východ. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 75. 1978. Pohled na severní stranu náměstí, hotel. (zdroj: Nováček et al. 2017)

pře s křesťanskými živnostníky. Dále prodávali sukno a vlnu a byli hlavními dodavateli armády.

Během 19. století živností ubývalo a počet Židů rovněž klesal. Za lepším životem odcházeli například do Vídně a Uher. Židovská obec se rozpadla po první velké válce a synagogu i špitál odkoupili soukromníci k bydlení. (Benešová & Hrubý 2000; Lederer & Rozkošná 2006; Podhola 2008).

Pivovar

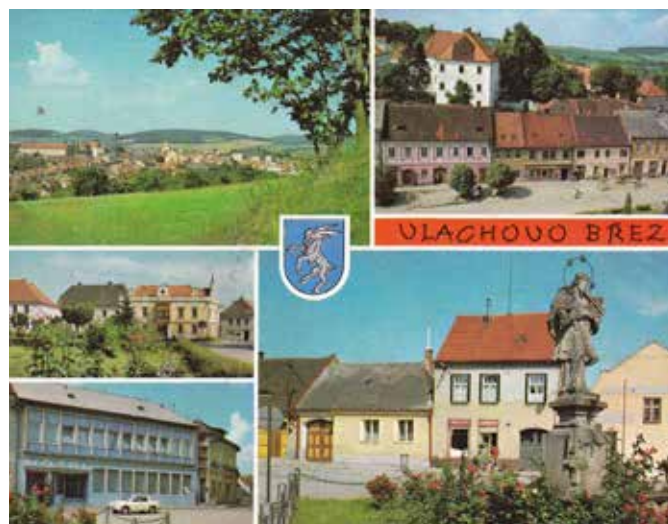
Rozsáhlá stavba pivovaru v barokním stylu ze 17. století má dva boční štíty s bohatou výzdobou z roku 1711 a vjezd se štítem. Uvnitř se nachází velký středový sál zasahující do výšky dvou pater. (Benešová & Hrubý 2000)

Budova dodnes budí pozornost a městu dodává se zámekem a kostelem zvláštního velkolepého vzhledu. Svoji majestátností a architektonicky promyšleným uspořádáním oken vynikala nad okolním městem tak výrazně, že se začalo šířit vyprávění o bývalém klášteře. Rozlehlost budovy je dána množstvím různých prostorů, které se uvnitř nacházely. Byly to byty úředníků a rodiny sládků, varna, sladovna, hvozď, půda k uskladnění obilí, chmele a sladu. Důležitost stavby podtrhuje také označení zámku se všemi přilehlými budovami č.p. 1 až do konce 19. století, odkdy má pivovar samostatné č.p. 353. (Dvořáková & Kropáčková 2019)

Zámek

Nynější dvoupatrová budova zámku (na Obr. 86 a 89) z větší části v raně barokním stylu vznikla v 17. století na místě původní středověké tvrze (Kašička & Nechvátal 1990). Klenuté přízemí obklopují široké obvodové zdi dokládající složitý stavební vývoj. První a druhé patro vznikly v období baroka (Benešová & Hrubý 2000). Na rozdíl od přízemí s valenými klenbami jsou v poschodí zlehčené klenby křížové (Starý 1968). Ve své původní podobě měla tvrz pravděpodobně charakter středověkého hrádku s příkopem obklopeným hradbou (Benešová & Hrubý 2000). Stavba byla založena v gotickém slohu, avšak zvětšováním a úpravami přešla do slohu renesančního s kvádrovým zdívem (tzv. rustikou), které bylo ztlumeno necitlivým zabílením (Starý 1968). Další úpravy proběhly před koncem 17. století po devastaci během třicetileté války. V polovině 18. století došlo k menším intervencím v průběhu přestavby barokního velkostatku Dietrichsteiny (Benešová & Hrubý 2000).

Konstrukce tvrze se zachovaly v severní části přízemí východního křídla a v severním křídle až do výšky druhého patra. Taktéž se zachovaly sklepy pod jihovýchodním nárožím východního křídla a tři samostatně přístupné sklepy s valenými klenbami pod nádvořím u severního boku budovy. Další sklep se nachází pod parkánovou zahradou směřující k náměstí. Z toho Kuča (2011) vyvozuje, že měla tvrz nejpozději od pozdní gotiky sevřenou dispozici, která půdorysem přesahovala nynější zámek. Dominantou byla pravděpodobně věž vnitřní vstupní brány, která se dochovala na úrovni přízemí současné vstupní síně východního křídla. Vnější hradba tvrze se zachovala

Obr. 76. 1978. Pohledy na město a části náměstí. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 77. 1983. přesunutá socha Panny Marie. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 78. 1983. Socha sv. Jana. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 79. 2000. Letecký snímek centra města z jihu. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 80. 1983. Pohled na jihozápadní stranu náměstí. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 81. 1986. Pohled přes náměstí na východ. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 82. 2003. Pohled na severní stranu náměstí, štítu zámku a pivovaru, školu. (zdroj: Nováček et al. 2017)

VLACHOVO BŘEZÍ (PT)

Obr. 83. 1983. Dům č.p. 79, Jeronýmova ulice. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 84. 1998. Letecký pohled na západní část náměstí, Nerudovu ulici a blok domů. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 85. 2003. Pohled na západní stranu náměstí. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 86. 1908. Pohled na severní stranu náměstí, zámek. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 89. 1986. Pohled na severní stranu náměstí, zámek. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 92. 1930. Pohled na západ do Nerudovy ulice. (zdroj: Nováček et al. 2017)

v podobě nepravidelně prohnuté tarasní zdi pod zámeckou zahradou, pod kterou se nachází úzká slepá ulice (Kuča 2011).

V zámku najdeme pamětní desku připomínající pobyt Jana Nerudy v roce 1878 (Benešová & Hrubý 2000).

Okolo zámku stojí hospodářské budovy z doby herbersteinského panství. Spolu se zámek a kostelem tvoří dominantu při pohledu na město hlavně z jižní strany. Hospodářské budovy – (bývalý) pivovar a nádvorní stáje – mají raně barokní štíty. Nádvoří je nezastavitelnou plochou, a tak je upraveno parkově (Starý 1968).

Obr. 87. 1899. Pohled na školu při výstavbě. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 90. 1908. Pohled na školu a zahradu. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 93. 1943. Pohled na školu ze zahrady. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 88. 1950. Pohled na Nerudovu ulici směrem na východ. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 91. 1940. Pohled do Pražské ulice na východ. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 94. 1960. Panorama města ze sadů v místě dnešní Komenského ulice. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Kaple sv. Ducha

Kaple se nachází na kopci na zámek a pivovarem. Byla vybudována v 18. století místo původní kaple z doby před rokem 1661 (Černý 2006). Holý vršek byl osazen lipami již kolem počátku 19. století (Brož 2006). Roku 1903 vznikla přístavba lodi. Kaple má osm boků, je zaklenuta kupolí a vyzdobena malbami Jindřicha Bošky z roku 1903. Uvnitř je také umístěno čtrnáct reliéfních dřevořezb křížové cesty od Josefa Jungbauera (Starý 1968). Oltář v rokokovém stylu nese obraz Seslání sv. Ducha připomínající bitvu u Hradce Králové jako dík za šťastný návrat vlachobřezských vojáků (Starý 1968). Roku 1853 zafinancovala obec vybudování křížové cesty stavitelem Jakubem Bursou – kapliček o 14 zastaveních s malbami rovněž Jindřicha Bošky (Starý 1968; Klimek 2010).

Kaple sv. Anny, Záhorská

U lesa Záhorská severně od města byla v 18. století postavena poutní kaple sv. Anny (Starý 1968).

Dochovalo se mnoho fotografií a pohlednic zobrazujících panorama města (Obr. 94-103).

Obr. 95. 1899. Panorama města z Kančova. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 98. Mezi 1900-1918. Panorama města z Kančova. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 101. 1930. Panorama města z Kančova. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 96. 1930. Panorama města z Kančova. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 99. 1935. Panorama města ze západu. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 102. 1935. Panorama města z Kančova. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 97. 1940. Panorama města ze západu. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 100. 1940. Panorama města z Kančova. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 103. 1960. Panorama města ze západu. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 104. Nárožní dům č.p. 189. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 107. Děkanství na náměstí. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 110. Široký jednopatrový zděný empírový dům č.p. 183. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 105. Nárožní dům č.p. 189. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 108. Děkanství na náměstí. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 111. Dům v Jeronýmově ulici č.p. 312. (zdroj: pamatkovykatalog.cz/)

Obr. 106. Jednopatrový měšťanský dům č.p. 188. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 109. Dům č.p. 164 v Jiráskově ulici. (zdroj: pamatkovykatalog.cz/)

Obr. 112. Dům v Pražské ulici č.p. 21. (zdroj: archiv autorky)

Domy

Nárožní dům č.p. 189 na trojbokém náměstí s barokním štítem ze 17. století sloužící dříve jako zájezdní hostinec (Obr. 104 a 105).

Vedle kostela jednopatrový měšťanský dům č.p. 188 v empírovém slohu z počátku 19. století (Obr. 106).

Vlachobřezské děkanství ze 17. století s původním vjezdem a klenbami, které utrpělo požár v době třicetileté války stejně jako zámek, radnice a kostel (Obr. 107 a 108).

Dům č.p. 164 v Jiráskově ulici, s hvězdou ve štítě (Obr. 109).

Široký jednopatrový zděný empírový dům č.p. 183 na náměstí (Obr. 110).

Dům v Jeronýmově ulici č.p. 312, bývalá řezbářská škola (Obr. 111).

Dům v Pražské ulici č.p. 21, stará kovárna od Jakuba Bursy (Obr. 112) (Starý 1968; Řandová & Fibich 2013).

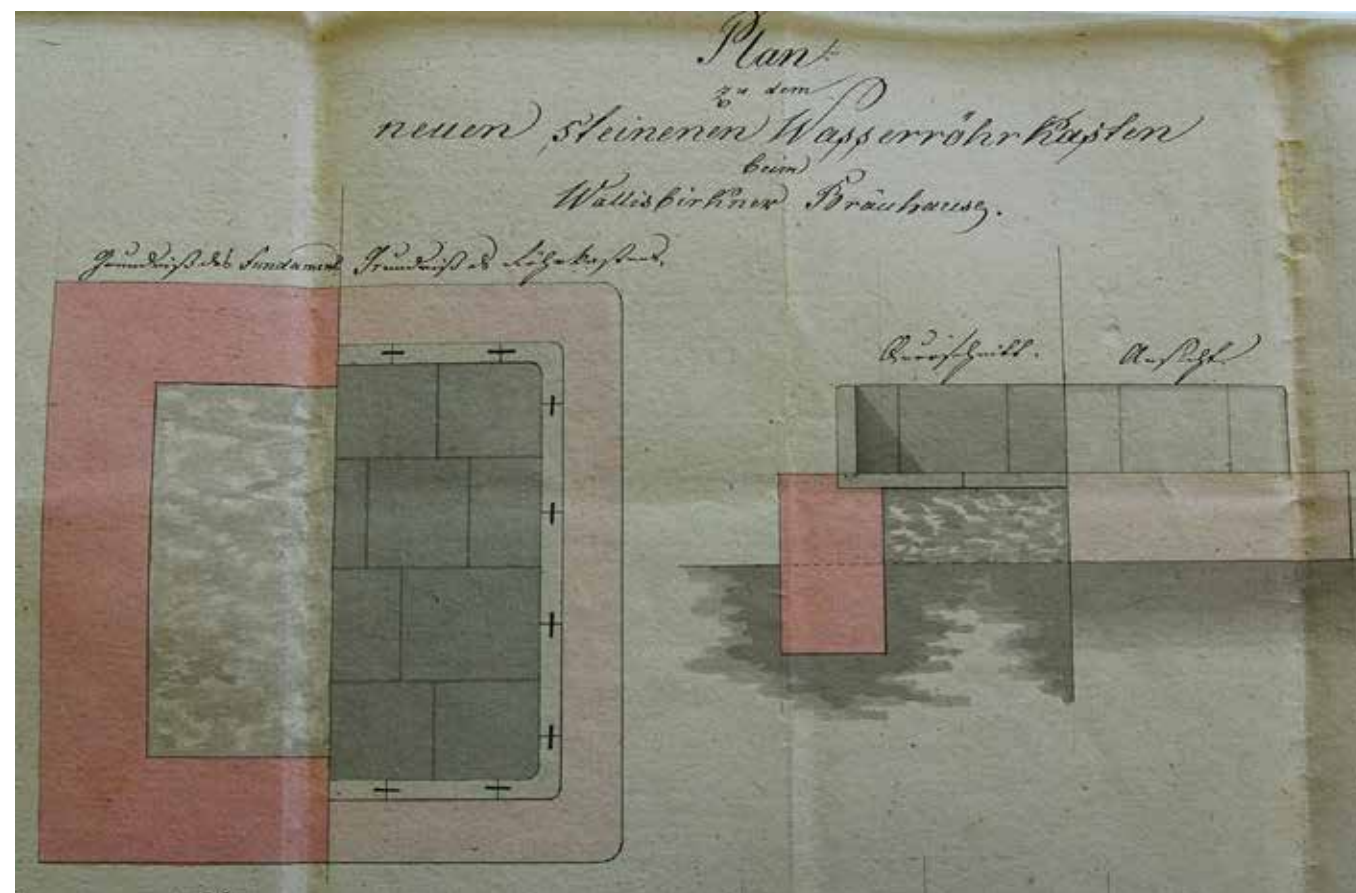
4.2.5 Dochované historické plány

Nádrž na vodu 1836

V Litoměřickém archivu se dochoval plánek nádrže na vodu z roku 1836 (Obr. xyz). Zřejmě se jedná o nádrž (na Obr. 114 a 115), která se nachází ve dvoře pivovaru v trávnickové ploše. Dle dalšího plánu byla nebo měla být poté součástí nové jímky z roku 1942.

Obr. 114. Současný stav nádrže na vodu. (zdroj: archiv autorky)

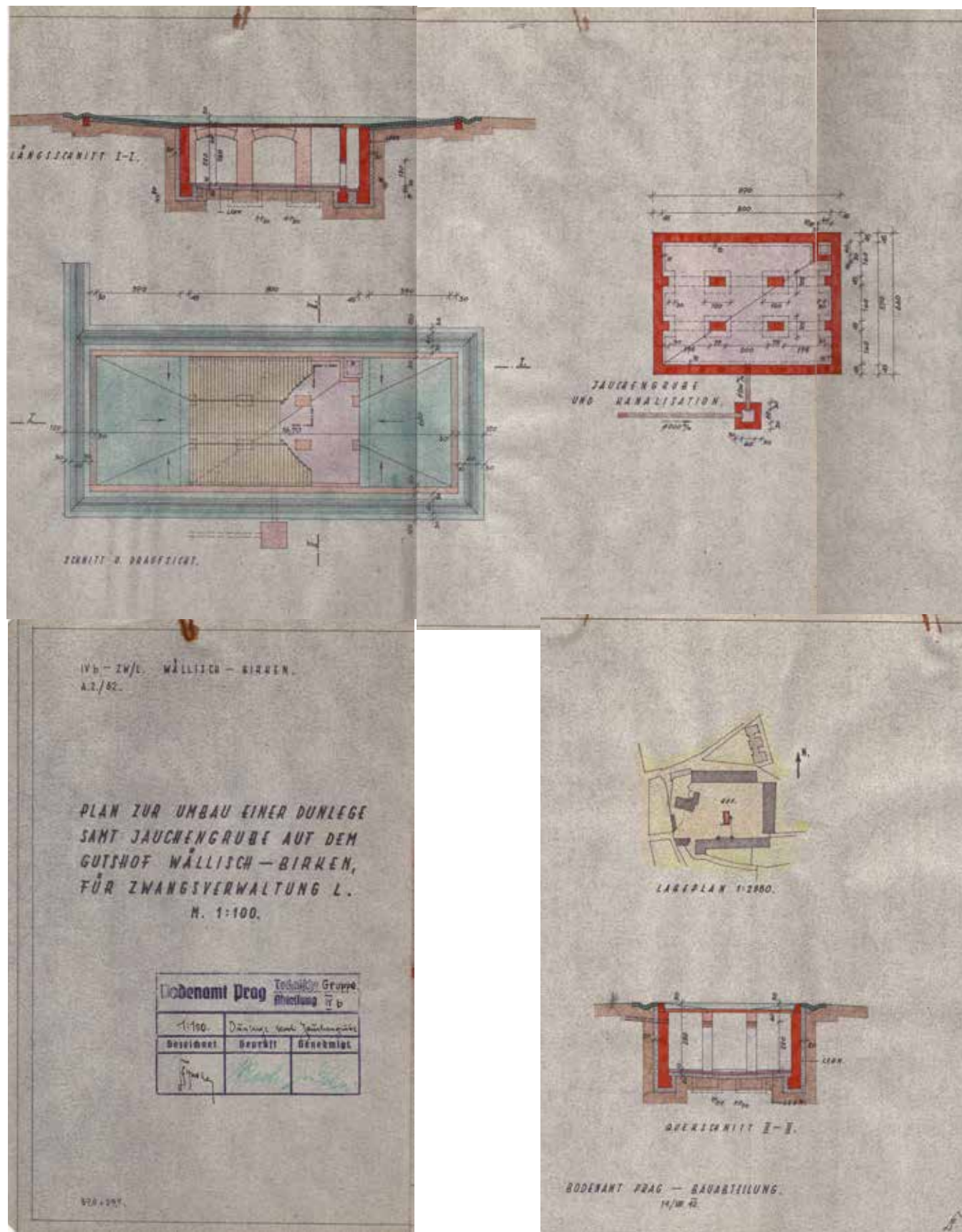
Obr. 113. Plánek nádrže na vodu ve dvoře pivovaru z roku 1836. (zdroj: SOA Litoměřice, Velkostatek Vlachovo Březí)

Obr. 115. Současný stav a umístění nádrže na vodu ve dvoře pivovaru. (zdroj: archiv autorky)

Nová jímka na hospodářském dvoře z roku 1942

V archivu je dostupný také plánek nové jímky v hospodářském dvoře z roku 1942 (Obr. 116). Na mapě je uvedeno, že se jedná o „Plán přeměny zemnice včetně žumpy na panství Wällischbirken pro nucenou správu I.“.

Obr. 116. Plánek nové jímky na hospodářském dvoře z roku 1942. (zdroj: SOA Litoměřice, Velkostatek Vlachovo Březí)

4.3 Současný stav

Centrum Vlachova Březí oplývá hodnotnými historickými kulisami, průhledy do okolní krajiny a příjemným měřítkem městských domů (Obr. 117-119 a 121).

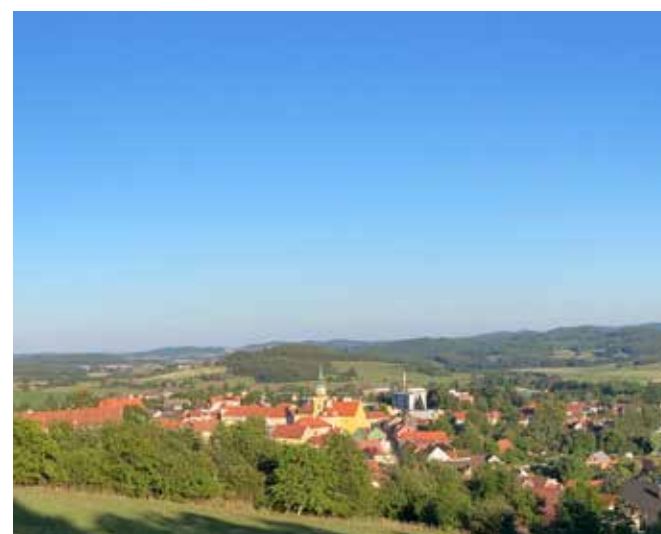
Celek není jako veřejný prostor funkční, reprezentativní a atraktivní. Mobiliář není sjednocený. Na některých plochách nejsou vyřešeny povrchy. Na náměstí není v dostatečné míře zastoupena zeleň, která by prostor ochlazovala v dnešní době teplotních extrémů. Naopak je zde velké množství ploch vyhrazených pro parkování aut (Obr. 120). Pivovarský dvůr je po rekonstrukci z velké části zadlážděný, ale hmotové řešení prostoru není příliš zdařilé (Obr. 122). Zahradě zámku chybí forma.

Obr. 118. 2021. Letecký pohled na město ze severu. (zdroj: Hostoš 2021)

Obr. 117. 2008. Letecký snímek centra města. (zdroj: Nováček et al. 2017)

Obr. 119. Panorama města od obřadní síně. (zdroj: archiv autorky)

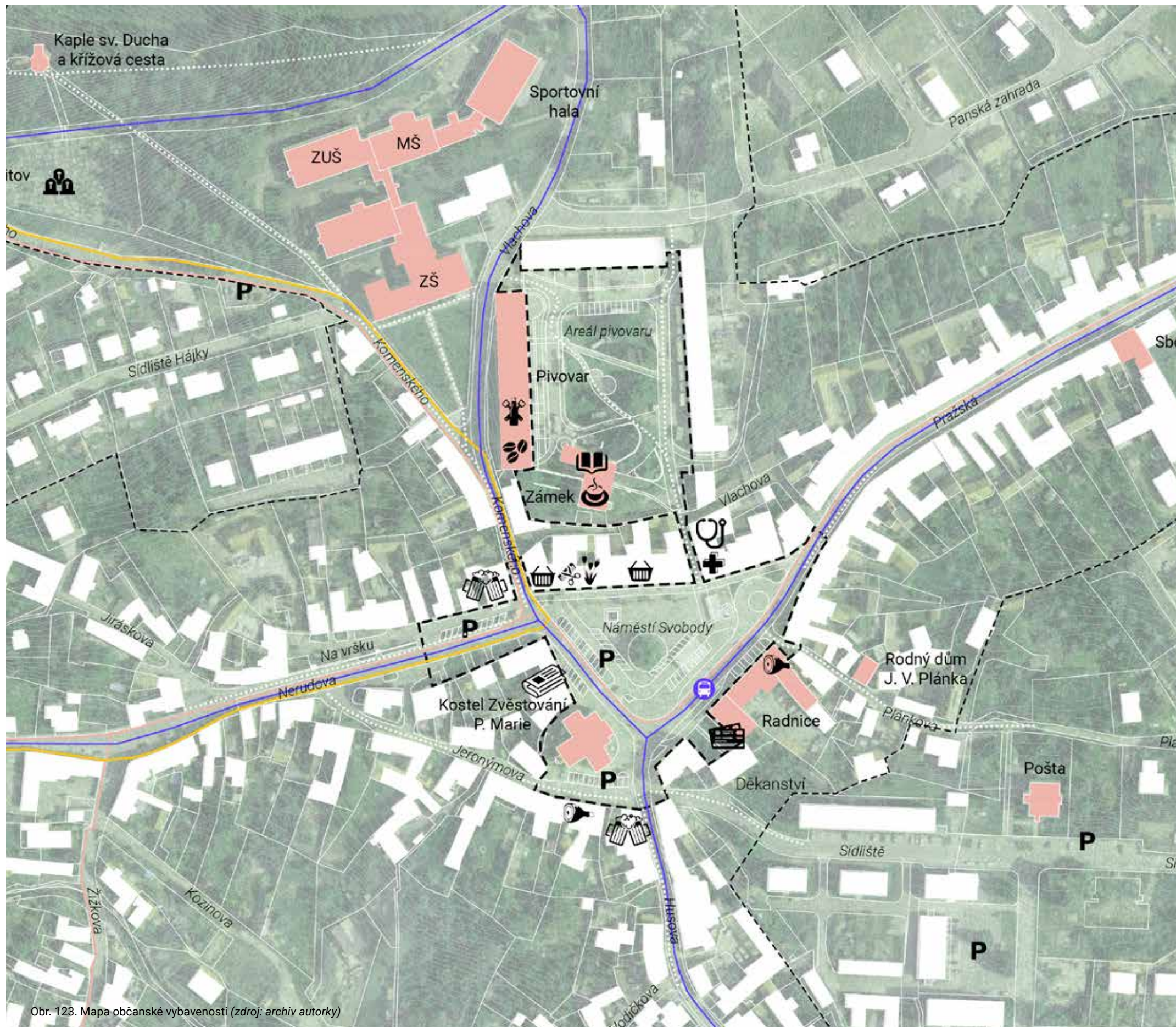
Obr. 121. Panorama města z Kančova. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 120. Pohled na náměstí od radnice. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 122. Pohled na dvůr pivovaru. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 123. Mapa občanské vybavenosti (zdroj: archiv autorky)

4.3.1 Občanská vybavenost

Kolem centra se soustřeďuje občanská vybavenost – městský úřad (radnice), lékárna a lékaři (praktický, pediatr, zubní), potraviny a smíšené zboží, řeznictví, trafika, květinářství, bankomat, kadeřnictví, hospody, knihovna a kavárna v zámku. V budově bývalého Herbersteinského pivovaru se nachází panský pivovar Břeží Koza a funguje zde také pražírna kávy.

4.3.2 Části řešeného území

Náměstí (Obr. 124-133) dominuje kostel Zvěstování Panny Marie a stoletá lípa Svobody. Nad severní stranou se nad střechami domů tyčí štít zámku. V červenci 2007 byl dokončen projekt od ARC studia (akad. arch. Oldřich Hozman). Členění dlažby reflektuje sakrální geometrii kostela a geomantické vlastnosti okolní krajiny. Z centrálního energetického bodu před oltářem v kostele se do dalších míst v krajině rozbíhají linie, které jsou vizuálně zachyceny liniovým vzorem v dlažbě náměstí (Hozman 2007). Oproti studii bylo realizováno více parkovacích míst, která působí rušivě vzhledem ke konceptu proudící energie. Náměstí vypadá z velké části přeplněně zaparkovanými vozidly. Nová zeleň (hlohy a javory) se od výsadby příliš nerozvinula a neposkytuje stín. Kromě stromů jsou zde malé ostrůvky keřových porostů prapodivných tvarů. Shrnout to lze jako absenci kvalitních vegetačních ploch. Kašna byla přesunuta. Lavice jsou umístěny v linii stromořadí kolem severní strany náměstí a jedna (kruhová) stojí pod lípou. Přesto náměstí „nežije“.

Obr. 128. Pohled z Pražské ulice na náměstí. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 131. Socha Panny Marie u kostela. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 124. Pohled ze severní strany náměstí na kostel a parkoviště. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 126. Pohled směrem na východ, kašna, stromořadí hlohů před severní stranou náměstí. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 129. Lavice v linii stromořadí hlohů, lípa. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 132. Stromořadí hlohů podél severní strany náměstí. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 125. Pohled na severní stranu náměstí od děkanství. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 127. Parkoviště a keřový záhon. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 130. Jihovýchodní strana náměstí, vlevo budovy radnice. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 133. Budovy radnice, točna pro vozidla. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 134. Vchod do zahrady zámku, vlevo zámek. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 137. Pohled ze severovýchodního rohu dvora. Brána k náměstí. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 135. Otvory sklepa u zámku. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 138. Pohled od brány od náměstí na skupinu jírovců, vlevo zámek. (zdroj: archiv autorky)

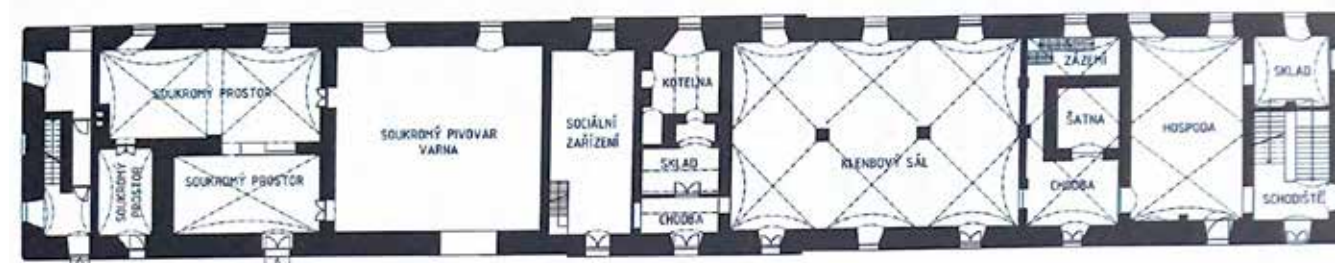
Obr. 136. Pohled na dvůr ze severozápadního rohu (zdroj: archiv autorky)

Obr. 139. Vstupní otvor do sklepa u zámku. (zdroj: archiv autorky)

Mezi lety 2014 a 2015 prošel **dvůr pivovaru** (Obr. 134-139, 141 a 142) s parkovou úpravou společně s budovou celkovou rekonstrukcí (Dvořáková & Kropáčková 2019). Především v letní sezóně jsou zde pořádány kulturní a soukromé akce (svatby). Venkovní úprava zahrnovala hlavně nové povrchy, které jsou pojaty velkoryse. Je zde i zastavení s lavičkami pro pěší s půdorysem tvořeným dvěma polokruhy. V pivovaru je zázemí pro restauraci a výstavní prostory (Obr. 140). Funguje zde pivovar Březí koza a pražírna kávy NEBE SKY. Prostor by mohl být více využíván a nabídnout posezení pro zákazníky pivovaru a pražírny. Toto zatím supljuje kavárna fungující omezeně v zámku a jeho zahradě.

PANSKÝ PIVOVAR - 1.NP

PANSKÝ PIVOVAR - 2.NP

Obr. 140. Půdorysné plány rekonstrukce pivovaru. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 141. Pohled od zámku na travnatou plochu s posezením. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 142. Pohled od pivovaru na travnatou plochu s posezením. (zdroj: archiv autorky)

Zámecká zahrada (Obr. 143-152) ožila a má příjemnou atmosféru díky vyčištění, zpřístupnění prostoru a provozu kavárny. Aktuálně, na začátku roku 2024, jsou do vchodů instalovány branky tak, aby byl uzamykatelný, neboť venkovní nábytek kavárny trpěl vandalismem. Část stromů byla vykácena, ale zůstaly zde krásné exempláře vrby a dvou jasanů, z nichž jeden je převislý.

Obr. 147. Zídka s nikami, štít pivovaru vlevo a zámek vpravo. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 150. Vstup do zahrady od budovy pivovaru. Dominanta kostela cloněna převislým jasanem. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 143. Pohled do zahrady z východního kraje, zámek a vstup do sklepa. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 145. Pohled na východní cíp zahrady. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 148. Vstup a brána do východní části zahrady. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 151. Zahrada za provozu kavárny, vrba. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 144. Pohled do zahrady od vstupu u pivovaru. Dvě výškové úrovně. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 146. Pohled na štít pivovaru a zídku s nikami zpod vrby. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 149. Zahrada od západní zdi zámku. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 152. Zahrada za provozu kavárny, vrba a jasan. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 153. Pohled z Pražské ulice na náměstí. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 156. Pohled Pražskou ulicí do extravilánu východním směrem. Vpravo památkově chráněná bývalá kovárna. (zdroj: archiv autorky)

Na náměstí navazuje **ulice Pražská** (Obr. 153, 156, 159 a 161) s rodinnými domy a hasičskou zbrojnicí, ve které je většina chodníků využita také jako parkovací plocha. Auta omezují pěší prostupnost. Problém by řešilo parkování vozidel ve dvorech rodinných domů. Ulici by prospělo více zeleně alespoň v podobě záhonů, kvůli konfliktu se sítěmi technické infrastruktury.

Na náměstí také navazuje **ulice Komenského** (Obr. 160 a 162). Chodníky jsou zde poměrně úzké, zejména pak ten na východní straně. Zatačka do Vlachovy ulice je nepřehledná.

Nerudova ulice (Obr. 154, 155, 157 a 158) ústí do severozápadního rohu náměstí. Na rohu mezi Nerudovou a ulicí Komenského se nachází restaurace se zahrádkou, před kterou je prostor pro parkování. Dále ulici lemují předzahrádky domů. V části má dvě úrovně oddělené zídkou (severní strana ulice je výše). Před zídkou stojí kontejnery na tříděný odpad, které prostor hyzdí. Jsou zde stromořadí z javoru mléče. Keřové porosty působí neudržovaně. V části ulice je dlažba (kromě silnice), ale část zůstala s asfaltovým povrchem.

Obr. 154. Pohled do ulice Nerudova. Zahrádka a parkoviště před restaurací. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 157. Pohled z ulice Nerudova směrem k náměstí. Stromořadí javorů. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 159. Pražská ulice, pohled na východ - parkování na chodnících. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 161. Pražská ulice, pohled na východ - parkování na chodnících. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 155. „Na vršku“ v Nerudově ulici. Předzahrádky rodinných domů. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 158. Pohled do Nerudovy ulice směrem na západ. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 160. Pohled do Komenského ulice směrem k náměstí bránou do zahrady školy. (zdroj: archiv autorky)

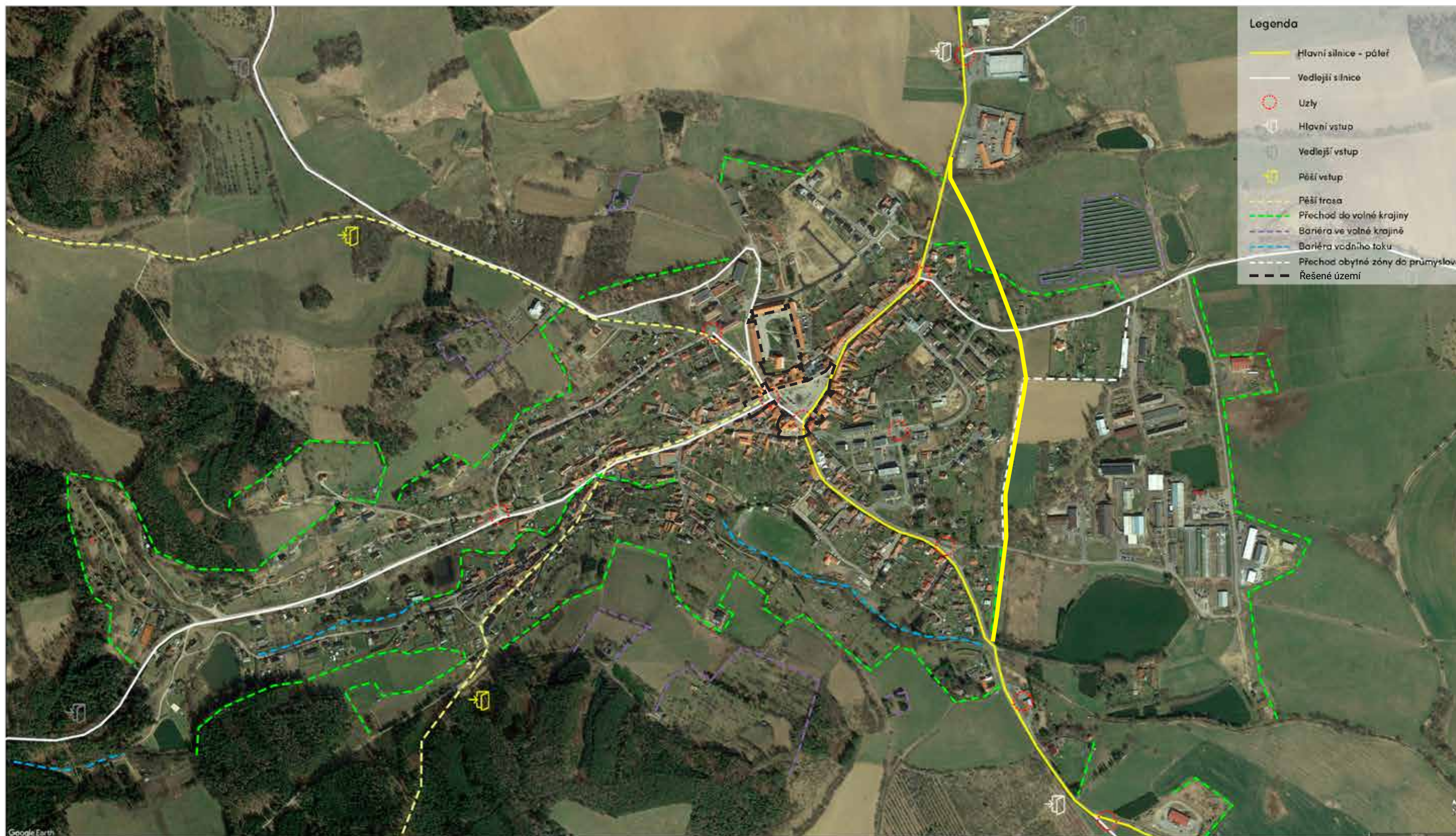

Obr. 162. Pohled od náměstí do ulice Komenského, výrazný štít pivovaru. (zdroj: archiv autorky)

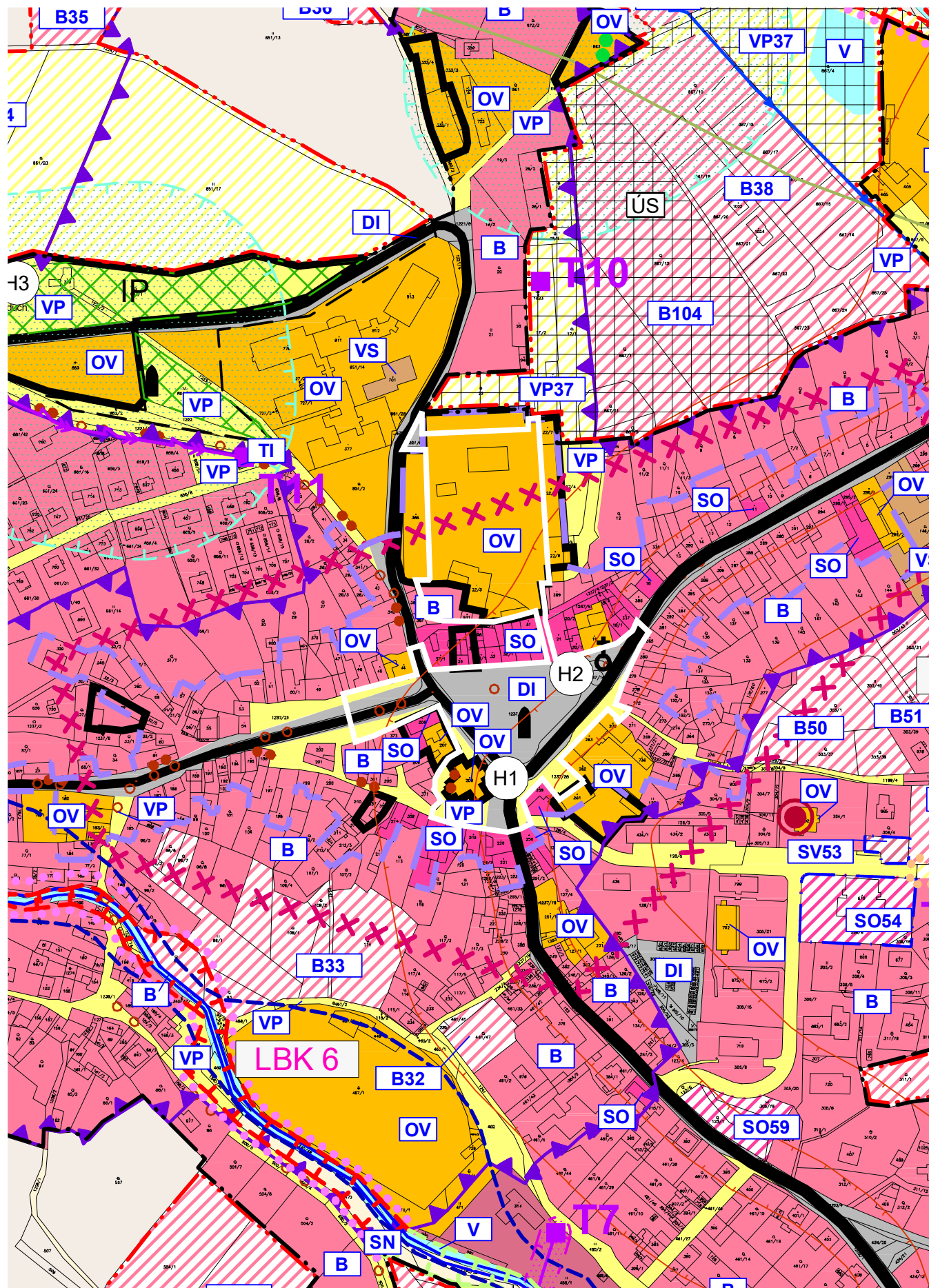
4.3.3 Provozní osnova

Schématický plánek provozní osnovy (Obr. 163) ukazuje hlavní a vedlejší komunikace, vstupy, uzly, hranice přechodu do volné krajiny, bariéry zamezující její prostupnosti krajiny (např. vodní toky) a přechod obytné zóny do průmyslové. Novou bariéru tvoří také obchvat města.

Na druhou stranu reguluje vjezd vozidel do centra. Řešený prostor je z většiny sevřený mezi dvěma komunikacemi. Zároveň je uzlem na křižovatkách na náměstí.

Obr. 163. Provozní osnova. (zdroj: Google Earth; upraveno autorkou práce)

4.4 Územní plán

Územní plán Vlachova Březí (Obr. 164-166) si stanovuje za cíl zachování a rozvoj urbanistické struktury sídel s propojením na okolní krajinu při respektování krajinného rázu. Kulturní hodnoty je možné rozvíjet realizací nových objektů drobné architektury a kvalitní úpravou veřejných prostranství. Na veřejných prostranstvích by však nebylo vhodné připustit úpravy znehodnocující dané prostředí (architektonicky příznivé dominanty).

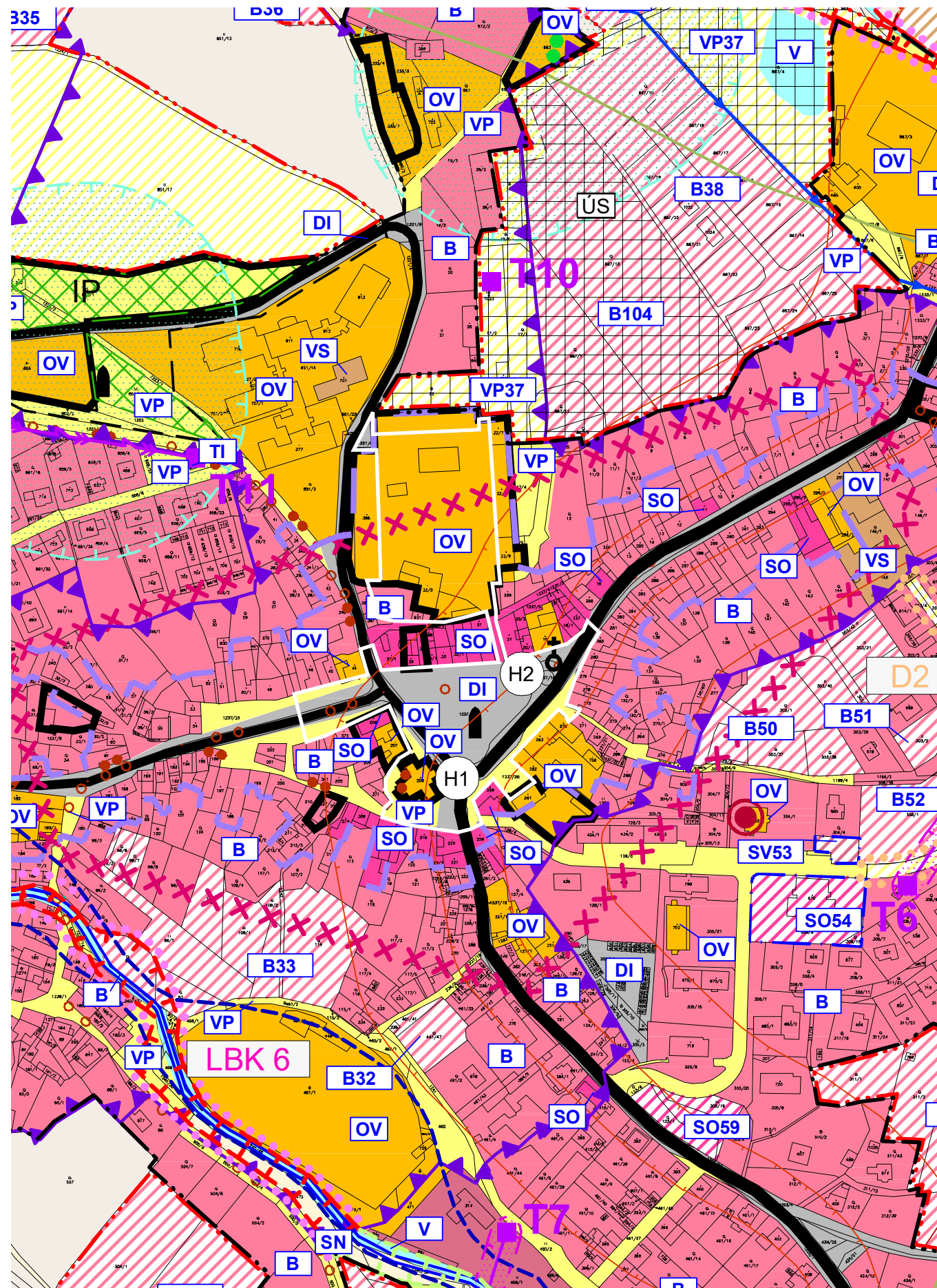
Stávající systém sídelní zeleně bude zachován a dále rozvíjen. Návrh ÚP Vlachova Březí vymezuje sídelní zeleň v navržených plochách veřejného prostranství. Tyto plochy jsou nejčastěji vymezeny jako izolační zeleň (Daněk 2015).

V řešeném území se nachází plochy s různým způsobem využití. Dvůr pivovaru s budovami, zámek a východní část jeho zahrady jsou plochami občanského vybavení. Západní část zahrady zámku je plochou k bydlení. Ulička vedoucí z bývalého hospodářského dvora na náměstí je vyznačena jako plocha smíšenou obytnou. Náměstí je plocha dopravní infrastruktury. Chodníky a plochy okolo fasád domů na jihovýchodní a jihozápadní straně náměstí i v Nerudově ulici jsou veřejná prostranství.

Jako hodnoty jsou v řešeném území vyznačeny kostel Zvěstování P. Marie a náměstí Svobody se sochou sv. Jana Nepomuckého.

Areál pivovaru a zámku kromě západní části zahrady zámku, kostel a domy na náměstí (měšťanské domy a děkanství) jsou nemovitými kulturními památkami. Celá řešená plocha kromě severní poloviny pivovarského dvora je také územím s archeologickými nálezy a nachází se v ploše území s urbanistickými hodnotami (Daněk 2015). Při úpravách na území s archeologickými nálezy je nutné zabezpečit záchranný archeologický výzkum ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči.

Obr. 164. Územní plán Vlachova Březí. (zdroj: Daněk 2015)

LEGENDA

PLOCHY S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ

STABILIZOVANÉ PLOCHY	PLOCHY ZMĚN	ÚZEMNÍ REZERVA	
B	B87	B-R	PLOCHY BYDLENÍ
R	R8		PLOCHY REKREACE
OV		OV-R	PLOCHY OBČANSKÉHO VYBAVENÍ
VP	VP34	VP-R	PLOCHY VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ
SO	SO12		PLOCHY SMÍŠENÉ OBYTNÉ
DI	DI43	DI-R	PLOCHY DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY
TI	TI78		PLOCHY TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY
VS	VS39		PLOCHY VÝROBY A SKLADOVÁNÍ
VSa	VSa84		PLOCHY VÝROBY A SKLADOVÁNÍ - ekofamy
SV	SV53		PLOCHY SMÍŠENÉ VÝROBNÍ
V	V47		PLOCHY VODNÍ A VODOHOSPODÁŘSKÉ
L			PLOCHY LESNÍ
Z			PLOCHY ZEMĚDĚLSKÉ
SN			PLOCHY SMÍŠENÉ NEZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ
P			PLOCHY PŘÍRODNÍ

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

VODOHOSPODÁŘSKÉ ŘEŠENÍ

	VODOJEM
	VODOJEM - NÁVRH
	VODNÍ ZDROJ
	VODNÍ ZDROJ - NÁVRH
	VODOVOD
	VODOVOD - NÁVRH
	OTEVŘENÁ VODOTEČ
	ZATRUBNĚNÁ VODOTEČ
	ČISTÍRNA ODPADNÍCH VOD
	ČISTÍRNA ODPADNÍCH VOD - NÁVRH
	ODLEHČOVACÍ KOMORA
	AT STANICE - NÁVRH
	KANALIZACE
	KANALIZACE - NÁVRH
	PROTIPOVODNOVÉ OPATŘENÍ
	PROTIPOVODNOVÉ OPATŘENÍ - NÁVRH

ENERGETICKÉ ŘEŠENÍ

	EL. VEDENÍ VN 22 kV
	EL. KABEL VN 22kV
	EL. VEDENÍ VVN 110 kV
	TRAFOSTANICE
	VÝROBNA ELEKTRINY

SPOJE A INFORMATIKA

	RADIORELÉOVÁ TRASA
	TELEKOMUNIKAČNÍ KABEL
	ELEKTRONICKÉ KOMUNIKAČNÍ ZAŘÍZENÍ

ZÁSOBOVÁNÍ PLYNEM

	VYSOKOTLAKÝ PLYNOVOD
	STŘEDOTLAKÝ PLYNOVOD
	REGULAČNÍ STANICE

Obr. 165. Územní plán Vlachova Břež. (zdroj: Daněk 2015)

DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

	SILNICE II. TŘÍDY
	SILNICE III. TŘÍDY
	MÍSTNÍ A ÚČELOVÉ KOMUNIKACE
	CYKLOTURISTICKÉ TRASY
	TURISTICKÉ TRASY
	HLUKOVÁ ISOFONA L _{50dB}
	HLUKOVÁ ISOFONA L _{60dB}

VYMEZUJÍCÍ HRANICE

	HRANICE ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ
	HRANICE KATASTRÁLNÍHO ÚZEMÍ
	HRANICE ZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ
	HRANICE ZASTAVITELNÝCH PLOCH
	HRANICE PLOCH PŘESTAVBY
	HRANICE ÚZEMNÍ REZERVY
	HRANICE PLOCH S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ
	PLOCHY, KTERÉ JE NUTNO ŘEŠIT ÚZEMNÍ STUDIÍ

ÚSES A OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

	LBC 16	BIOCENTRUM - FUNKČNÍ
	LBC 7	BIOCENTRUM - NEFUNKČNÍ
	LBK 17	BIOKORIDOR - FUNKČNÍ
	LBK 8	BIOKORIDOR - NEFUNKČNÍ
	IP	INTERAKČNÍ PRVEK - FUNKČNÍ
	IP	INTERAKČNÍ PRVEK - NEFUNKČNÍ
		PAMÁTNÝ STROM VČETNĚ OCHRANNÉHO PÁSMO
		REGISTROVANÝ VÝZNAMNÝ KRAJINNÝ PRVEK

VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÉ STAVBY

	HRANICE VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÝCH STAVEB
--	------------------------------------

NAVRŽENÉ PLOCHY TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY

	TI-K1	Návrh plochy pro čištnu odpadních vod - Uhřice - jižní okraj sídla Uhřice, k. ú. Uhřice
	TI-K2	Návrh plochy pro čištnu odpadních vod - Chocholátá Lhota - severovýchodní část sídla Chocholátá Lhota, k. ú. Chocholátá Lhota
	TI-K3	Návrh plochy pro kanalizaci a ČOV - Mojkov - jihovýchodně od obce Mojkov, k. ú. Mojkov a k. ú. Dachov
	TI-K4	Návrh plochy pro kanalizaci a ČOV - Dachov - k. ú. Horní Kožlů a k. ú. Dachov
	TI-V1	Návrh trasy vodovodu a vodního zdroje - východně od obce Dolní Kožlů, k. ú. Dolní Kožlů
	TI-V2	Návrh plochy pro veřejný vodovod a vodojem - severní část města Vlachovo Březí, k. ú. Vlachovo Březí
	TI-V3	Návrh plochy pro atmosférickou stanici - jižní část města Vlachovo Březí, k. ú. Vlachovo Březí
	TI-V4	Návrh plochy pro veřejný vodovod a vodojem - západní část obce Mojkov, k. ú. Mojkov
	TI-V5	Návrh plochy pro veřejný vodovod a vodojem - severozápadně od obce Dachov, k. ú. Dachov

NAVRŽENÉ PLOCHY DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY

	D1	Návrh plochy přeložky stávající silnice II/144 východní obchvat města Vlachovo Březí.
	D2	Návrh plochy místní komunikace včetně veřejné zeleně - východní okraj města Vlachovo Březí.

NAVRŽENÉ PLOCHY PROTIPOVODŇOVÉHO OPATŘENÍ

	PO1	Protipovodňové opatření - suchý poldr na Libotyňském potoce, západně na hranici řešeného území, k. ú. Uhřice.
--	-----	---

LIMITY VYUŽITÍ ÚZEMÍ

	OCHRANNÉ PÁSMO SILNICE
	OCHRANNÉ PÁSMO ZDROJE I. STUPNĚ
	OCHRANNÉ PÁSMO ZDROJE II. STUPNĚ
	HRANICE MĚSTSKÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY
	HRANICE ZÁPLAVY Q100
	BEZPEČNOSTNÍ PÁSMO VTL PLYNOVODU
	OCHRANNÉ PÁSMO VTL PLYNOVODU
	OCHRANNÉ PÁSMO EL. VEDENÍ A VÝROBNY ELEKTRINY
	OCHRANNÉ PÁSMO HRBITOVA
	MAXIMÁLNÍ HRANICE NEGATIVNÍHO VLIVU PROSTŘEDÍ VÝROBY A SKLADOVÁNÍ
	VZDÁLENOST 50 m OD OKRAJE LESA

KULTURNÍ A URBANISTICKÉ HODNOTY

	HRANICE MĚSTSKÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY
	HRANICE URBANISTICKÝCH HODNOT
	ÚZEMÍ S ARCHEOLOGICKÝMI NÁLEZY
	MÍSTO VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI
	BOŽÍ MUKA, KAPLE, SOCHA
	URBANISTICKY HODNOTNÉ STAVBY
	NEMOVITÁ KULTURNÍ PAMÁTKA

INFORMATIVNÍ ÚDAJE

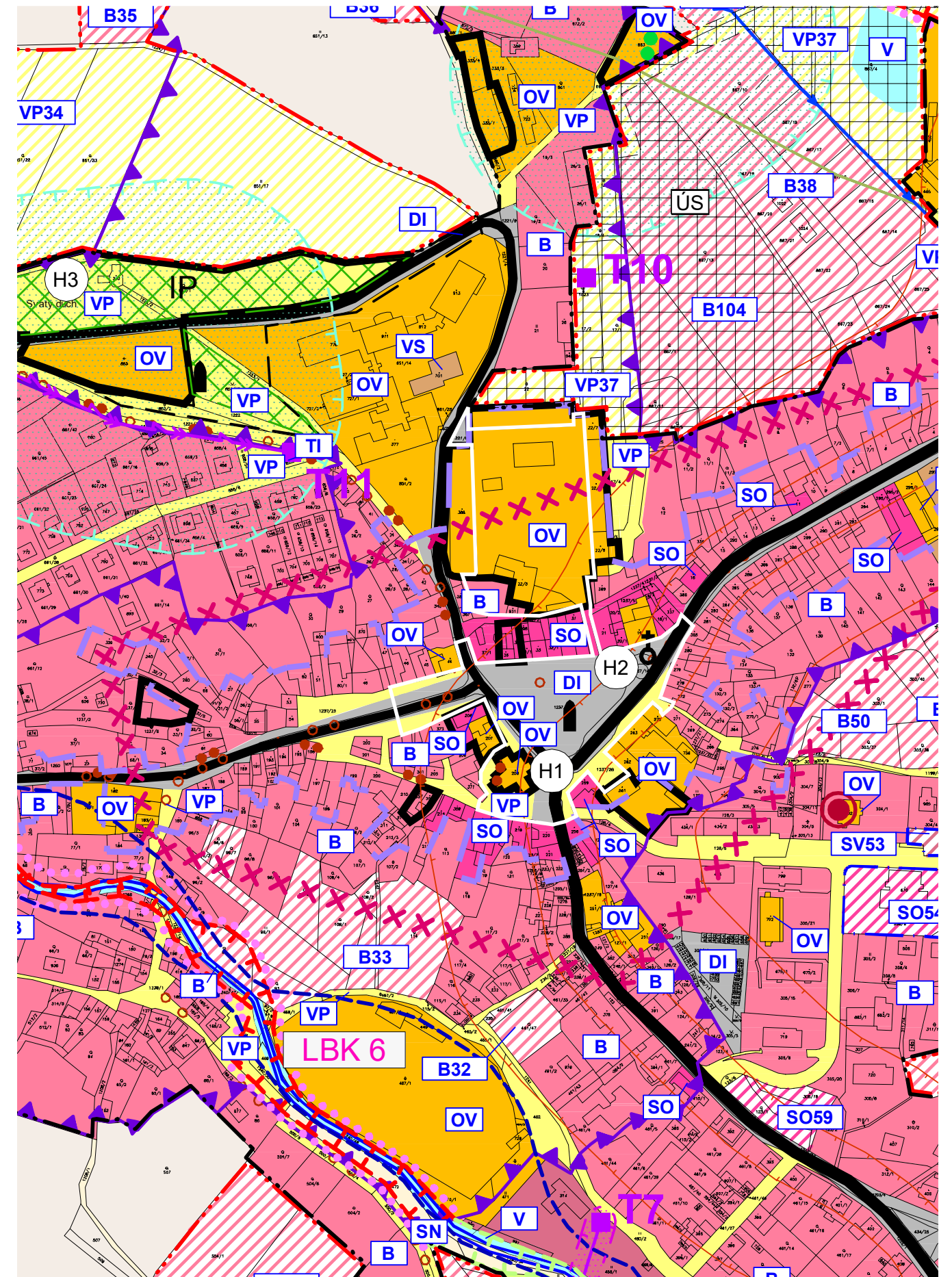
	B	OZNAČENÍ VYUŽITÍ PLOCH
	B35	ČÍSELNÉ OZNAČENÍ NAVRŽENÝCH PLOCH
		HRANICE BIOCHOR
		HRANICE HYDROLOGICKÉHO ČLENĚNÍ
		VOJENSKÝ ÚČELOVÝ OBJEKT

VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÁ OPATŘENÍ

	HRANICE VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÝCH OPATŘENÍ
--	--------------------------------------

NAVRŽENÉ PLOCHY PRO ÚZEMNÍ SYSTÉM EKOLOGICKÉ STABILITY

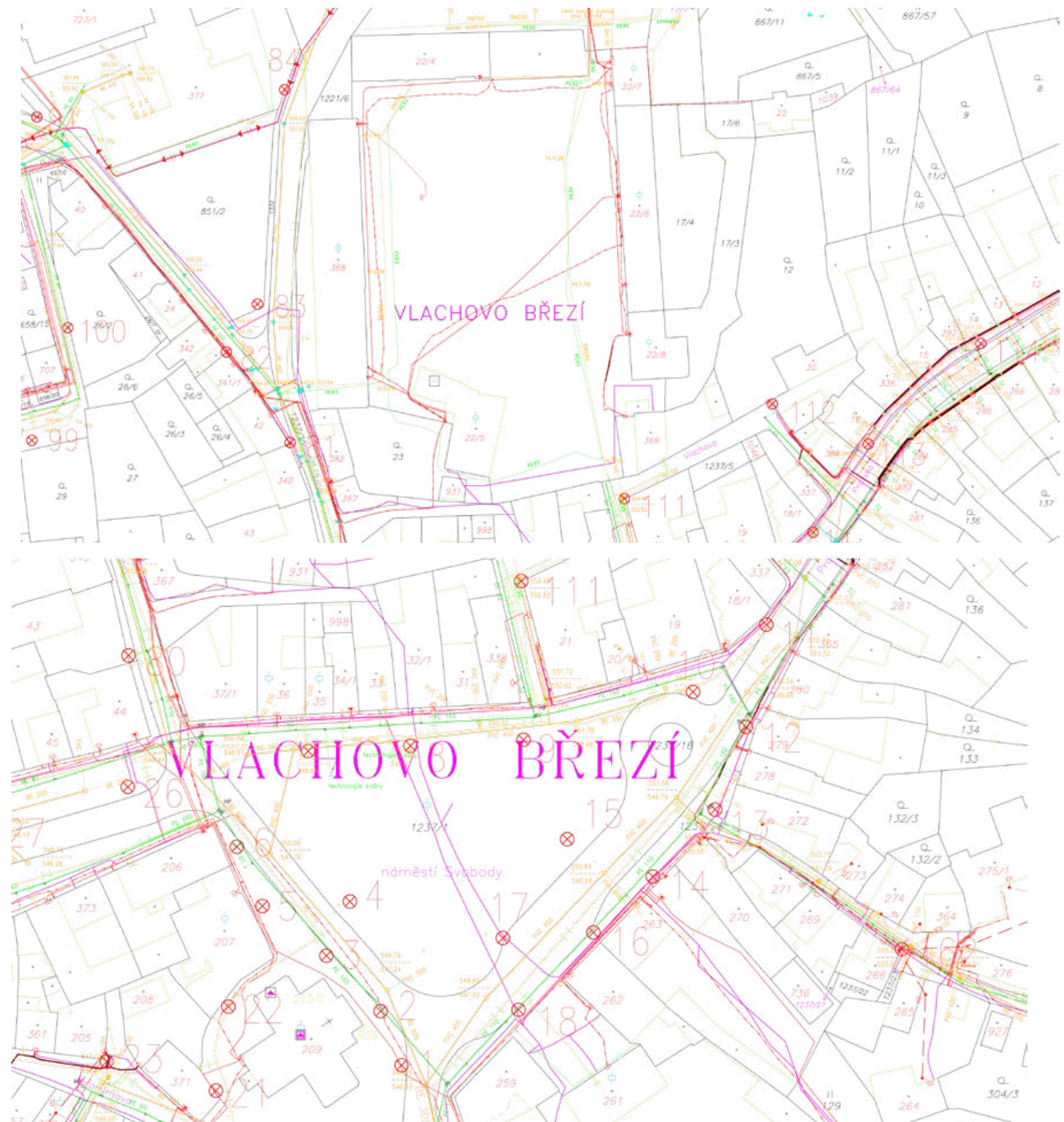
	LBK 6	Lokální biokoridor nefunkční - doplňující biokoridor podél Libotyňského potoka ve městě Vlachovo Březí a dále jižně na hranici řešeného území.
	LBC 7	Lokální biocentrum nefunkční na Libotyňském potoce, jihovýchodně od města Vlachovo Březí.
	LBK 8	Lokální biokoridor nefunkční podél levostanného přítoku Libotyňského potoka severně a východně od města Vlachovo Březí.
	LBC 9	Lokální biocentrum nefunkční v místě vodních zdrojů a vodojemu severně od města Vlachovo Březí.
	LBK 10	Lokální biokoridor nefunkční - doplňující funkční biokoridor na okraji lesa severozápadně od města Vlachovo Březí.
	LBK 11	Lokální biokoridor nefunkční - doplňující funkční biokoridor podél drobné vodoteče západní okraj města Vlachovo Březí.
	LBC 13	Lokální biokoridor nefunkční podél Lipovického potoka severovýchodně od města Vlachovo Březí na hranici řešeného území.
	LBK 14	Lokální biokoridor nefunkční - doplňující biokoridor sousedního katastru severně od města Vlachovo Březí, na hranici řešeného území.
	LBK 21	Lokální biokoridor nefunkční v místě napojení na lokální biocentrum LBC 20 jižně od sídla Uhřice.
	LBK 24	Lokální biokoridor nefunkční - biokoridor spojující lokální biocentra LBC 23 a LBC 25 jižně od sídla Uhřice, pod silnicí III. třídy.

Obr. 166. Územní plán Vlachovo Březí. (zdroj: Daněk 2015)

4.5 Síť technické infrastruktury

Plánky (Obr. 167 a 168) ukazují umístění sítí technické infrastruktury. Sítě jsou na určitých místech v konfliktu se stávající zelení - například stromořadí lemující severní stranu náměstí, stromy ve dvoře pivovaru. Zároveň se starosta města při poskytnutí těchto podkladů vyjádřil, že některé již nemusí být po rekonstrukcích aktuální (např. Cetin v zahradě zámku).

- Legenda
- elektrické sítě
 - vodovod
 - kanalizace
 - Cetin
 - plyn

Obr. 167. Výkresy umístění sítí technické infrastruktury. (zdroj: Městský úřad Vlachovo Březí 2024)

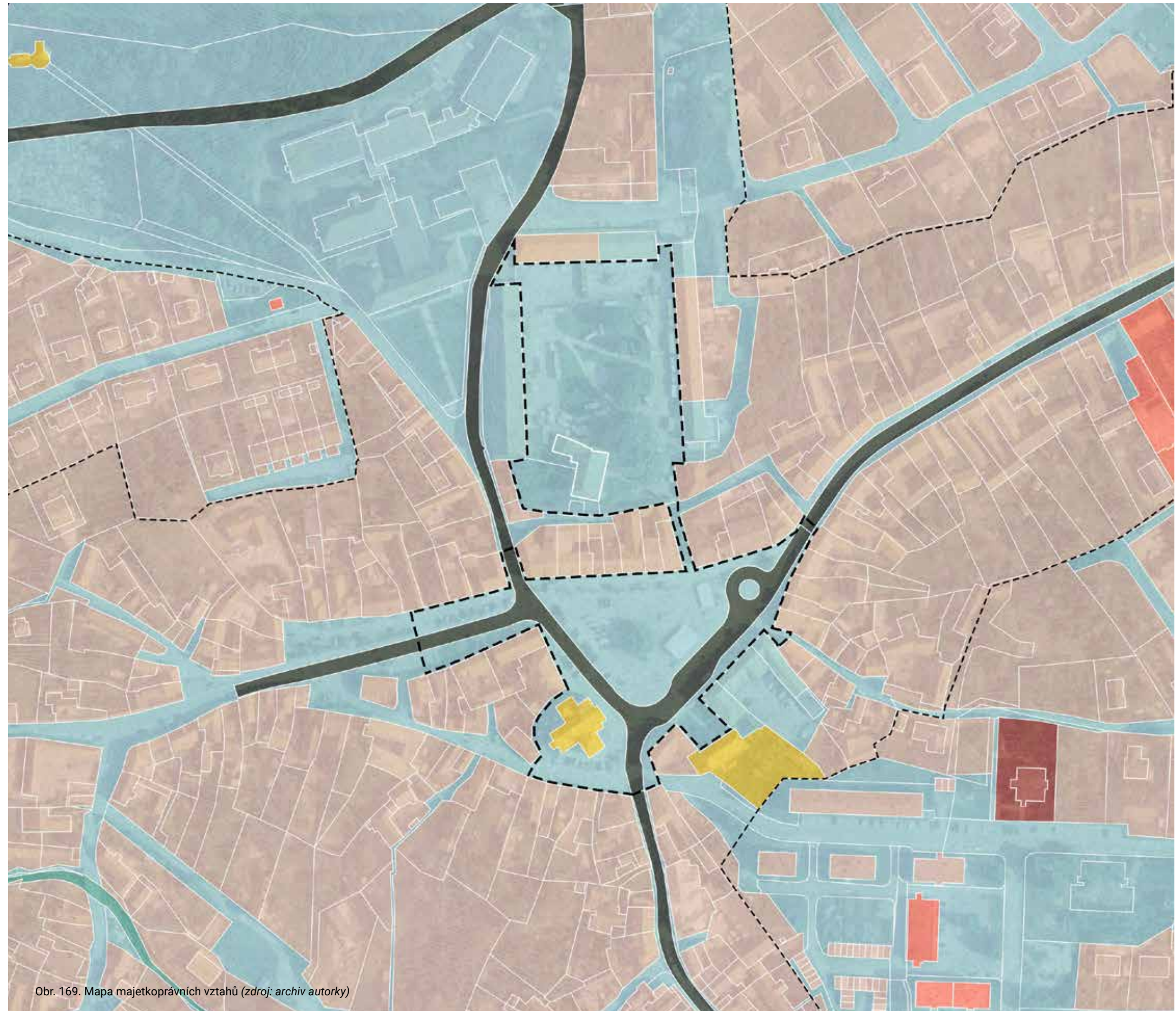
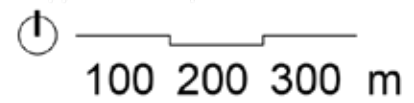
Obr. 168. Výkres umístění sítí technické infrastruktury. (zdroj: Městský úřad Vlachovo Březí 2024; upraveno autorkou práce)

4.6 Majetkoprávní vztahy

Řešené území je z většiny vlastněno městem Vlachovo Březí. Komunikaci na náměstí vlastní Jihočeský kraj (Obr. 169).

Legenda

- hranice řešeného území
- hranice památkové zóny
- vlastněno městem
- vlastněno fyzickou osobou/skupinou
- vlastněno římskokatolickou farností
- vlastněno krajem
- vlastněno právnickou osobou
- vlastněno povodím Vltavy
- vlastněno ČR

Obr. 169. Mapa majetkoprávních vztahů (zdroj: archiv autorky)

4.7 Přírodní poměry

Geomorfologie a geologie

Z hlediska geomorfologie území spadá pod Šumavskou soustavu, hornatinu a podhůří, Bavorovskou vrchovinu a Husineckou vrchovinu (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR 2012).

Dle geologické mapy se na území nachází migmatit a písčito-hlinitý až hlinito-písčítý sediment (Obr. 170).

Vegetace

Dle geobotanické mapy jsou v oblasti acidofilní doubravy (*Quercion robori-petraeae*) (Obr. 171) a potencionální přirozenou vegetací je biková a/nebo jedlová doubrava (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae, Abieti-Quercetum*) (*Genisto germanicae-Quercion*) (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR 2012).

Co se týče sklonitosti, jedná se o roviny a slabě ukloněné svahy (0°-2°) a mírně ukloněné svahy (2°-5°) s expozicí v areál pivovaru a zámku jihovýchodní až jižní a na náměstí jihozápadní (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR 2012).

Pedologie

Půdy v místě jsou kambizemě s obsahem skeletu 25 až 50 %. Půdy jsou hluboké až středně hluboké a produkčně málo významné, hlinitopísčité až jílovitohlinité (Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy & Ministerstvo zemědělství 2019).

Půda je utužená stavebními pracemi a při zemních pracích lze očekávat, že v ní bude nalezena suť a různé stavební materiály. Při výsadbě zeleně bude potřeba výměna půdy.

Klimatické poměry

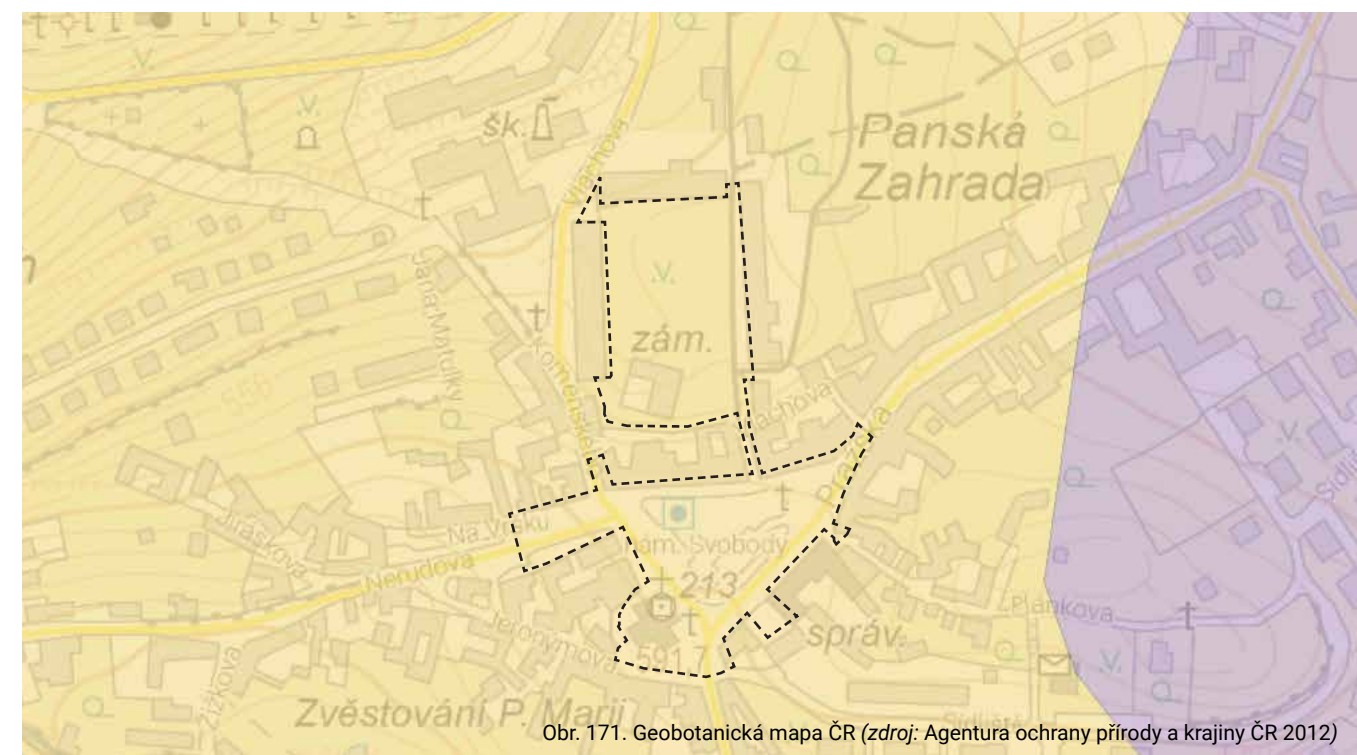
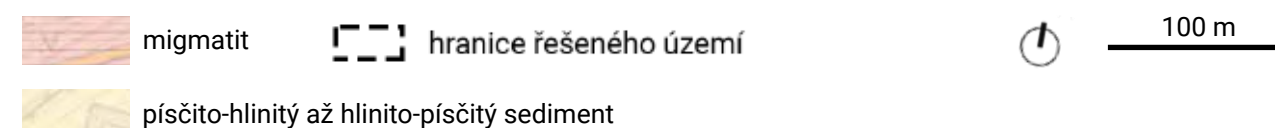
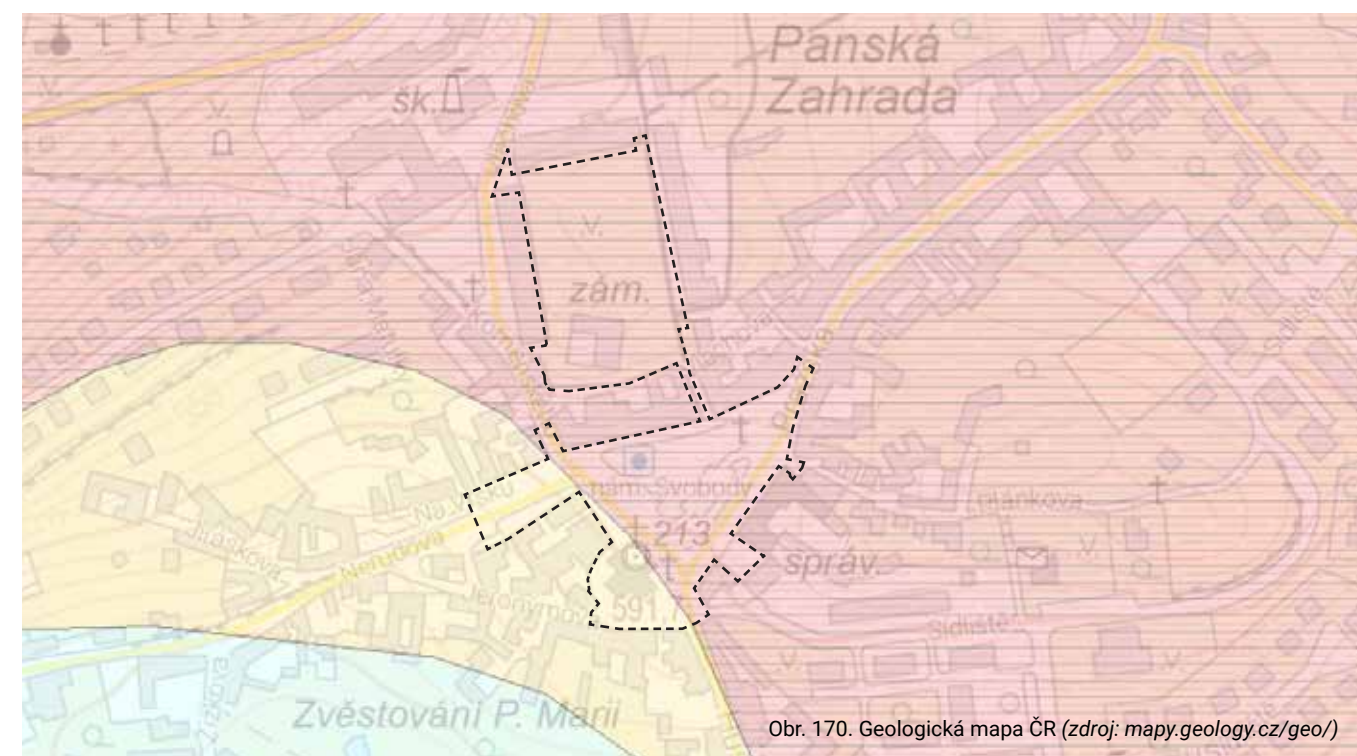
Klimatický region je 7, čili mírně teplý, vlhký. Průměrná roční teplota se pohybuje mezi 6 až 7 °C a průměrný úhrn srážek: je 650 až 750 mm (Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy & Ministerstvo zemědělství 2019).

Řešené území je značně ovlivněno svým městským charakterem. Tudíž výše uvedené charakteristiky nemusí odpovídat. Dle údajů klimatických modelů Ústavu výzkumu globální změny AV ČR (CzechGlobe) (2024) byla průměrná teplota v roce 2023 ve Vlachově Březí 8.5 °C a do roku 2075 lze očekávat oteplení na 10.6 °C.

Hydrologie

Katastrálním územím Vlachova Březí protéká Libotyňský potok spadající do povodí řeky Blanice. Východní část území je odvodněna Lipovickým potokem.

Nachází se zde také několik rybníků - Šmídův, Luže, Novomlýnský, Koleno, Kubaštů, Chánů, Koubů a další bezejmenné (Obr. 172).

Obr. 172. Přírodní podmínky. (zdroj: Google Earth, upraveno autorkou práce)

4.8 Krajinný ráz

Vlachovo Březí spadá do oblasti krajinného rázu Volyňsko-Prachaticko. Nacházejí se zde lokality s dochovanou lidovou architekturou a dochované plužiny na Prachaticku. V oblasti se střetávají různé typy krajiny, od komponované architektonizované krajiny kolem šlechtických sídel (Libějovicko-Lomecko) až krajinné celky vázané na historické hospodářské úpravy krajiny v podhůří Blanského lesa. Z typologického hlediska se jedná o krajinu s vrchovinami Hercynika prostoupenou výraznými svahy a skalními hřebeny. Lesozemědělská a lesní krajina patří k vrcholně a pozdně středověké sídelní krajině Hercynika.

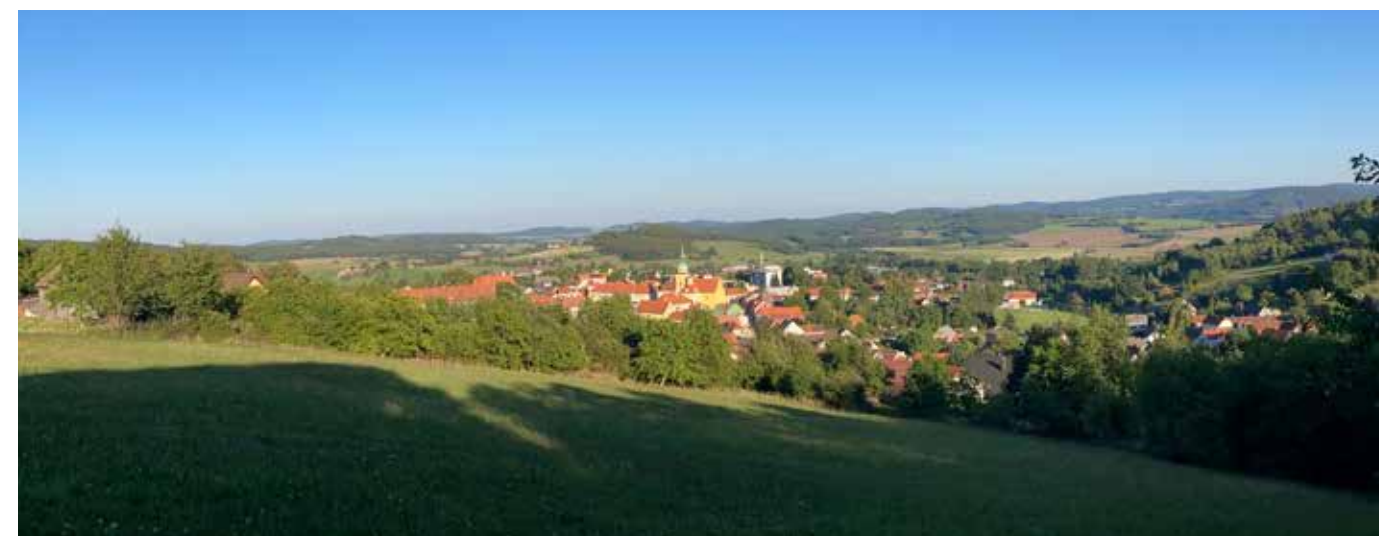
Tato rozsáhlá oblast zahrnuje členitou a vizuálně bohatou krajinu Šumavského Podhůří od Strakonicka až po Blanský les. Terén je velmi jemně členěný s mnoha lokálními dominantami a proměnlivou krajinou. Vegetace je rozmanitá s množstvím lesů, lesíků a dalších prvků nelesní zeleně. Na jihozápadě terén stoupá k okraji Šumavy, což je patrné v panoramatických pohledech,

kteří nabízejí výrazné horizonty. Celkově je krajině vlastní estetická atraktivnost a harmonické měřítko, které se zvětšuje na Prachaticku, kde přibývá lesního pokryvu a reliéf je dynamičtější (Obr. 173-176).

Ve Vlachově Březí se nachází cenná architektura jako ve většině jihočeských sídel (Vorel et al. 2009).

Obr. 173. Zimní panoramatický pohled z křižové cesty na sever. Vlevo vrch Záhorská. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 175. Panoramatický pohled od obřadní síně na město a okolí. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 174. Letní panoramatický pohled z křižové cesty na sever. Vlevo vrch Záhorská. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 176. Panoramatický pohled od obřadní síně na Kančov a okolí. (zdroj: archiv autorky)

4.9 Dendrologie

Legenda
 [---] hranice řešeného území

Stromy v areálu zámku a pivovaru

Název dřeviny:	Kód:
<i>Tilia cordata</i>	S1
<i>Picea pungens</i>	S2
<i>Picea pungens</i>	S3
<i>Tilia tomentosa</i> 'Petiolaris'	S4
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	S5
<i>Juglans regia</i>	S6
<i>Tilia tomentosa</i>	S7
<i>Tilia cordata</i>	S8
<i>Tilia cordata</i>	S9
<i>Tilia cordata</i>	S10
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S11
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S12
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S13
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S14
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S15
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S16
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S17
<i>Prunus domestica</i>	S18
<i>Salix alba</i>	S19
<i>Fraxinus excelsior</i>	S20
<i>Fraxinus excelsior</i> 'Pendula'	S21

Keře v areálu zámku a pivovaru

Název dřeviny:	Kód:
<i>Spiraea cinerea</i>	K1
<i>Spiraea cinerea</i>	K2
<i>Spiraea cinerea</i>	K3
<i>Spiraea cinerea</i>	K4
<i>Buxus sempervirens</i>	K5
<i>Buxus sempervirens</i>	K6
<i>Buxus sempervirens</i>	K7
<i>Buxus sempervirens</i>	K8
<i>Buxus sempervirens</i>	K9

✗ dřeviny navržené ke kácení

Obr. 177. Výkres dendrologie. (zdroj: archiv autorky)

Tab. 1. Inventarizace dřevin - stromy v areálu zámku a pivovaru (zdroj: archiv autorky)

Název dřeviny:	Kód dřeviny:	Průměr kmene (cm):	Obvod kmene (cm):	Průměr koruny (m):	Výška dřeviny (m):	Věk (let):	Sad. hodnota:	Kácení (ano/ne):	Poznámky:
<i>Tilia cordata</i>	S1	66	205	11	15-20	60-100	1	ne	
<i>Picea pungens</i>	S2	44	138	8	15-20	40-60	3	ne	
<i>Picea pungens</i>	S3	47	148	8	15-20	40-60	3	ne	
<i>Tilia tomentosa</i> 'Petiolaris'	S4	70	220	16	15-20	60-100	1	ne	
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	S5	68	215	12	25-30	60-100	3	ne	
<i>Juglans regia</i>	S6	34	107	7	10-15	20-40	3	ne	
<i>Tilia tomentosa</i>	S7	119	375	17	15-20	100 a více	4	ne	
<i>Tilia cordata</i>	S8	54	170	6	15-20	60-100	4	ne	
<i>Tilia cordata</i>	S9	74	233	10	15-20	60-100	4	ne	
<i>Tilia cordata</i>	S10	118	370	9	15-20	100 a více	4	ne	
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S11	69	217	10	15-20	60-100	4	ne	
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S12	41	129	6	15-20	60-100	4	ne	
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S13	60	188	9	15-20	60-100	4	ne	
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S14	52	162	9	15-20	60-100	4	ne	
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S15	41	129	8	15-20	60-100	4	ne	
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S16	62	196	9	15-20	60-100	4	ne	
<i>Aesculus hippocastanum</i>	S17	47	148	10	15-20	60-100	4	ne	
<i>Prunus domestica</i>	S18	28	87	4	0-5	20-40	4	ne	neploďí
<i>Salix alba</i>	S19	60	187	11	5-10	60-100	2	ne	
<i>Fraxinus excelsior</i>	S20	71	224	15	10-15	60-100	2	ne	
<i>Fraxinus excelsior</i> 'Pendula'	S21	63	197	8	10-15	60-100	3	ne	převislý

Tab. 2. Inventarizace dřevin - keře v areálu pivovaru (zdroj: archiv autorky)

Název dřeviny:	Kód dřeviny:	Průměr koruny (m):	Výška dřeviny (m):	Věk (let):	Sad. hodnota:	Plocha (m2):	Kácení (ano/ne):
<i>Spiraea cinerea</i>	K1	4	1,3	0-20	3	7,2	ano
<i>Spiraea cinerea</i>	K2	5	1,8	0-20	3	14,2	ano
<i>Spiraea cinerea</i>	K3	2,5	1,3	0-20	3	3,8	ano
<i>Spiraea cinerea</i>	K4	6	1,8	0-20	3	9,8	ano
<i>Buxus sempervirens</i>	K5	0,6	0,6	0-20	3	0,3	ano
<i>Buxus sempervirens</i>	K6	0,6	0,6	0-20	3	0,3	ano
<i>Buxus sempervirens</i>	K7	0,6	0,6	0-20	3	0,3	ano
<i>Buxus sempervirens</i>	K8	0,6	0,6	0-20	3	0,3	ano
<i>Buxus sempervirens</i>	K9	0,6	0,6	0-20	3	0,3	ano

Sad. hodnota: 1 - nejhodnotnější dřevina, 5 - nevyhovující dřevina.

Legenda
 [---] hranice řešeného území

Stromy na náměstí a v Nerudově ulici

Název dřeviny:	Kód:
<i>Tilia tomentosa</i>	S22
<i>Crataegus monogyna</i>	S23
<i>Crataegus monogyna</i>	S24
<i>Crataegus monogyna</i>	S25
<i>Crataegus monogyna</i>	S26
<i>Crataegus monogyna</i>	S27
<i>Crataegus monogyna</i>	S28
<i>Crataegus monogyna</i>	S29
<i>Crataegus monogyna</i>	S30
<i>Crataegus monogyna</i>	S31
<i>Crataegus monogyna</i>	S32
<i>Prunus subhirtella</i> 'Pendula'	S33
<i>Prunus subhirtella</i> 'Pendula'	S34
<i>Crataegus monogyna</i>	S35
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S36
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S37
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S38
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S39
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S40
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S41
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S42
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S43
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S44
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S45
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S46

✗ dřeviny navržené ke kácení

Obr. 178. Výkres dendrologie. (zdroj: archiv autorky)

100 200 300 m

Tab. 3. Inventarizace dřevin - stromy na náměstí a v Nerudově ulici (zdroj: archiv autorky)

Název dřeviny:	Kód dřeviny:	Průměr kmene (cm):	Obvod kmene (cm):	Průměr koruny (m):	Výška dřeviny (m):	Věk (let):	Sad. hodnota:	Kácení (ano/ne):
<i>Tilia tomentosa</i>	S22	68	212	15	10-15	100 a více	2	ne
<i>Crataegus monogyna</i>	S23	14	43	4	4	0-20	3	ano
<i>Crataegus monogyna</i>	S24	13	42	4	4	0-20	3	ano
<i>Crataegus monogyna</i>	S25	12	39	4	4	0-20	3	ano
<i>Crataegus monogyna</i>	S26	13	42	4	4	0-20	3	ano
<i>Crataegus monogyna</i>	S27	10	32	4	4	0-20	3	ano
<i>Crataegus monogyna</i>	S28	11	35	4	4	0-20	3	ano
<i>Crataegus monogyna</i>	S29	8	26	3	4	0-20	3	ano
<i>Crataegus monogyna</i>	S30	13	42	4	6	0-20	3	ano
<i>Crataegus monogyna</i>	S31	13	40	5	5	0-20	3	ano
<i>Crataegus monogyna</i>	S32	12	36	4	5	0-20	3	ano
<i>Prunus subhirtella</i> 'Pendula'	S33	18	56	3	3	0-20	3	ano
<i>Prunus subhirtella</i> 'Pendula'	S34	18	57	3	3	0-20	3	ano
<i>Crataegus monogyna</i>	S35	10	32	4	5	0-20	3	ano
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S36	16	51	4	5	0-20	3	ano
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S37	20	63	5	5	0-20	3	ano
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S38	21	67	5	5	0-20	3	ano
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S39	13	40	5	5	0-20	3	ano
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S40	46	144	3	4	40-60	4	ano
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S41	43	136	3	4	40-60	4	ano
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S42	14	45	4	4	0-20	3	ano
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S43	10	30	3	4	0-20	3	ano
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S44	13	40	3	4	0-20	3	ano
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S45	13	41	3	4	0-20	3	ano
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	S46	12	37	3	4	0-20	3	ano

Sad. hodnota: 1 - nejhodnotnější dřevina, 5 - nevyhovující dřevina.

Legenda
 [---] hranice řešeného území

Keřové skupiny na náměstí a v Nerudově ulici

Název dřeviny:	Kód:
<i>Potentilla fruticosa</i>	SK1
<i>Spiraea japonica</i>	SK2
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	SK3
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	SK4
<i>Spiraea japonica</i>	SK5
<i>Spiraea japonica</i>	SK6
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	SK7
<i>Spiraea japonica</i>	SK8
<i>Taxus baccata</i>	SK9
<i>Spiraea japonica</i>	SK10
<i>Potentilla fruticosa</i>	SK11
<i>Potentilla fruticosa</i>	SK12
<i>Spiraea japonica</i>	SK13
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	SK14
<i>Potentilla fruticosa</i>	SK15
<i>Spiraea japonica</i>	SK16
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	SK17
<i>Forsythia × intermedia</i>	SK18
<i>Spiraea × vanhouttei</i>	
<i>Ligustrum vulgare</i>	
<i>Symphoricarpos albus</i>	
<i>Cornus sanguinea</i>	
<i>Philadelphus coronarius</i>	
<i>Thuja occidentalis</i>	SK17
<i>Forsythia intermedia</i>	
<i>Hibiscus sp.</i>	
<i>Cupressus sp.</i>	SK18

✗ dřeviny navržené ke kácení

Obr. 179. Výkres dendrologie. (zdroj: archiv autorky)

100 200 300 m

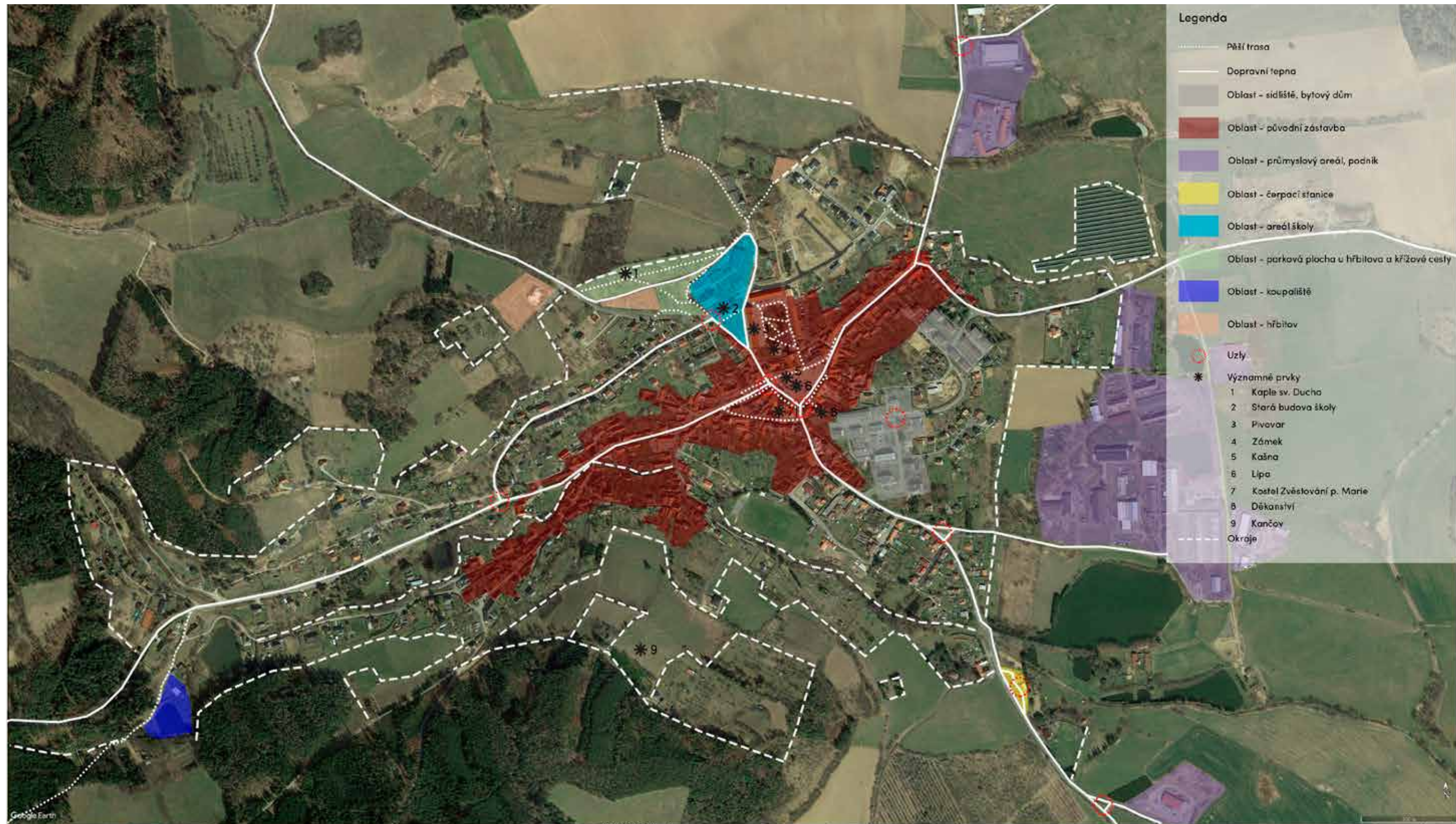
Tab. 4. Inventarizace dřevin - keřové skupiny na náměstí a v Nerudově ulici (zdroj: archiv autorky)

Název dřeviny:	Kód dřeviny:	Výška dřeviny (m):	Zastoupení (%):	Věk (let):	Sad. hodnota:	Plocha (m2):	Kácení (ano/ne):
<i>Potentilla fruticosa</i>	SK1	0,5	50	0-20	3	7	ano
<i>Spiraea japonica</i>			50				
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	SK2	0,5	100	0-20	3	32	ano
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	SK3	0,5	100	0-20	3	52	ano
<i>Spiraea japonica</i>	SK4	0,5	100	0-20	3	15	ano
<i>Spiraea japonica</i>	SK5	0,5	100	0-20	3	7	ano
<i>Spiraea japonica</i>	SK6	0,5	100	0-20	3	7	ano
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	SK7	0,5	100	0-20	3	22	ano
<i>Spiraea japonica</i>	SK8	0,5	100	0-20	3	9	ano
<i>Taxus baccata</i>	SK9	2,5	100	0-20	3	28	ano
<i>Spiraea japonica</i>	SK10	0,5	90	0-20	3	11	ano
<i>Potentilla fruticosa</i>			10				
<i>Potentilla fruticosa</i>	SK11	0,3	30	0-20	4	38	ano
<i>Spiraea japonica</i>			70				
<i>Potentilla fruticosa</i>	SK12	0,5	50	0-20	3	22	ano
<i>Spiraea japonica</i>			50				
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	SK13	0,5	100	0-20	3	33	ano
<i>Potentilla fruticosa</i>	SK14	0,5	50	0-20	3	16	ano
<i>Spiraea japonica</i>			50				
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	SK15	0,5	100	0-20	3	367	ano
<i>Forsythia × intermedia</i>	SK16	2	20	0-20	3	30	ano
<i>Spiraea × vanhouttei</i>			15				
<i>Ligustrum vulgare</i>			15				
<i>Symphoricarpos albus</i>			20				
<i>Cornus sanguinea</i>			15				
<i>Philadelphus coronarius</i>			15				
<i>Thuja occidentalis</i>	SK17	2	70	0-20	3	24,6	ano
<i>Forsythia intermedia</i>			15				ano
<i>Hibiscus sp.</i>			15				ano
<i>Cupressus sp.</i>	SK18	2,5	100	0-20	3	40,2	ano

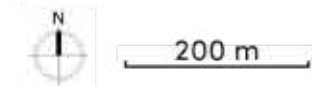
Sad. hodnota: 1 - nejhodnotnější dřevina, 5 - nevyhovující dřevina.

4.10 Analýza obrazu sídla

Analýza (Obr. 180) vychází z teorie Kevina Lynche zmíněné v rešerši. Jde o osobní mapu z prvků v podobě tras, okrajů, oblastí, uzlů a výrazných bodů. Podle těchto prvků a vjemů i obrazů z nich získaných je možné se orientovat (Lynch 1960).

Obr. 180. Analýza obrazu sídla podle Lynche. (zdroj: archiv autorky)

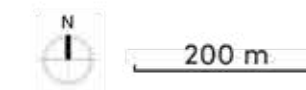
4.11 Prostorové utváření a kompoziční příležitosti

Plánek (Obr. 181) zobrazuje kompoziční osu sídla procházející po cestě z Volyně středem náměstí a dále k Libotyňskému potoku. Zvýrazněny jsou na něm dominanty (kostel a pivovar, památkově chráněné objekty a další sakrální architektura (kříže, křížová cesta a kaple). Zároveň

ukazuje na kompoziční závady. Jde o sídliště, fotovoltaickou elektrárnu, obřadní síň s novým hřbitovem a rodinné domy postavené v krajině mimo sídlo. Kompozičními příležitostmi jsou Schmiedův pivovar, park u sv. Ducha, okolí obřadní síně, koupaliště a v neposlední řadě centrum.

Obr. 181. Prostorové utváření a kompoziční příležitosti. (zdroj: archiv autorky)

4.12 Pohled NPÚ na revitalizaci veřejného prostoru ve Vlachově Březí

Analýza pohledu památkového ústavu na revitalizaci veřejného prostoru ve Vlachově Březí vychází z dokumentu získaného z NPÚ, který připomínkuje studii z roku 1997 z ateliéru Doc. Ing. arch. I. Doutníka zpracovanou paní Špindlerovou a panem Podlešákem. Studie řešila úpravu náměstí ve Vlachově Březí včetně zádlahy, zeleně a dopravy. Vznikla v době, kdy mělo náměstí ještě parkovou úpravu z 50. let. Její autoři, kteří zároveň ve městě žijí, se dle pamětníků ucházeli o projekt na revitalizaci náměstí, ale byli neúspěšní. Až v roce 2007 byl realizován jiný dříve zmiňovaný projekt od ARC studia (akad. arch. Oldřich Hozman).

Pro tuto práci je však hodnotné vyjádření ke studii z roku 1998 od Ing. Marie Pavlátové, (tehdejší vedoucí oddělení architektury) a Ing. Vlastislava Ourody (tehdejší ředitel územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích).

Autoři dle vyjádření vystihli řadu negativ vzniklých tehdejší absencí smysluplné koncepce náměstí a památkáři se ztotožnili s ideou řešení, která měla být naplněna uvedenými podmínkami:

„- ze stávající zeleně bude ponechána pouze „lípa svobody“, příp. část zeleně po obvodu náměstí

- ploše náměstí bude dál dominovat kašna a sousoší sv. Jana Nepomuckého, ostatní plocha je třeba řešit jednoduchou kamennou zádlahou, maximálně s navrženým čtvercovým členěním jinobarevným kamenem

- nepovažujeme za vhodné ponechávat v ploše náměstí zatravněné plochy (popírají vlastní smysl náměstí, jak je vystižen v textu studie)

- není nutno zvýrazňovat osu náměstí (navržená osa nemá pohledový cíl)

- lavičky doporučujeme situovat kolem lípy s výhledem k obvodu náměstí

- prostor kolem kostela je nutno osamostatnit, souhlasíme s návrhem zeleně; v zádlahbě doporučujeme vyznačit průběh případné pův. hřbitovní zdi, podaří-li se jej zjistit (na ind. skice stabilního katastru není); zvětšit rozsah kamenné zádlahy až ke komunikacím

- za zvláště pozitivní považujeme regulaci komunikace kolem kostela na jihozápadě náměstí a parkování vozidel po obvodu

- zásadně nesouhlasíme se zřízením autobus. nádraží v nádvoří zámku, za dostačující považujeme dvě autobus. zastávky na obvodě náměstí

- nemáme námitek proti ponechání zelených ploch před farou ustupující za uliční čáru

- řadu stodol (býv. suška) na severu obvodu nádvoří zámku lze využít jako rezervu pro sklady, ev. další vhodné podnikání, ne pro bydlení; pro bydlení je možno při vhodném řešení využít spíše prostory stávajících dílen (lepší možnosti řešení vstupů, oken, prosvětlení krovu atd.)

- nedoporučujeme výsadbu dřevin podél bočního průčelí pivovaru a v ploše mezi opevněním a hlavní budovou zámku (vyšší zeleň by zde konkurovala kvalitám architektury)

- nádvoří zámku není vhodné dělit výraznou diagonální komunikací, doporučujeme ponechat skupinu stromů před zámeckou budovou a uprostřed zatravněné plochy nádvoří vysadit „dominantní soliter“ - listnatý strom domácího původu (lípa, javor mléč, j. klen)

- zatravněná plocha nádvoří by měla být jako v současnosti pouze oddělena od budov obvodovými komunikacemi, při obvodu zatravněné plochy je možné zřídit čtyři odpočívadla (dvě na každé straně)

- nemáme námitek proti výsadbě zeleně před školou a proti nízké zeleni po obvodu náměstí; k výsadbě je nutno v celém sídle používat domácí dřeviny, např. lípy, javory, duby, jeřáb, z keřů - meruzalka, mochna, tavolník, kalina obecná, sadové růže, klokočí, tavola, brslen, zimolez

- zvláštní pozornost je nutno věnovat použitým materiálům - maximálně eliminovat živičné povrchy, volit vhodnou barvu, strukturu a velikost kamenné dlažby, uvážit na méně provozně exponovaných plochách rehabilitaci charakteristické valounové zádlahy.

Z hlediska státní památkové péče oceňujeme iniciativu samosprávy v této, pro fungování sídla zásadní věci. Stav, kdy četné utilitární či neprofesionální zásahy patřily k degradaci estetických i užitných kvalit veřejných prostranství je charakteristický pro vývoj řady našich měst v minulých desetiletích.

Předložená studie již v textové části a poté i ve variantách řešení svědčí o tom, že autoři jsou si dobře vědomi charakteru sídla i jeho jednotlivých prvků. Výše uvedené připomínky mají napomoci hledání optimálního řešení z hlediska užitných i pohledových hodnot.

Realizací projednávaného záměru by bylo zásadním způsobem zhodnoceno prostředí městské památkové zóny Vlachovo Březí.“ (Pavlátová & Ouroda 1998)

4.13 SWOT anlyza

Faktorů ovlivňující výsledný návrh je mnoho, ale je třeba zdůraznit alespoň ty nejpodstatnější. Swot analýza byla vytvořena s ohledem na strategický plán rozvoje města Vlachova Březí (MAS Šumavsko 2016)

Silné stránky

- Opravené prostory pivovaru – k dispozici velké veřejné prostory pro pořádání různých kulturních, propagačních či jiných akcí
- Opravený prostor zámku – prostory v pronájmu kavárny, v patře knihovna
- Existence městské památkové zóny – atraktivita pro turisty
- Velké zastoupení lesní a orné půdy v KÚ Vlachova Březí
- Bohatý spolkový život
- Vysoký potenciál území v cestovním ruchu
- Prvky selského baroka
- Kvalitní životní prostředí
- Existence přírodního koupaliště ve městě

Slabé stránky

- Vysoké náklady na údržbu a opravy městské památkové zóny
- Chátrající sakrální architektura – kapličky, křížky a kostel
- Nutnost rozšíření místních chodníků a stezek na KÚ Vlachovo Březí
- Omezené možnosti ubytovacích a stravovacích kapacit

Příležitosti

- Zlepšení vzhledu veřejného prostranství
- Rozšíření ubytovacích a stravovacích kapacit
- Udržení projíždějících turistů ve městě
- Rozvoj turistické infrastruktury
- Využití nádvoří pivovaru jako místa pro setkávání obyvatel
- Obnova zahrady zámku – přizpůsobení prostoru pro kavárnu (případně knihovnu)
- Zvýšení rekreačního potenciálu náměstí
- Doplnění zeleně – stromů a záhonů
- Zmenšení ploch pro parkování a vytvoření pobytových ploch pro chodce
- Zároveň vytvoření dostatečného množství parkovacích míst

Ohrožení

- Odchod mladých lidí
- Odliv podnikatelských aktivit
- Konflikty sítě technické infrastruktury s možností vysazování stromů
- Potřeba přizpůsobení prostoru pro konání Svatodušní poutě
- Majetkové poměry

5 Vlastní projekt

5.1 Půdorysné řešení

Návrh navazuje na historické prostředí náměstí a areálu pivovaru a zámku a podporuje jeho hodnotné dominanty. Cílem bylo vytvoření funkčního, reprezentativního a atraktivního celku (veřejného prostoru), který bude motivovat lidi k pobytu a zelené mobilitě (jízda na kole, chůze). Na základě teorie, že pokud město poskytne lepší veřejné prostory, tak jejich využití poroste a s ním i městský život. Byla řešena zeleň, povrchy, mobiliář a osvětlení. Navržené prvky by měly lákat uživatele k procházce, postání, posezení, cvičení a tanci. Prostory mohou být využívány k pořádání kulturních a společenských akcí (trhy, umění).

Zároveň se návrh snaží navázat na stávající řešení prostorů, kdy jsou na náměstí vedeny energetické linie v dlažbě. Na podobném principu stojí návrh osvětlení v dlažbě kolem kostela, který má symboliku duší zemřelých a připomíná hřbitov zrušený v 19. století.

Na **náměstí** byly navrženy nové vegetační prvky. Jsou to stromy ve výsadbových rýhách v kombinaci se smíšenou trvalkovou výsadbou. Řez rýhou je zobrazený jako technický detail v další části práce. Navrženy byly tři druhy stromů - kultivary jasanu zimnáře, střemchy obecné a jeřábu -, které dorůstají do výšky kolem 5 metrů. Okraje náměstí tvoří převážně výsadby jasanu, který má kompaktní korunu a splňuje tak podmínky památkové péče. Střed náměstí, prostor před děkanstvím, jedna strana Nerudovy ulice navazující na náměstí a vstup do kostela byly osázeny střemchami. Dále byly navrženy jeřáby, které mají stejně jako střemchy vzdušnější korunu. Uprostřed nadále stojí výrazný solitér lípy.

Částečně byl navržen také nový povrch a zároveň byly zredukovány plochy parkování, zároveň je zachována obslužnost obchodů na severní straně náměstí. V pásu kolem kostela, kde dříve existoval hřbitov patrný na historických mapách, byla navržena jeho připomínka v podobě svítidel v dlažbě. Mobiliář je navržen na místa odkud mají lidé přehled, ale zároveň bezpečný pocit „krytých zad“ díky umístění podél záhonů a u stromů.

Na náměstí zůstala volná plocha využitelná pro trhy a jiné kulturní akce.

Zahrada zámku byla uzpůsobena pro provoz kavárny. Vznikly zde mlatové povrchy pro umístění zvýšených záhonů a sedacího mobiliáře. V ostatních částech byl ponechán trávník. Vzniklo zde také hřiště na pétanque. Okrasným prvkem jsou trvalkové záhony s popínavými růžemi, které připomínají historii tohoto místa.

Na **dvoře pivovaru vznikla** větší trávníková plocha s novou cestou a mobiliářem - lehátky. Byly zde také navrženy nové výsadby - lípy a javory. Prostor může nadále sloužit pro kulturní a společenské akce (letní kino, koncerty, divadlo atd.). Je zde dostatek místa pro vystavění pódia.

V neposlední řadě bylo v celém řešeném území navrženo nové osvětlení a mobiliář - lavičky, koše, zastávkové přístřešky, stojany na kola a pítka.

Obr. 183. Vizualizace náměstí. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 184. Vizualizace - kostel. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 184. Vizualizace výsadeb kolem kostela. (zdroj: archiv autorky)

5.2 Materiálové řešení povrchů

Dlažby

Ve velké míře budou ponechány stávající kvalitní žulové dlažby (Obr. xyz-xyz). Přesto je navržena úprava nebo zrušení v některých místech, kde postrádají význam nebo je navrženo jiné řešení. Energetické linie realizované při rekonstrukci náměstí v r. 2007 zůstávají zachovány.

Ve dvoře pivovaru bude zvětšena stávající trávnicková plocha zrušením nadbytečných zpevněných ploch. K odstranění je navržen chodník, který lemují plochu ze západní strany a chodníky, které ji křížují a dělí společně s půlkruhovými plochami odpočívadla. Dále asfaltová parkovací místa na severu trávnickové plochy (vozidla mohou parkovat po obvodu dvora). Zároveň je navržena nová cesta z dlažby se širší spárou, která by měla částečně zarůst trávou, působit nenápadně a nedělit tak výrazně trávnickovou plochu (dle požadavků památkářů).

Na náměstí v jeho centrální části kolem lípy Svobody a kašny je navrženo rozšíření dlažby se širší spárou pod nově vysazené střemchy (Obr. 182). Dlažba by se měla do ztracena prolnout se stávajícím povrchem a umožnit lepší zasakování dešťové vody. Kolem kostela je rovněž navržen pás dlažby se širší spárou, který by měl působit také jako připomínka existence hřbitova v tomto místě. Před radnicí, i na náměstí byly částečně zrušeny parkovací místa a nahrazeny plochami pro pěší a trvalkovými záhony.

Mlat

Nové mlatové povrchy se nachází v zahradě zámku - při vstupu do východní části je navržena mlatová plocha se zvýšenými záhony a ve východní části u zdi s nikami nad kamennou zídou.

Travnaté plochy

V areálu pivovaru a zámku jsou v některých místech rozšířeny plochy trávníku.

Obr. 185. Vize podoby dlažby se širší spárou. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 186. Stávající dlažba ve dvoře pivovaru - vějířová dlažba menšího a většího formátu. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 187. Stávající dlažba ve dvoře pivovaru - kombinace vějířové a valounové dlažby. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 188. Stávající dlažba na náměstí - kolem lípy se širší spárou zarostlá trávou. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 189. Lehátko RIVAGE. (zdroj: mmcite.com/)

Obr. 192. Stojan na kola LOTLIMIT. (zdroj: mmcite.com/)

5.3 Mobiliář

Jako mobiliář byly navrženy výrobky od mmcité. Lavičky ze série PREVA URBANA (Obr. 183), kruhové lavice VERA SOLO (Obr. 184), lehátka RIVAGE (Obr. 185), stoly a židle BOHÉM (Obr. 186), odpadkové koše CRYSTAL (Obr. 187), stojany na kola LOTLIMIT (Obr. 188), pítka HYDRO 410 (Obr. 189) a zastávkové přístřešky GEOMERE (Obr. 190) a hřiště na pétanque.

Obr. 190. Stoly a židle BOHÉM. (zdroj: mmcite.com/)

Obr. 193. Pítka HYDRO 410. (zdroj: mmcite.com/)

Obr. 191. Lavička PREVA URBANA. (zdroj: mmcite.com/)

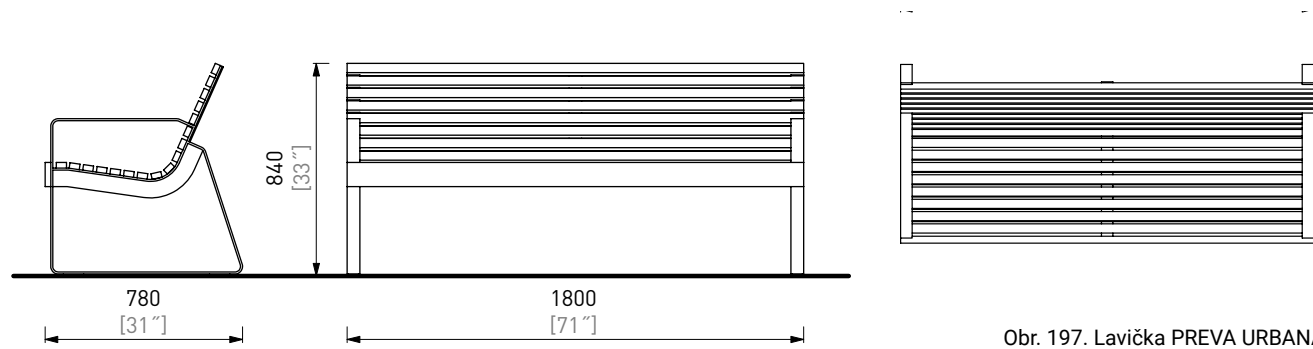
Obr. 194. Lavička VERA SOLO. (zdroj: mmcite.com/)

Obr. 195. Odpadkové koše CRYSTAL. (zdroj: mmcite.com/)

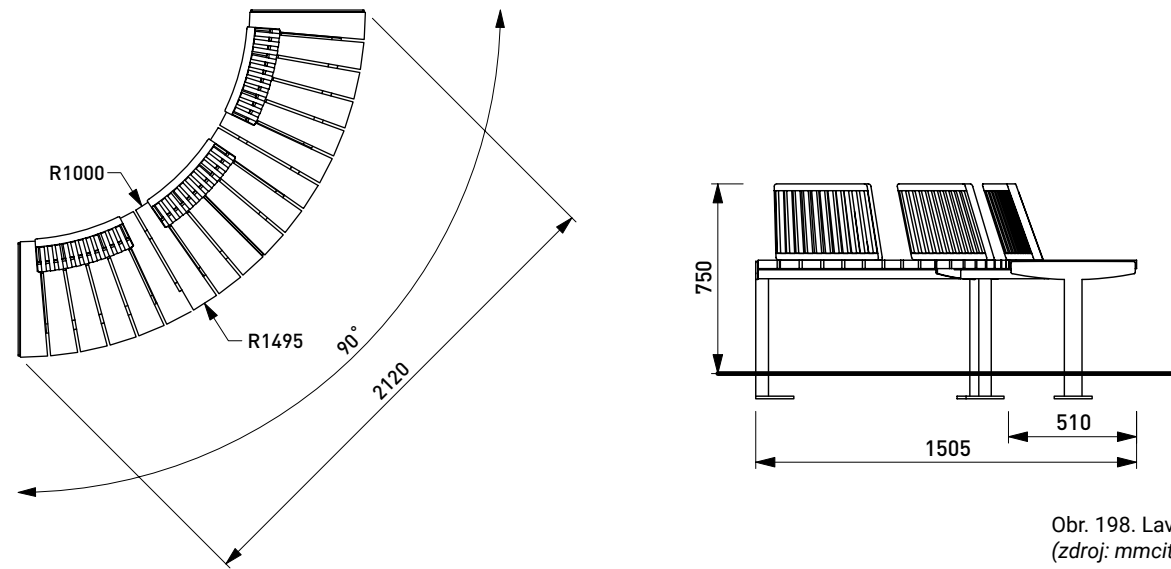

Obr. 196. Zastávka GEOMERE. (zdroj: mmcite.com/)

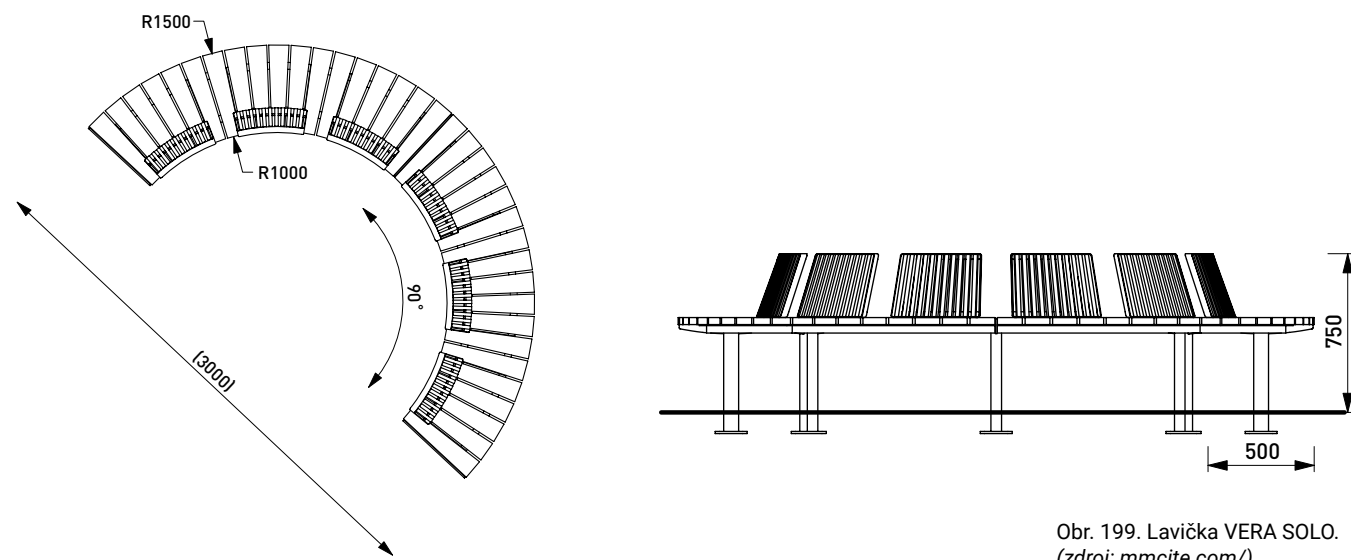
Obr. 197. Lavička PREVA URBANA.
(zdroj: mmcite.com/)

PREVA URBANA Parková lavička s opěradlem a područkami - A1
- 12 ks, ocelová konstrukce, sedák i opěradlo z dřevěných lamel (tropické dřevo)

Obr. 198. Lavička VERA SOLO.
(zdroj: mmcite.com/)

VERA SOLO Oblouková parková lavička na centrální noze s opěradlem - A2
- 9 ks, ocelová konstrukce, sedák z dřevěných desek, opěradlo z dřevěných lamel (tropické dřevo)

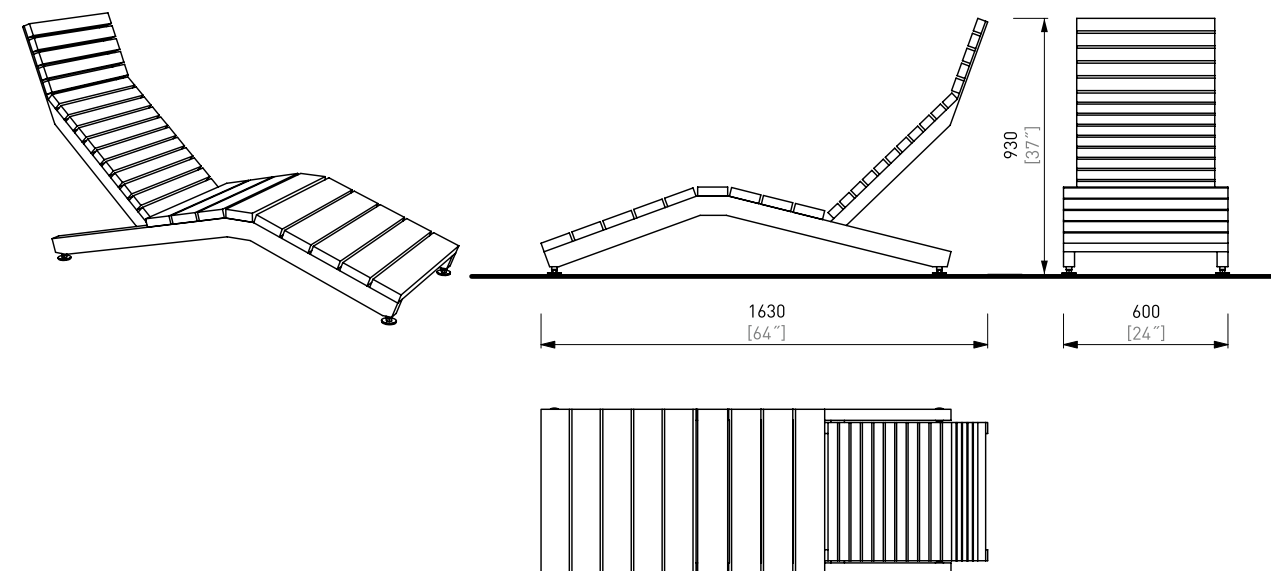

Obr. 199. Lavička VERA SOLO.
(zdroj: mmcite.com/)

VERA SOLO Stavebnice obloukové parkové lavičky s opěradly - A3
- 4 ks, ocelová konstrukce, sedák z dřevěných desek, opěradlo z dřevěných lamel (tropické dřevo)

Obr. 200. Situace umístění mobiliáře - lavičky. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 202. Lehátko RIVAGE.
(zdroj: mmcite.com/)

RIVAGE Lehátko - B
- 8 ks, ocelová konstrukce, tropické dřevo

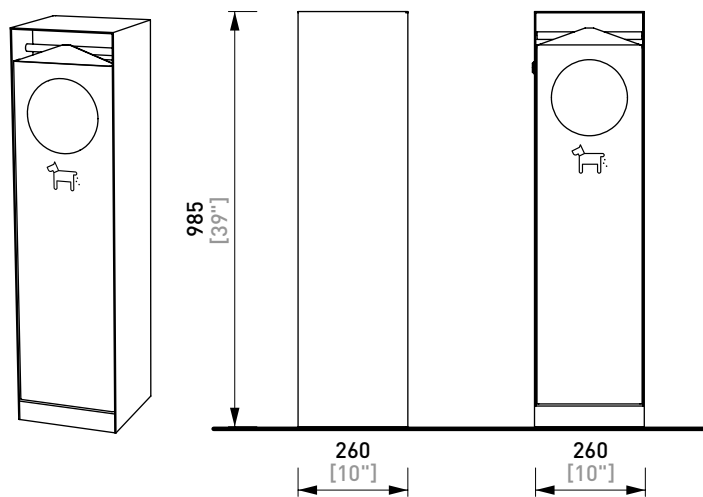

Lavice na zidkách - H
- 6 ks, tropické dřevo
- rozměry - 2 x 0,5 m, tl. dřeva 7 cm

Obr. 203. Lavičky na zidkách. (zdroj: archiweb.cz/)

Hřiště na pétanque - I
- 3x12 m

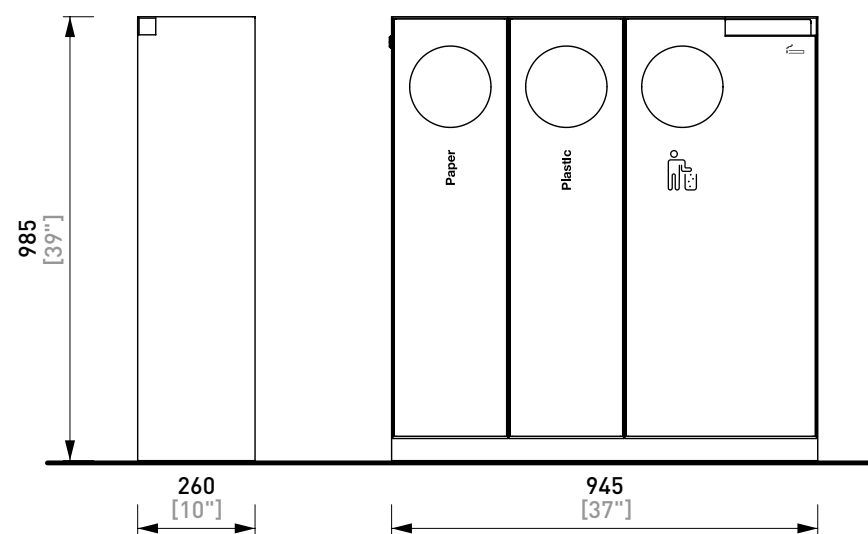
Obr. 201. Situace umístění mobiliáře - lehátka, lavice (zdroj: archiv autorky)

Obr. 204. Odpadkový koše CRYSTAL.
(zdroj: mmcite.com/)

CRYSTAL Speciální odpadkový koš pro psí exkrementy - C1

- 3 ks, ocelové tělo, s rámečkem na uchycení sáčků 32l nebo s vnitřní nádobou 30l, víko vha-
zacího prostoru

Obr. 205. Odpadkový koše CRYSTAL.
(zdroj: mmcite.com/)

CRYSTAL Trojitý odpadkový koš pro tříděný odpad - C2

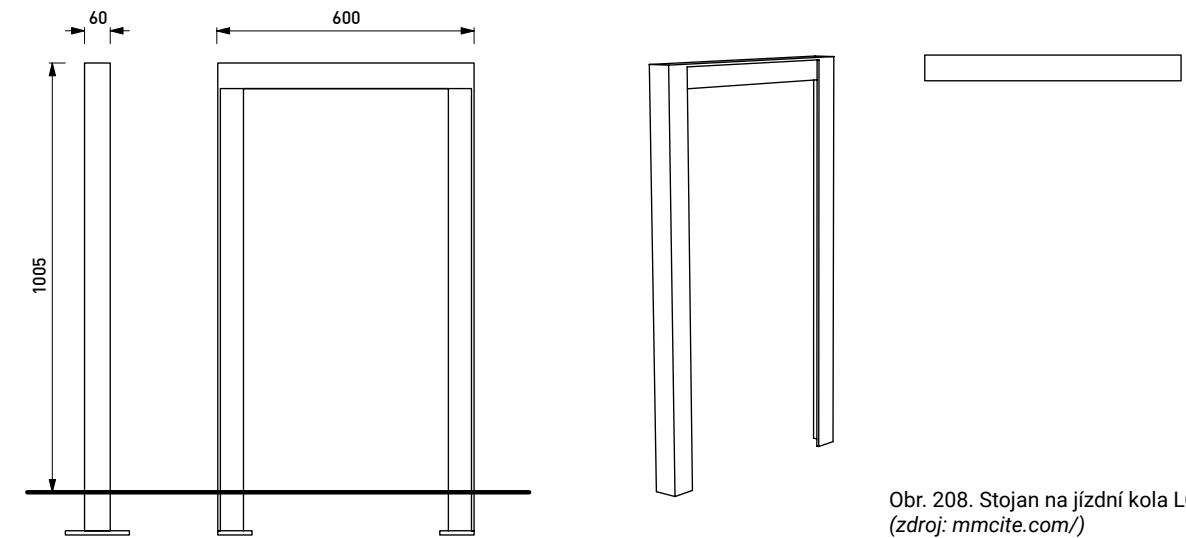
- 15 ks, ocelové tělo, zhášec cigaret s popelníkem, 2x32l, 55l; víko vha-
zacího prostoru

Obr. 206. Situace umístění mobiliáře - odpadkové koše. (zdroj: archiv autorky)

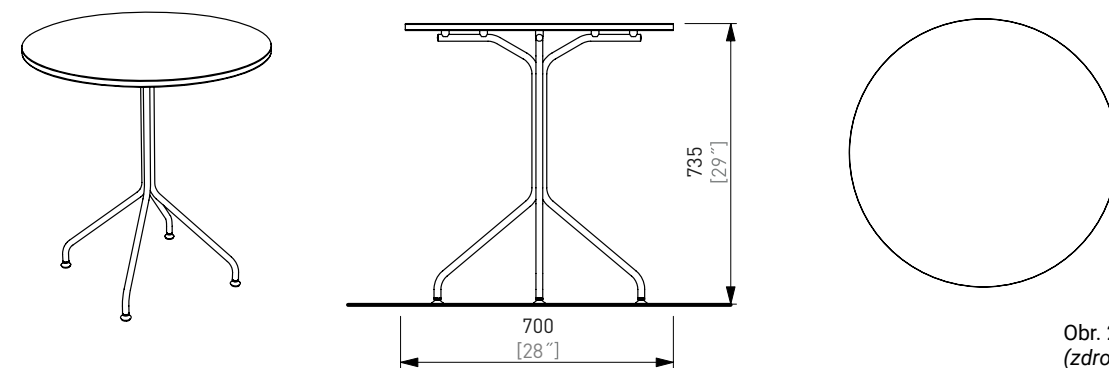

Obr. 207. Situace umístění mobiliáře - stojany na kola, stoly, židle. (zdroj: archiv autorky)

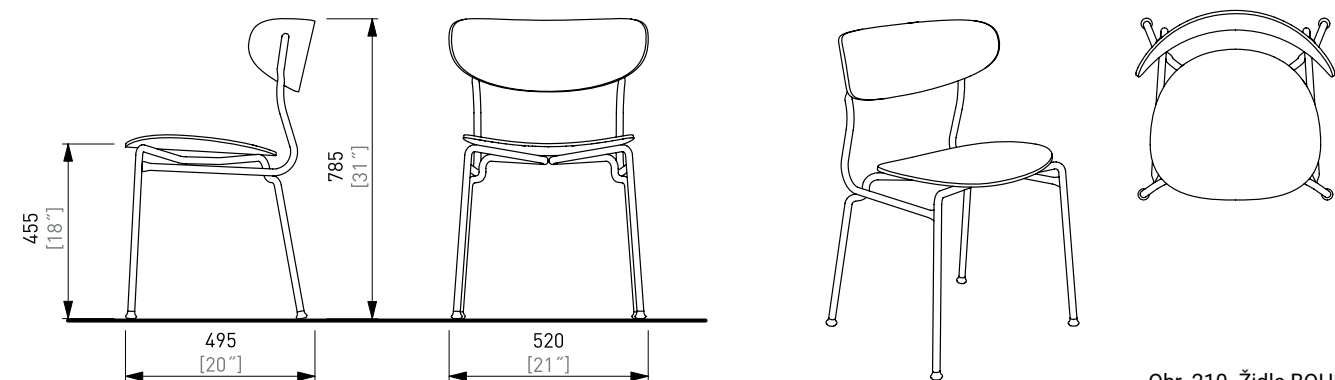
Obr. 208. Stojan na jízdní kola LOTLIMIT. (zdroj: mmcite.com/)

LOTLIMIT Stojan na jízdní kola - D
- 27 ks, ocelová konstrukce

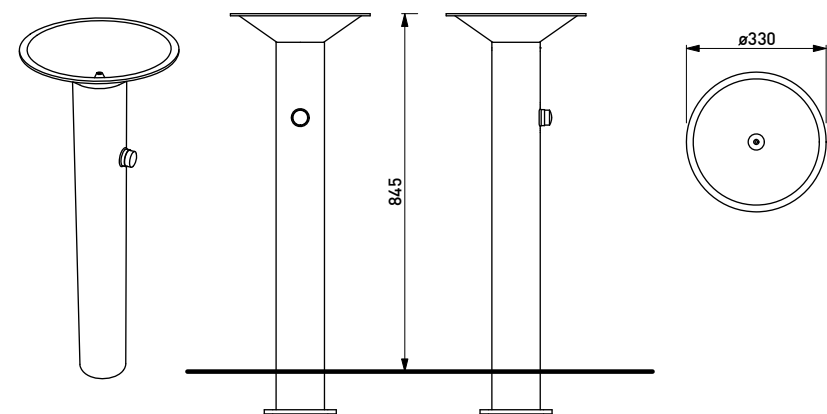
Obr. 209. Kruhový stůl BOHÉM. (zdroj: mmcite.com/)

BOHÉM Kruhový stůl - G
- 18 ks, ocelová konstrukce, deska z překližky

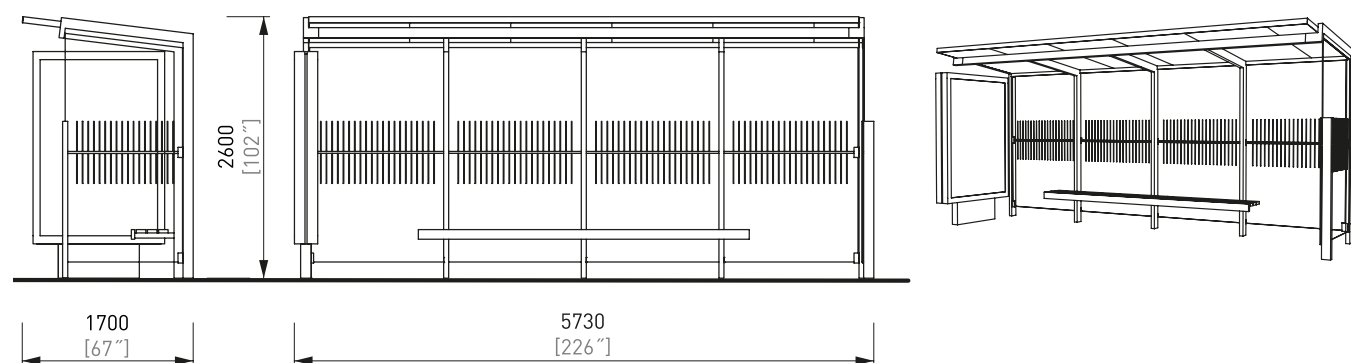
Obr. 210. Židle BOHÉM. (zdroj: mmcite.com/)

BOHÉM Židle - G
- 65 ks, ocelová konstrukce, sedák a opěradlo z překližky

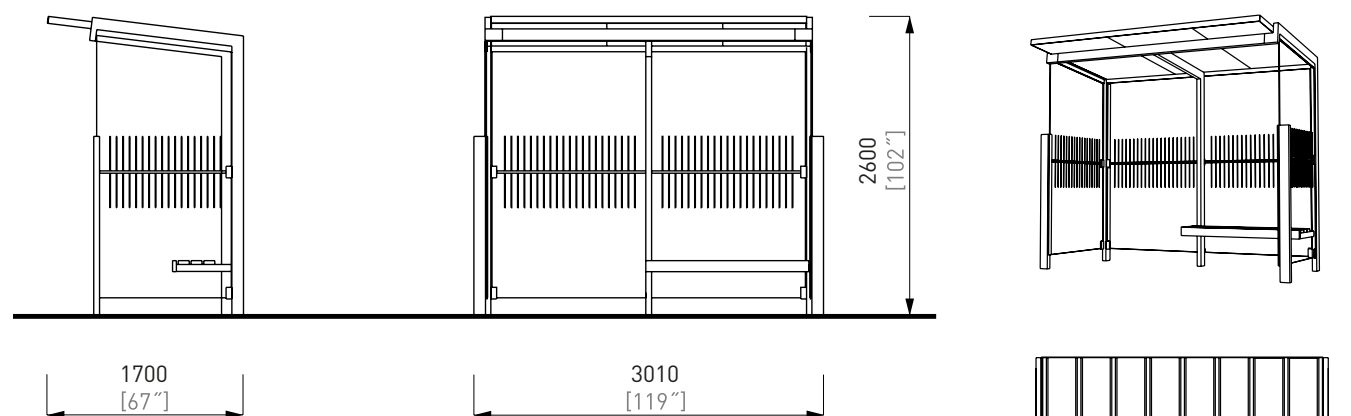
Obr. 211. Pítko HYDRO 410.
(zdroj: mmcite.com/)

HYDRO 410 Pítko s miskou - E
- 1ks, ocelová konstrukce

Obr. 212. Zastávkový přístřešek GEOMERE.
(zdroj: mmcite.com/)

GEOMERE Zastávkový přístřešek s plochou střechou - F1
- 1 ks, ocelová nosná konstrukce, střecha ze sendvičového panelu, boční a zadní stěny z kaleného skla

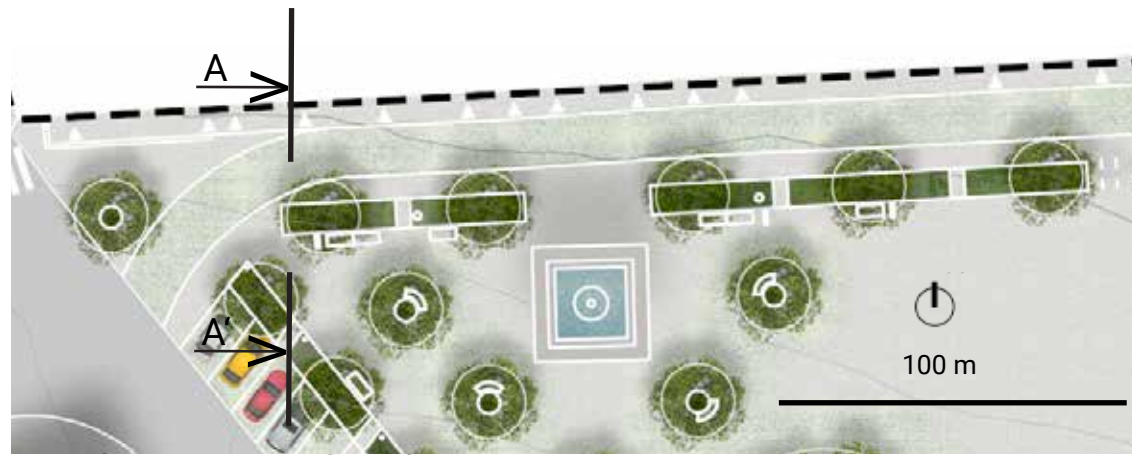
Obr. 213. Zastávkový přístřešek GEOMERE.
(zdroj: mmcite.com/)

GEOMERE Zastávkový přístřešek s plochou střechou - F2
- 2 ks, ocelová nosná konstrukce, střecha z bezpečnostního skla, boční a zadní stěny z kaleného skla

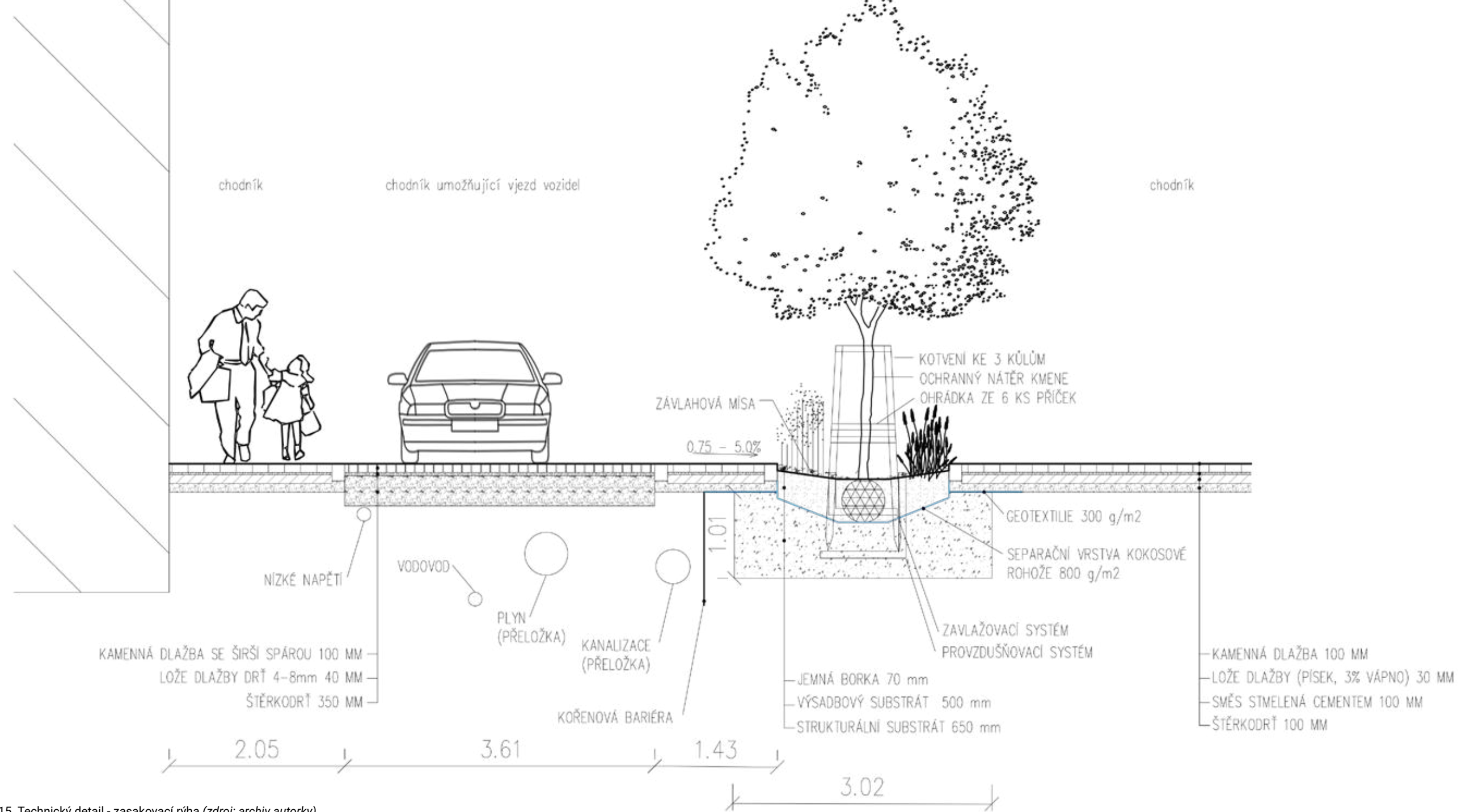

Obr. 214. Situace umístění mobiliáře - pítko, zastávkové přístřešky. (zdroj: archiv autorky)

5.4 Technický detail - zasakovací rýha

výsadbová rýha (stromy a trvalky)
2.00

Obr. 215. Technický detail - zasakovací rýha (zdroj: archiv autorky)

5.5 Osvětlení

Osvětlení by mělo zajistit pocit bezpečí při pobytu ve veřejném prostoru večer a v noci. Zároveň by nemělo vytvářet nadbytečný světelný smog (nesvítit do oken a oblohy) (Obr. 209).

U komunikací musí být z hlediska norem svítidla v chladnějších barvách spektra. V ostatních prostorech můžou svítit teplejším světlem a prostor zútulňovat. Nasvíceny by měly být také dominanty - zámek a kostel (Obr. 208).

Obr. 216. Příklad nasvícení památky. (zdroj: sunnymont.cz/)

Obr. 217. Situace osvětlení. (zdroj: archiv autorky)

Podél komunikaci budou použity vhodné typy vyšších stožárů (6 m) osvětlujících silnici a chodníky (16 ks v řešeném území). V ploše náměstí a ve dvoře pivovaru jsou navrženy také vhodné typy nižších stožárů (4m) (16 ks v řešeném území) (Obr. 210 a 211). Ty respektují stávající síť veřejného osvětlení.

Příklady nevhodných typů svítidel

Příklady vhodných typů svítidel

Obr. 219. Příklady (ne)vhodných typů svítidel. (zdroj: svetelneznecistení.cz/)

Legenda

--- hranice řešeného území

○ výška stožáru 6 m

● výška stožáru 4 m (parkové)

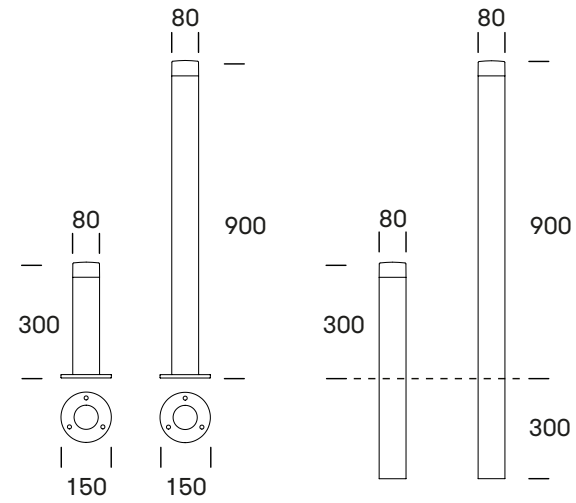
Obr. 220. Světlo Point Sun Pullert. (zdroj: out-sider.dk/)

Obr. 221. Světlo Point Sun Pullert. (zdroj: out-sider.dk/)

Součástí návrhu je solární osvětlení Point Sun Pullert a Sunstone.

Point Sun Pullert ve dvou výškách doplňuje osvětlení na náměstí, u děkanství a v areálu pivovaru a zámku (nižší 22 ks, vyšší 13 ks).

Obr. 222. Světlo Point Sun Pullert. (zdroj: out-sider.dk/)

Legenda

▭ hranice řešeného území

○ Point Sun Pullert 30 cm

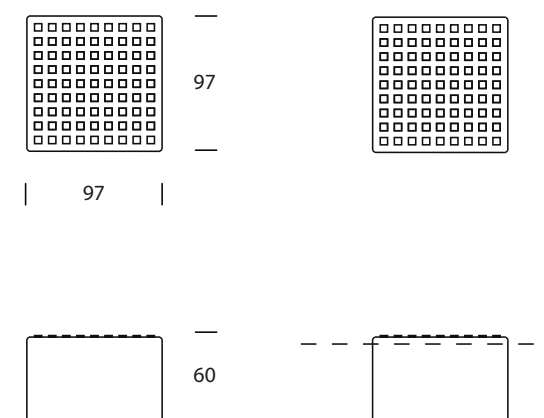
○ Point Sun Pullert 90 cm

Obr. 223. Dílčí situace osvětlení. (zdroj: archiv autorky)

Sunstone světla (100 ks) jsou použita v dlažbě kolem kostela a připomínají existenci hřbitova. Světla mají symbolizovat duše (Obr. 218).

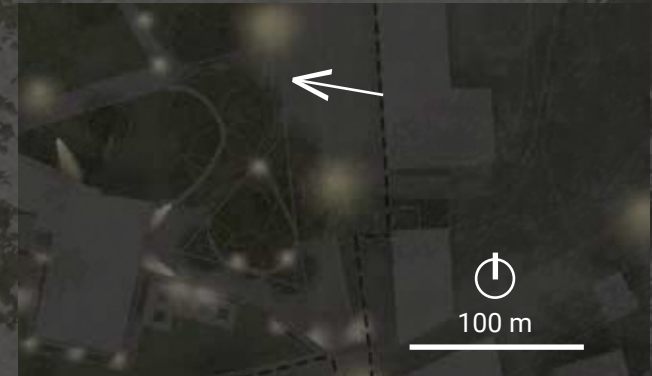
Legenda

— — — hranice řešeného území

..... hranice oblasti použití Sunstone

Obr. 228. Vizualizace osvětlení části dvora pivovaru. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 229. Vizualizace osvětlení části dvora pivovaru. (zdroj: archiv autorky)

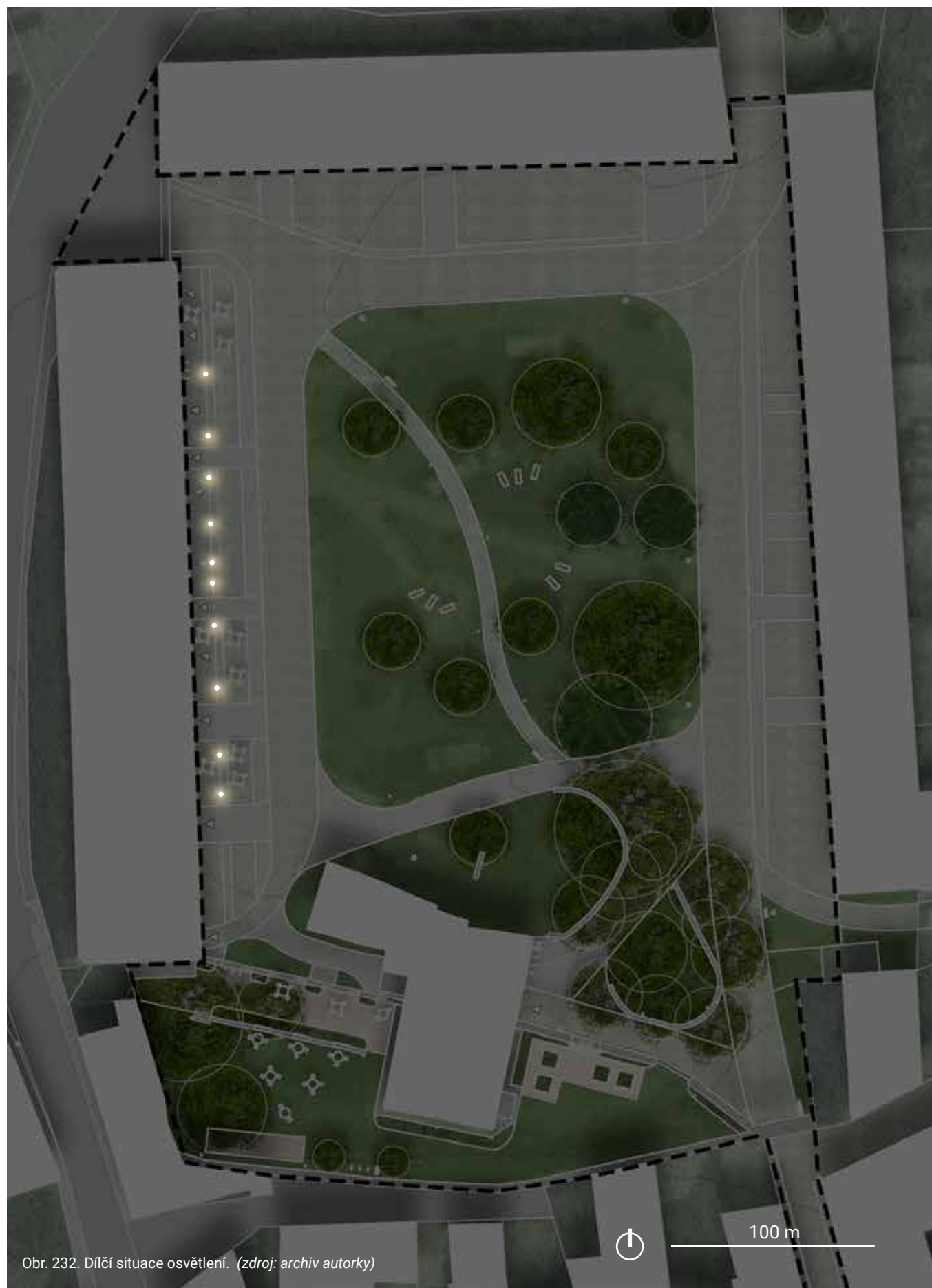

Obr. 230. Vizualizace osvětlení v dlažbě u kostela. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 231. Vizualizace osvětlení v dlažbě u kostela. (zdroj: archiv autorky)

Podél pivovaru bude ponecháno stávající bodové osvětlení v dlažbě (Obr. 219).

Obr. 232. Dílčí situace osvětlení. (zdroj: archiv autorky)

Legenda

- bodové osvětlení

5.6 Vizualizace - děkanství

Obr. 233. Vizualizace předprostoru děkanství. (zdroj: archiv autorky)

5.7 Řezopohled A-A'

A

Obr. 234. Řezopohled - levá část. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 235. Řezopohled - pravá část. (zdroj: archiv autorky)

5.8 Vizualizace - děkanství

Obr. 236. Vizualizace zahrady zámku s kavárnou. (zdroj: archiv autorky)

5.9 Osazovací plán - stromy

Do řešeného území bylo navrženo několik druhů stromů.

Ve středu náměstí zůstává lípa Svobody. Nově byly navrženy druhy listnaté (opadavé) nižšího vzrůstu (do 5-6 metrů) s ohledem na památkovou zónu, které v období vegetace olistěnou korunou nezakryjí více než parter domů, a tak budou hodnotné fasády stále dobře viditelné. Zároveň poskytnou díky svému habitu a uspořádání více stínu než stromy stávající. V pravidelném rastru ve středu náměstí jsou navrženy střemchy (*Prunus padus* 'Nana') a okolo jeřáby (*Sorbus hybrida* 'Gibbsii'). Po obvodu náměstí a kolem kostela porostou jasany (*Fraxinus ornus* 'Mecsek') (Deutsche Gartenamtsleiterkonferenz & Bund deutscher Baumschulen 2023). Do Nerudovy ulice byly navrženy rovněž střemchy a jasany (Obr. 225).

Do zahrady pivovaru byl navržen pouze jeden strom - opět střemcha. Stávající slivoň je ponechána na dožití.

Ve dvoře pivovaru porostou javory mléče a lípy srdčité. Na dožití jsou zde ponechány jehličnany, které by v budoucnu již vysazeny být neměly. Navržené lípy a javory po dožití stávajících lip zaujmou jejich místo jako nové dominanty prostoru (Obr. 226).

Tab. 5. Tabulka navržených dřevin (stromů) (zdroj: archiv autorky)

Druh:	Výška (m):	Podzimní zbarvení:	Měsíc kvetení (barva):					Počet kusů ve výsadbě:
			III	IV	V	VI	VII	
<i>Acer platanoides</i>	20 - 30	Orange		Yellow				4
<i>Fraxinus ornus</i> 'Mecsek'	5 - 6	Orange			White	White		34
<i>Prunus padus</i> 'Nana'	3 - 5	Red		White		White		14
<i>Sorbus hybrida</i> 'Gibbsii'	5 - 7	Red		White		White		7
<i>Tilia cordata</i>	20 - 25 (30)	Yellow					Orange	2

Obr. 237. *Prunus padus* 'Nana'. (zdroj: vdberk.cz/)

Obr. 240. *Sorbus hybrida* 'Gibbsii'. (zdroj: lve-baumschule.de/)

Obr. 238. *Fraxinus ornus* 'Mecsek'. (zdroj: vdberk.cz/)

Obr. 241. *Tilia cordata*. (zdroj: vdberk.cz/)

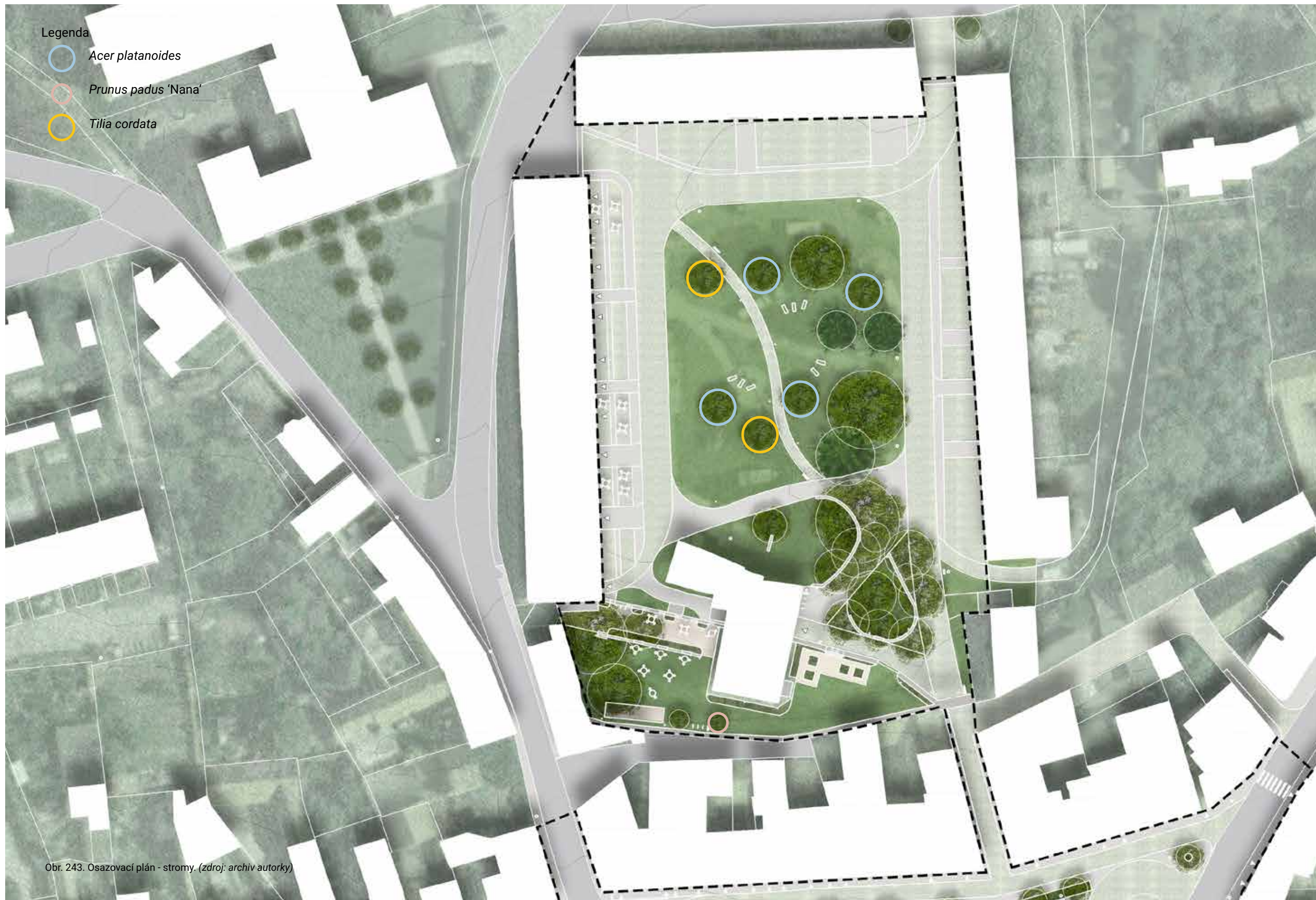
Obr. 239. *Acer platanoides*. (zdroj: vdberk.cz/)

Legenda

- *Sorbus hybrida* 'Gibbsii'
- *Prunus padus* 'Nana'
- *Fraxinus ornus* 'Mecsek'

Obr. 242. Osazovací plán - stromy. (zdroj: archiv autorky)

Obr. 243. Osazovací plán - stromy. (zdroj: archiv autorky)

5.10 Osazovací plán - trvalkové záhony

Do řešeného území byly navrženy plochy trvalkových záhonů. Sortiment vychází z ověřených kombinací a druhů pro slunná a suchá až středně vlhká místa v prostředí města (Obr. 227).

Na náměstí a do Nerudovy ulice je navržen jeden typ záhonu (B, viz Obr. xyz) vycházející z kombinace *Rozkvetlá sezóna*, která byla mírně upravena. Jde o druhově středně bohatou směs se střední výškou vhodnou pro suchá až středně vlhká stanoviště. Barevně je laděna do modré, fialové, růžové a kontrastní žluté, oranžové a šedé. Kvetení vrcholí od června do konce července, ale pokračuje i po zbytek sezóny. Hustota výsadby je 9 ks/m². Údržba je standardní.

V zahradě zámku je druhý typ záhonu (A, viz Obr. xyz), který vychází ze směsi *Aromaterapie* s lehkou úpravou - kombinace trvalek, cibulovin, hlíznatých a pnoucích růží. Opět jde o druhově

středně bohatou a středně vysokou směs vhodnou pro suchá a slunná stanoviště ve městech a zahradách na chráněnější místa. Hlavním motivem jsou aromatické rostliny a pestrá barevnost, což činí kombinaci atraktivní po celou sezónu nejen pro lidi, ale také pro hmyz (včely, čmeláky a motýly). Při umístění u laviček a míst, kde se lidé zastavují a na jižní a západní strany kamenných zídek se může rozvinout vůně rostlin. Hustota výsadby je 8 ks/m². Údržba je standardní bez specifik (Baroš & Martinek 2018).

Obr. 244. Oblasti trvalkových záhonů. (zdroj: archiv autorky)

Tab. 6. Tabulka záhon B - trvalky, cibuloviny a hlíznaté (zdroj: archiv autorky)

Druh:	Výška v době květu (cm):	Ks/100 m ² :	Měsíc kvetení (barva):										Počet kusů ve výsadbě:	
			II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X			
Trvalky														
<i>Calamagrostis brachytricha</i>	100	18												200
<i>Eremurus stenophyllus</i>	100	36												200
<i>Panicum virgatum</i> 'Shenandoah'	80-100	9												150
<i>Artemisia ludoviciana</i> 'Silver Queen'	70	27												150
<i>Aster dumosus</i> 'Silberteppich'	40-45	72												400
<i>Aster linosyris</i>	50-60	36												200
<i>Echinacea purpurea</i> 'Magnus'	100	63												350
<i>Linum narbonense</i>	30-50	54												300
<i>Platycodon grandiflorus</i> 'Mariesii'	40-50	54												300
<i>Pulsatilla vulgaris</i> 'Blaue Glocke'	20-30	54												300
<i>Rudbeckia fulgida</i> 'Goldsturm'	60-70	72												400
<i>Salvia nemorosa</i> 'Viola Klose'	30-40	54												300
<i>Veronica austriaca</i> 'Knallblau'	25-40	45												250
<i>Sedum</i> 'Matrona'	50-60	63												350
<i>Anemone sylvestris</i>	30	45												250
<i>Dianthus deltoides</i>	15	45												250
<i>Nepeta racemosa</i> 'Superba'	30-40	54												300
<i>Geranium x cantabrigiense</i> 'Cambridge'	20-30	45												250
<i>Prunella grandiflora</i>	15-20	54												300
Cibulnaté a hlíznaté rostliny														
<i>Allium aflatunense</i> 'Purple Sensation'	80	500												2780
<i>Allium sphaerocephalon</i>	60	450												2502
<i>Crocus tommasinianus</i> 'Ruby Giant'	10-15	600												3336
<i>Muscari armeniacum</i>	20	500												2780
<i>Tulipa batalignii</i> 'Bright Gem'	15	600												3336
<i>Tulipa praestans</i> 'Unicum'	25	400												2224

Calamagrostis brachytricha

Eremurus stenophyllus

Panicum virgatum 'Shenandoah'

Artemisia ludoviciana 'Silver Queen'

Aster dumosus 'Silberteppich'

Aster linosyris

Obr. 245-250. Sortiment - záhony.
(zdroj: mariannemajerus.com/;
praskac.de/;
zahradnictvi-flos.cz/)

Echinacea purpurea 'Magnus'

Linum narbonense

Veronica austriaca 'Knallblau'

Sedum 'Matrona'

Prunella grandiflora

Allium afflatunense
'Purple Sensation'

Tulipa batalignii 'Bright Gem'

Tulipa praestans 'Unicum'

Platycodon grandiflorus 'Mariesii'

Pulsatilla vulgaris 'Blaue Glocke'

Anemone sylvestris

Dianthus deltoides

Allium sphaerocephalon

Crocus tommasinianus
'Ruby Giant'

Rudbeckia fulgida 'Goldsturm'

Salvia nemorosa 'Viola Klose'

Nepeta racemosa 'Superba'

Geranium x cantabrigiense
'Cambridge'

Gladiolus byzanticus

Muscari armeniacum

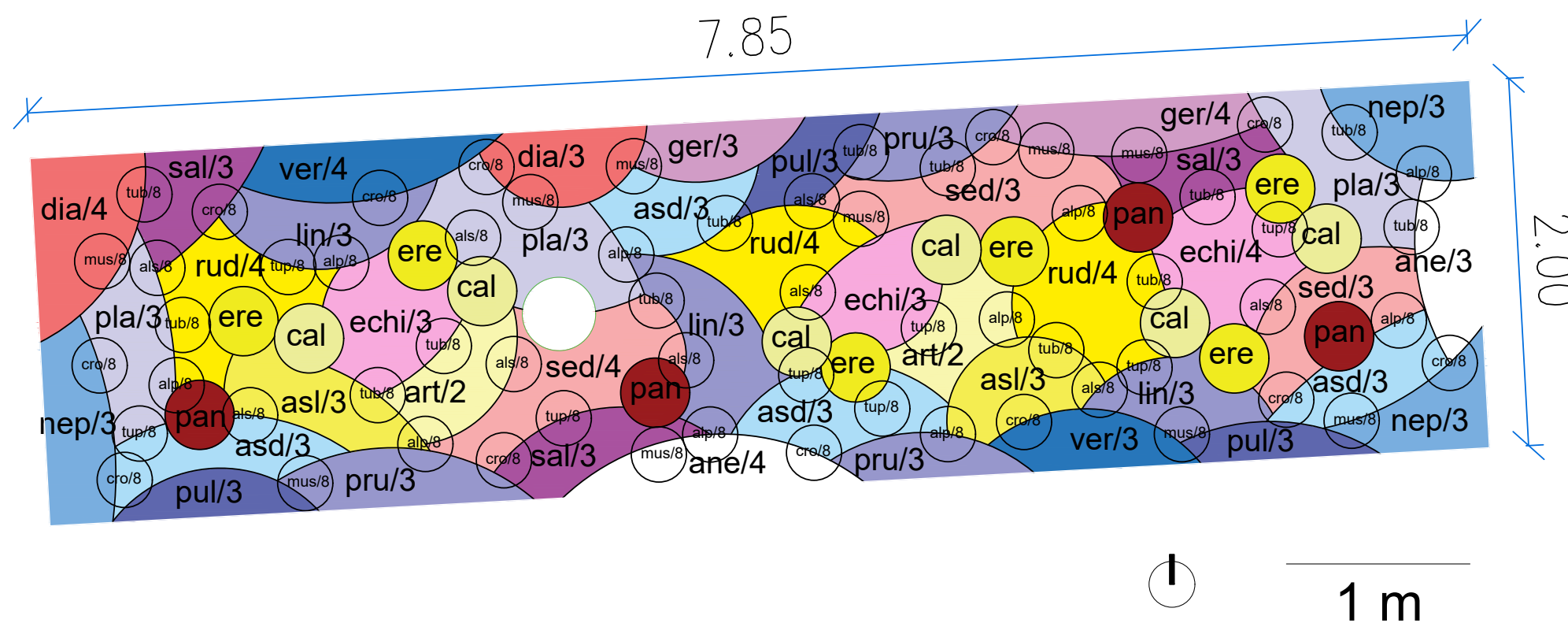
Obr. 251-270.
Sortiment - záhony.
(zdroj: mariannemajerus.com/;
gruener-garten-shop.de/;
zahradnictvi-flos.cz/;
havlis.cz/;
upload.wikimedia.org/;
cdn.myshoptet.com/)

Obr. 271. Umístění vzorového záhonu B. (zdroj: archiv autorky)

Tab. 7. Tabulka záhon B - trvalky, cibuloviny a hlíznaté (zdroj: archiv autorky)

Zkratka názvu:	Druh:
Trvalky	
cal	<i>Calamagrostis brachytricha</i>
ere	<i>Eremurus stenophyllus</i>
pan	<i>Panicum virgatum</i> 'Shenandoah'
art	<i>Artemisia ludoviciana</i> 'Silver Queen'
asd	<i>Aster dumosus</i> 'Silberteppich'
asl	<i>Aster linosyris</i>
echi	<i>Echinacea purpurea</i> 'Magnus'
lin	<i>Linum narbonense</i>
pla	<i>Platycodon grandiflorus</i> 'Mariesii'
pul	<i>Pulsatilla vulgaris</i> 'Blaue Glocke'
rud	<i>Rudbeckia fulgida</i> 'Goldsturm'
sal	<i>Salvia nemorosa</i> 'Viola Klose'
ver	<i>Veronica austriaca</i> 'Knallblau'
sed	<i>Sedum</i> 'Matrona'
ane	<i>Anemone sylvestris</i>
dia	<i>Dianthus deltoides</i>
nep	<i>Nepeta racemosa</i> 'Superba'
ger	<i>Geranium x cantabrigiense</i> 'Cambridge'
pru	<i>Prunella grandiflora</i>
Cibulnaté a hlíznaté rostliny	
alp	<i>Allium aflatunense</i> 'Purple Sensation'
als	<i>Allium sphaerocephalon</i>
cro	<i>Crocus tommasinianus</i> 'Ruby Giant'
mus	<i>Muscari armeniacum</i>
tub	<i>Tulipa batalignii</i> 'Bright Gem'
tup	<i>Tulipa praestans</i> 'Unicum'

Obr. 172. Vzorový osazovací plán záhonu B. (zdroj: archiv autorky)

Tab. 8. Tabulka záhon A - trvalky, cibuloviny a hlíznaté (zdroj: archiv autorky)

Druh:	Výška v době květu (cm):	Ks/100 m ² :	Měsíc kvetení (barva):										Počet kusů ve výsadbě:	
			II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X			
Trvalky														
<i>Agastache</i> 'Blue Fortune'	60-80	24												18
<i>Achillea filipendulina</i> 'Hella Glashoff'	60-80	24												18
<i>Perovskia atriplicifolia</i> 'Silvery Blue'	60-80	40												30
<i>Aster dumosus</i> 'Apollo'	40	80												59
<i>Aster x frikartii</i> 'Moench'	50-60	24												18
<i>Echinacea paradoxa</i>	80	72												53
<i>Melica ciliata</i>	30-60	64												47
<i>Paeonia lactiflora</i> 'Duchesse de Nemours'	90	16												12
<i>Pycnanthemum pilosum</i>	70	32												24
<i>Tanacetum niveum</i> 'Jackpot'	40-60	40												30
<i>Salvia officinalis</i> 'Berggarten'	40-60	32												24
<i>Satureja montana</i> var. <i>illyrica</i>	20-40	48												36
<i>Sedum</i> 'Matrona'	50-60	32												24
<i>Euphorbia cyparissias</i> 'Clarice Howard'	30-50	48												36
<i>Geranium x cantabrigiense</i> 'Biokovo'	30	96												71
<i>Nepeta racemosa</i> 'Superba'	30-40	48												36
<i>Phlox subulata</i> 'Emerald Cushion Blue'	20	40												30
<i>Gaura lindheimeri</i>	70-100	24												18
<i>Linum perenne</i>	30-50	16												12
Cibulnaté a hlíznaté rostliny														
<i>Allium nigrum</i>	40-60	120												89
<i>Allium schoenoprasum</i>	30	600												444
<i>Iris reticulata</i> 'Joyce'	15	600												444
<i>Narcissus tazetta</i> 'Geranium'	40	400												296

Tab. 9. Tabulka navržených dřevin (stromů) (zdroj: archiv autorky)

Druh:	Výška v době květu (cm):	Ks/100 m ² :	Měsíc kvetení (barva):					Počet kusů ve výsadbě:
			VI	VII	VIII	IX	X	
<i>Rosa</i> 'Wollerton Old Hall'	150	100						6
<i>Rosa</i> 'Rose de Tolbiac'	200	200						4

Agastache 'Blue Fortune'

Achillea filipendulina 'Hella Glashoff'

Perovskia atriplicifolia 'Silvery Blue'

Aster dumosus 'Apollo'

Aster x frikartii 'Moench'

Echinacea paradoxa

Obr. 273-278.
Sortiment - záhony.
(zdroj: mariannemajerus.com/
lumigreen.cz/
cdn.pflanzmich.de/)

Melica ciliata

Paeonia lactiflora
'Duchesse de Nemours'

Sedum 'Matrona'

Euphorbia cyparissias
'Clarice Howard'

Linum perenne

Allium nigrum

Rosa 'Rose de Tolbiac'

Pycnanthemum pilosum

Tanacetum niveum 'Jackpot'

Geranium x cantabrigiense
'Biokovo'

Nepeta racemosa 'Superba'

Allium schoenoprasum

Iris reticulata 'Joyce'

Salvia officinalis 'Berggarten'

Satureja montana var. *illyrica*

Phlox subulata
'Emerald Cushion Blue'

Gaura lindheimeri

Narcissus tazetta 'Geranium'

Rosa 'Wollerton Old Hall'

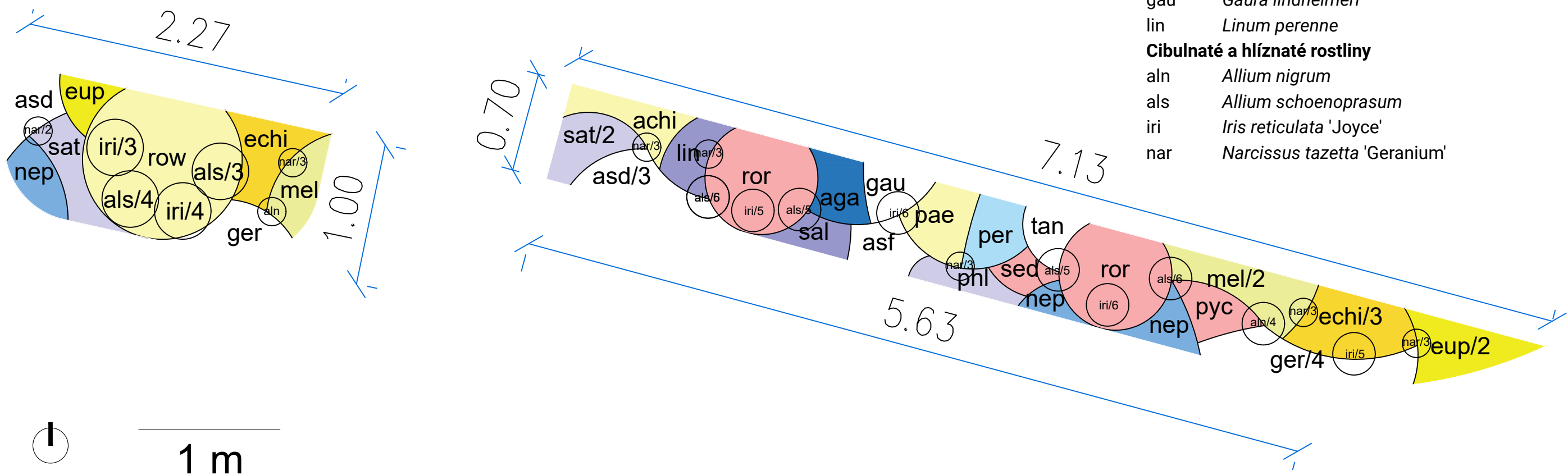
Obr. 279-297. Sortiment - záhony.
(zdroj: mariannemajerus.com/;
[media01.stockfood.com/
zahradnictvi-flos.cz/
perenniculum.cz/
havlis.cz/
zahradnictvikrulichovi.cz/
ruzepelcovi.com/](http://media01.stockfood.com/zahradnictvi-flos.cz/perenniculum.cz/havlis.cz/zahradnictvikrulichovi.cz/ruzepelcovi.com/))

Obr. 298. Umístění vzorového záhonu A. (zdroj: archiv autorky)

Tab. 10. Tabulka záhon A - trvalky, cibuloviny a hlíznaté (zdroj: archiv autorky)

Zkratka názvu:	Druh:
Trvalky	
aga	<i>Agastache</i> 'Blue Fortune'
achi	<i>Achillea filipendulina</i> 'Hella Glashoff'
per	<i>Perovskia atriplicifolia</i> 'Silvery Blue'
asd	<i>Aster dumosus</i> 'Apollo'
asf	<i>Aster x frikartii</i> 'Moench'
echi	<i>Echinacea paradoxa</i>
mel	<i>Melica ciliata</i>
pae	<i>Paeonia lactiflora</i> 'Duchesse de Nemours'
pyc	<i>Pycnanthemum pilosum</i>
tan	<i>Tanacetum niveum</i> 'Jackpot'
sal	<i>Salvia officinalis</i> 'Berggarten'
sat	<i>Satureja montana</i> var. <i>illyrica</i>
sed	<i>Sedum</i> 'Matrona'
eup	<i>Euphorbia cyparissias</i> 'Clarice Howard'
ger	<i>Geranium x cantabrigiense</i> 'Biokovo'
nep	<i>Nepeta racemosa</i> 'Superba'
phl	<i>Phlox subulata</i> 'Emerald Cushion Blue'
gau	<i>Gaura lindheimeri</i>
lin	<i>Linum perenne</i>
Cibulnaté a hlíznaté rostliny	
aln	<i>Allium nigrum</i>
als	<i>Allium schoenoprasum</i>
iri	<i>Iris reticulata</i> 'Joyce'
nar	<i>Narcissus tazetta</i> 'Geranium'

Obr. 299. Vzorový osazovací plán záhonu A. (zdroj: archiv autorky)

5.11 Ekonomické zhodnocení

Tab. 11. Ekonomické zhodnocení realizace projektu (zdroj: archiv autorky)

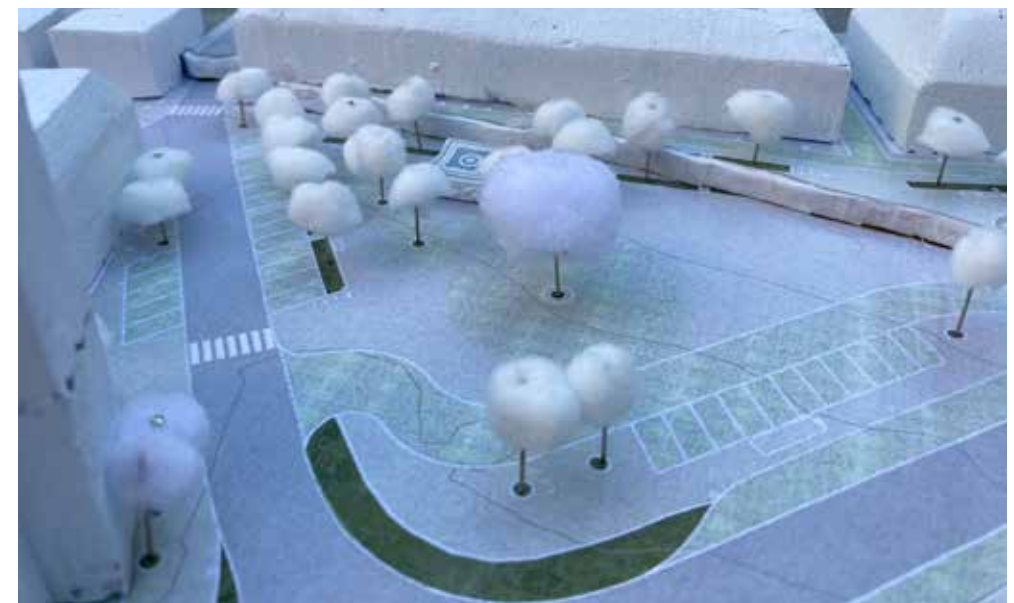
Název položky	Měrná jednotka (m. j.)	Počet m. j.	Cena za m. j.	Cena celkem
Příprava stanoviště				
Vytyčení řešených ploch	m ²	21253	5	106 265 Kč
Ochrana stávajících dřevin	m ²	1000	3000	3 000 000 Kč
Odstranění stávajících zpevněných ploch - dlažba, asfalt (vč. uložení asfaltového odpadu na skládku, kamenná dlažba by měla být znovu použita)	m ²	1640	1000	1 640 000 Kč
Odstranění nevhodných dřevin - keře, keřové skupiny	m ²	793	515	408 395 Kč
Odstranění nevhodných dřevin kácením (vč. vyfrézování, odstranění hmoty a zásypu jam) - stromy	ks	24	3600	86 400 Kč
				5 241 060 Kč
Založení povrchů				
Založení mlatových ploch Parkdeco s obrubou ze žuly (vč. Dopravy a materiálu)	m ²	236,5	1900	449 350 Kč
Založení dlážděných povrchů (bez materiálu - dlažebních kostek)	m ²	2009	1800	3 616 200 Kč
Oprava zídky se založením schodiště	m ²	12	4000	48 000 Kč
Zarovnání terénu	m ²	611	40	24 440 Kč
				4 137 990 Kč
Vegetační úpravy a následná péče (5 let)				
Výsadba dřevin s balem (vč. výkopu jam/rýh, materiálu (substrátu atd.), potřebného ošetření řezem, kotvení dřevin kůly, provzdušňovacího a zavlažovacího systému, hnojení a zálivky, bez rostlinného materiálu)	ks	61	7000	427 000 Kč
Založení záhonů (výměna půdy, hloubení jamek, výsadba, mulčování, zalití, ošetření)	ks	24037	30	721 110 Kč
Založení trávníku (vč. ceny osiva)	m ²	611	100	61 100 Kč
Výchovný řez alejových stromů (vč. likvidace odpadu)	ks	61	450	27 450 Kč
Péče o výsadby záhonů	m ²	639,3	220	140 646 Kč
Řez růží pnoucích	ks	10	60	600 Kč
Péče o trávníkové plochy	m ²	3971	39,5	156 855 Kč
				1 394 115 Kč
Rostlinný materiál				
Rostliny do záhonů (trvalky, cibuloviny, hlíznaté, růže)	ks	1	různá	338 951 Kč
<i>Acer platanoides</i> , ok 12-14	ks	7	5000	35 000 Kč
<i>Fraxinus ornus</i> 'Mecsek', ok 12-14	ks	2	4290	8 580 Kč
<i>Prunus padus</i> 'Nana', ok 12-14	ks	9	8000	72 000 Kč
<i>Sorbus hybrida</i> 'Gibbsii', ok 12-14	ks	22	9000	198 000 Kč
<i>Tilia cordata</i> , ok 12-14	ks	2	8000	16 000 Kč
				668 531 Kč
Mobiliář (včetně dopravy, montáže)				
Osvětlení (lampy, sloupky,	ks	167	-	905 000 Kč
Odpadkové koše	ks	18	-	405 000 Kč
Ostatní mobiliář (lavice, lehátka, stoly, židle, pítka, zastávkové přístřešky)	ks	153	-	1 128 000 Kč
				2 438 000 Kč

Celková cena (vč. DPH) 14 020 342 Kč

5.12 Fotodokumentace modelu

Obr. 300-303. Fotodokumentace modelu. (zdroj: archiv autorky)

6 Diskuze

V rešerši byl popsán historický vývoj města Vlachova Březí, koncept modrozelené infrastruktury a veřejné prostory. Uskutečnily se terénní průzkumy řešeného veřejného prostoru - náměstí, areálu pivovaru a zámku - a rozhovory s pamětníky. Současný stav území byl místy neuspokojivý a neatraktivní. Některé prvky (mobiliář) byly ve špatném stavu nebo nahodile umístěné, a tak v důsledku nelákaly lidi v pobytu ve veřejném prostoru. Nový koncept řešení by mohl pomoci místo zatraktivnit tak, aby ožilo.

Podařilo se vytvořit návrh respektující a podporující historickou hodnotu území (urbanistickou strukturu, barokní dominanty, zachovanou maloměstskou zástavbu). Zároveň byl kladen důraz na kvalitu veřejného prostoru, která je stěžejní pro vyznění celého města. Například na lidské měřítko a kvalitní architektonické zpracování. Návrh si zároveň kladl za cíl podpořit genia loci místa. Lidé by se v prostoru měli cítit bezpečně, chráněni před vnějšími nepříznivými vlivy, pohodlně a místo by je mělo motivovat k aktivitám, které podporují využívání veřejného prostoru města.

V rámci návrhu byla zredukována nejméně polovina parkovacích míst na náměstí. Bylo tak učiněno také na základě teorie architekta Jana Gehla (2010), který tvrdí, že město má takový provoz, jaký městský prostor připustí. Příklady ze světa ukazují, že vytvoření podmínek pro méně aut funguje (např. ve městech San Francisco, Portland, Milwaukee, Soul, Londýn, Kodaň, Melbourne). Je třeba motivovat lidi k zelené mobilitě - k jízdě na kole, chůzi, veřejné dopravě - a k pobytu na veřejných prostranstvích. Pokud město poskytne lepší městské prostory, jejich využití poroste. Zlepšením podmínek pro chodce a rozšířením množství rekreačních (volitelných) aktivit podporujeme městský život.

Otázkou zůstává, zda by nový koncept prostoru mohl skutečně motivovat k většímu využití prostoru místními obyvateli a zda by mohl nalákat nové návštěvníky a podpořit tak turistický ruch v oblasti. Také, zda koncept města s menším provozem funguje na malém městě, kde jsou lidé ve větší míře závislí na autech.

Vazba, kterou se již návrh nezabýval, ale do budoucna by bylo vhodné ji řešit a posílit, je spojení centra města se sv. Duchem, křížovou cestou a židovským hřbitovem. Jde o důležitou spojnici do krajiny, která byla narušena novou výstavbou v severní části města.

Další téma, které by bylo vhodné diskutovat se týká estetiky historických náměstí a jejího vztahu k opatření hospodaření s dešťovou vodou (modrozelené infrastruktury). Veřejné prostranství nemá být pouze kulisou, ale i předmětem užívání („obývacím pokojem“ města). Prostranství, kde chybí zeleň, mobiliář nebo jiné oživující architektonické prvky nemůže svým uživatelům nabídnout takový komfort. Významná historická prostranství by měla být i v budoucnu

životaschopná a atraktivní a nesloužit pouze jako „výstavní skříň“ měst pro návštěvníky, ale také jako místo naplňující potřeby každodenního života obyvatel města. Předmětem diskuze zůstává, jak naplnit požadavky ochrany památkové péče i potřeby místních lidí. Otázkou, která bude zřejmě ještě dlouho dobu diskutována, je, jak naplnit požadavky ochrany památkové péče i potřeby obyvatel (Sýkorová et al. 2021).

Jelikož byl prostor upraven poměrně nedávno (dvůr pivovaru roku 2015 a náměstí v roce 2007), vyvstává také otázka, zda nová úprava, která je předmětem této práce, nenarušuje autorské dílo. Cílem krajinářské studie není narušení stávajícího autorského díla, ale zlepšení stavu veřejného prostoru vzhledem k výzvam, kterým v dnešní době čelíme z hlediska změny klimatu a s ní souvisejícími teplotními extrémy. Změna může vést ke zlepšení, které pozitivně ovlivní místo pro další generace.

7 Závěr

- Byla zpracována literární rešerše objasňující historický kontext vývoje území, koncept veřejných prostorů a koncept modrozelené infrastruktury.
- V analytické části bylo charakterizováno řešené území také pomocí terénních průzkumů a rozhovorů s pamětníky. Zanalyzovány byly archivní materiály jako plánky, fotografie, mapy a letecké snímky. Byl zhodnocen současný stav území (majetkoprávní vztahy, síť technické infrastruktury, provoz, přírodní podmínky, územní plán, krajinný ráz), zpracován dendrologický průzkum, analýza SWOT, obrazu sídla a pohledu NPÚ na revitalizaci veřejného prostoru ve Vlachově Březí.
- V návrhové části byla představena úprava veřejného prostoru ve Vlachově Březí v podobě krajinářské studie, a to konkrétně tří propojených území - náměstí, zahrady zámku a dvora pivovaru. Záměrem bylo zvýšení rekreačního potenciálu místa a zároveň zachování jeho osobitého charakteru.
- Byla navržena částečná obnova povrchů a cest, nové smíšené trvalkové záhony a výsadby dřevin (prvky modrozelené infrastruktury) z domácích druhů, které byly velikostně limitovány památkovou péčí.
- Studie byla doplněna o návrh mobiliáře (sedací mobiliář, koše, zastávkové přístřešky, pítka, stojany na kola) a osvětlení. Zajímavým prvkem by mělo být osvětlení v dlažbě u kostela.
- Návrh přinesl možný pohled na úpravu historického jádra v kontextu se současnými potřebami obyvatel i návštěvníků.
- Na závěr bylo zpracováno orientační ekonomické zhodnocení.
- Cíle práce se podařilo naplnit vypracováním rešerše, analýz a krajinářské studie. Vytvořen byl také fyzický model návrhu.

Obr. 304. Vizualizace náměstí. (zdroj: archiv autorky)

8 Literatura

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. 2012. Mapomat. AOPK ČR, Praha. Available from <http://webgis.nature.cz/mapomat/> (accessed January 2, 2024).

Baroš A, Martinek J. 2018. Smíšené trvalkové výsadby. Profi Press, Praha.

Benešová D, Hrubý P. 2000. Vlachovo Březí od pravěku po dnešek. Archeos, Prachatice.

Brož J. 1931. Zedník umělec, tvůrce svérázu jihočeské vesnice. Národopisný věstník československý **XXIV**:132-151. Národopisná společnost československá, Praha.

Brož J. 1932. Poddanské povinnosti městečka Vlachova Březí. Zlatá stezka **VI**:70-72.

Brož J. 1940. Kronika: Objev dávného umění ve Vlachově Březí. Zlatá stezka **XIV**:31-32.

Brož J. 2006. Obraz minulosti města Vlachova Březí. Obec Vlachovo Březí, Vlachovo Březí.

Cambridge Dictionary. 2024. INFRASTRUCTURE. Available from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/infrastructure> (accessed February 25, 2024).

Cílek V, Ložek V, Mudra P. 2011. Obraz krajiny: pohled ze středních Čech. Dokořán, Praha.

City of Cleveland Water Pollution Control. 2024. Stormwater Management. Available at <https://www.clevelandwpc.com/stormwater-management> (accessed February 27, 2024).

Čablová M, Maceková M, Mlčák L, Nawrath M, Římanová M, Sedlák R, Šilberská P. 2011. Kvalitní veřejné prostory: Metodika tvorby a obnovy veřejných prostranství. Nadace Partnerství, Brno. Available from <https://www.lifetreecheck.eu/getattachment/bdc70603-8163-4e9d-9cb6-920394673a50/Kvalitni-verejne-prostory> (accessed January 2, 2024).

Černý J. 2006. Poutní místa jižních Čech: Milostné obrazy, sochy a místa zvláštní zbožnosti. Veduta, České Budějovice.

Český statistický úřad. 2023. Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2023. Praha. Available from <https://www.czso.cz/documents/10180/191186757/1300722303.pdf/58801e7b-4f05-4470-908c-7295691d4dd2?version=1.3>.

Daněk J. 2015. Územní plán Vlachovo Březí: Textová část. PROJEKTOVÝ ATELIÉR AD s.r.o. Ing. arch. Jaroslav Daněk, České Budějovice. Available from https://www.vlachovobrezi.cz/modules/file_storage/download.php?file=ab5855fe%7C85.

Daněk J. 2015. Územní plán Vlachovo Březí: Koordinační výkres. PROJEKTOVÝ ATELIÉR AD s.r.o. Ing. arch. Jaroslav DANĚK, České Budějovice. Available from https://www.vlachovobrezi.cz/modules/file_storage/download.php?file=2087b056%7C84.

Day C. 2002. Spirit and Place. Routledge, Abingdon.

Deutsche Gartenamtsleiterkonferenz, Bund deutscher Baumschulen. 2023. Zukunftsbäume für die Stadt: Auswahl aus der Galk-Strassenbaumliste. Available from <https://www.gruen-ist-leben.de/themen-produkte/oeffentliches-gruen/zukunftsbaeume/>.

Dvořáková H, Kropáčková L. 2019. Historie panského pivovaru ve Vlachově Březí. Městský úřad, Vlachovo Březí.

European Commission. 2013. Green Infrastructure (GI) – Enhancing Europe's Natural Capital: Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee of the Regions. COM(2013) 249 final, Brussels. Available from <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52013DC0249>.

Fibich O. 2014. Jakub Bursa a jihočeská venkovská architektura. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, České Budějovice.

Fridell K et al. 2023. Livable 'scapes - a handbook of Bluegreengrey systems, 3rd edition. edge. Available from <https://bluegreengrey.edges.se/#download-form-anchor>.

Gehl J. 2010. Cities for people. Island Press, Washington, DC.

Gehl J. 2014. New City Spaces. The Danish Architectural Press, Copenhagen.

Gill SE, Handley JF, Ennos AR, Pauleit S. 2007. Adapting Cities for Climate Change: The Role of the Green Infrastructure. Built Environment 33:115-133. Available from https://www.researchgate.net/publication/253064021_Adapting_Cities_for_Climate_Change_The_Role_of_the_Green_Infrastructure (accessed January 2, 2024).

Haines-Young R, Potschin M. 2010. Proposal for a Common International Classification of Ecosystem Goods and Services (CICES) for Integrated Environmental and Economic Accounting. Centre for Environmental Management, University of Nottingham, UK. Available from <https://unstats.un.org/unsd/envaccounting/ceea/meetings/unceea-5-7-bk1.pdf>.

Hasek A. 2019. Do we shape cities, or do they overtake us? Available at <https://www.planradar.com/cities-for-people/> (accessed January 2, 2024).

Hekrlé M. 2022. What benefits are the most important to you, your community, and society? Perception of ecosystem services provided by nature-based solutions. WIREs Water 9:1-17. Available from <https://doi.org/10.1002/wat2.1612> (accessed January 2, 2024).

Hemenway T. 2015. The permaculture city: regenerative design for urban, suburban, and town resilience. Chelsea Green Publishing, White River Junction, Vermont.

- Hora D, Kříž K, Pánek P, Pejchal M, Souček J, Šmídová Š, Vébr L, Vítek J. 2022. Městský standard plánování, výsadby a péče o uliční stromořadí jako významného prvku modrozelené infrastruktury pro adaptaci na změnu klimatu. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Praha.
- Horák JK, Luniaczek P. 2009. Selské baroko Jakuba Bursy. Občanské sdružení CHANCE IN NATURE - Local action group, Malenice.
- Hozman O. 2007. Projekt dlažby náměstí ve Vlachově Březí. Available from <https://www.arc.cz/portfolio-item/projekt-dlazby-namesti/> (accessed February 2, 2024).
- Chvojka O. 2009. Resumé : Ondřej Chvojka. Südböhmen in der Urnenfelderzeit. 454-484 in , Jižní Čechy v mladší a pozdní době bronzové. Masarykova Univerzita, Brno.
- Kašička F, Nechvátal B. 1990. Tvrze a hrádky na Prachaticku. Okresní muzeum, Prachatice.
- Klimek H. 2010. Šumava: Prachaticko. Regia, Praha.
- Kolbe J, Wüstemann H. 2014. Estimating the Value of Urban Green Space: A Hedonic Pricing Analysis of the Housing Market in Cologne, Germany: SFB 649 Discussion Paper, No. 2015-002. Humboldt University of Berlin, Collaborative Research Center 649 - Economic Risk, Berlin. Available from <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/107911/1/815374305.pdf>.
- Kuča K. 2011. Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Libri, Praha.
- Lederer A, Rozkošná B. 2006. Z dějin Židů ve Vlachově Březí. Občanské sdružení Hradiště, Vlachovo Březí.
- Lynch K. 1960. The Image of the City. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, USA.
- Macháč J, Hekrlé M. 2023. Modrozelená města: příklady adaptačních opatření v ČR a jejich ekonomické hodnocení. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP), Ústí nad Labem.
- Malmö stad. 2024. Green City. Available from <https://malmo.se/Welcome-to-Malmo/Sustainable-Malmo/Sustainable-Urban-Development/Western-Harbour/Green-City.html> (accessed January 2, 2024).
- MAS Šumavsko. 2016. Program rozvoje města Vlachova Březí na období 2015 - 2020. MAS Šumavsko, Malenice. Available from https://www.vlachovobrezi.cz/modules/file_storage/download.php?file=433e7ecd%7C83.
- McHarg IL. 1995. Design with Nature, 2nd edition. Wiley, Hoboken, New Jersey, USA..
- Merriam-Webster. 2024. Infrastructure Definition & Meaning. Available from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/infrastructure> (accessed February 17, 2024).
- Miller K. 2020. The Triple Bottom Line: What It Is & Why It's Important. Available from <https://online.hbs.edu/blog/post/what-is-the-triple-bottom-line> (accessed January 13, 2024).
- MillionTrees NYC. 2015. About MillionTrees NYC. Available from <https://www.milliontreesnyc.org/html/about/about.shtml> (accessed January 2, 2024).
- Ministerstvo životního prostředí. 2019. Modrozelená infrastruktura. Available from https://www.mzp.cz/cz/modrozelená_infrastruktura (accessed February 2, 2024).
- Norberg-Schulz C. 1980. Genius loci: towards a phenomenology of architecture. Rizzoli international publications, New York.
- Nováček O, Dvořáková H, Kropáčková L. 2017. Vlachovo Březí: Na dobových pohlednicích.
- Pančíková L. 2016. Zelená infrastruktura - terminus technicus. Zahrada - Park - Krajina **XXVI.**:28-31.
- Pavlátová M, Ouroda V. 1998. Studie regenerace náměstí ve Vlachově Březí. Památkový ústav České Budějovice.
- Podhola R. 2008. Prachaticko známé i zapomenuté, 1st edition. Roman Podhola vlastním nákladem, Český Krumlov.
- Project for Public Spaces. 2018. What Makes a Successful Place? Available from <https://www.pps.org/article/grplacefeat?fbclid=IwAR268y3OwWfWYsE-6L1eaUhqWHCWVBx-Yth8asS6zBGQTP1-aSsV1qqngMk> (accessed January 2, 2024).
- Project for Public Spaces. 2022. Placemaking: What if We Built Our Cities Around Places. Project for Public Spaces. Available from <https://www.pps.org/product/placemaking-what-if-we-built-our-cities-around-places>.
- Rouse D, FAICP, Bunster-Ossa I. 2013. Green Infrastructure: A Landscape Approach. APA Planning Advisory Service. Available from <https://www.planning.org/publications/report/9026895/> (accessed January 13, 2024).
- Řandová I, Fibich O. 2013. Život a dílo mistra zednického Jakuba Bursy. Hrad, Strakonice.
- Seattle Department of Construction & Inspections. 2024. Seattle Green Factor. Available from [https://www.seattle.gov/sdci/codes/codes-we-enforce-\(a-z\)/seattle-green-factor](https://www.seattle.gov/sdci/codes/codes-we-enforce-(a-z)/seattle-green-factor) (accessed January 2, 2024).
- Senate Department for Urban Mobility, Transport, Climate Action and the Environment. 2024. BAF - Biotope area factor. Available from <https://www.berlin.de/sen/uvk/en/nature-and-green/landscape-planning/baf-biotope-area-factor/> (accessed February 27, 2024).

Starý V. 1968. Pergameny a postavy Vlachova Březí: pamětní publikace vydaná ke stému výročí povýšení Vlachova Březí na město, 1st edition. Místní národní výbor, Vlachovo Březí.

Starý V. 1988. Vlachovo Březí 1538-1988: sborník ke 450. výročí povýšení obce na městečko. MNV, Vlachovo Březí.

Stieberová T. 1928. Vzpomínka na dva dobré muže z Vlachova Březí. Zlatá stezka I.:163-165.

Stieberová T. 1933. Bílá krabice na slavnosti veteránského praporu ve Vlachově Březí. Zlatá stezka VI.:202.

Stránský D, Hora D, Kabelková I, Salzmann K, Suchánek M, Vacková M, Vitek J. 2019. Analýza dokumentů pro koncepční hospodaření se srážkovou vodou v obcích.

Sustainable Sites Initiative. 2024. SITES | Developing Sustainable Landscapes. Available at <https://sustainablesites.org/> (accessed January 2, 2024).

Sýkorová M, Tománek P, Šušlíková L, Staňková N, Habalová M, Čtverák M, Macháč J, Hekrle M. 2021. Voda ve městě: metodika pro hospodaření s dešťovou vodou ve vazbě na zelenou infrastrukturu. České vysoké učení technické (ČVUT) ve spolupráci s Univerzitou Jana Evangelisty Purkyně (UJEP), V Praze.

Tomalty R, Komorowski B. 2010. The Monetary Value of the Soft Benefits of Green Roofs. Canada Mortgage and Housing Corporation (CMHC), Smart Cities Research Services, Montreal. Available from <https://www.yumpu.com/en/document/view/38414389/the-monetary-value-of-the-soft-benefits-of-green-roofs-for-healthy> (accessed January 2, 2024).

Ústav výzkumu globální změny AV ČR - CzechGlobe. 2024. Mapa Česká republika - ClimRisk - jak se u vás změní klima? Available from <https://www.climrisk.cz/mapa-cr/> (accessed January 2, 2024).

Vorel I, Vorlová J, Kupka J, Hronovská K, Pospíšil F, Vyhnálek V, Sklenička P. 2009. Generel krajinného rázu Jihočeského kraje: Studie vyhodnocení krajinného rázu dle §12 zákona 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny na území Jihočeského kraje. Jihočeský kraj, Krajský úřad Jihočeského kraje, České Budějovice.

Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, Ministerstvo zemědělství. 2019. EKatalog BPEJ. VÚMOP, Praha. Available at <https://bpej.vumop.cz/72914> (accessed January 2, 2024).

Whiston Spirn A. 1985. The Granite Garden: Urban Nature And Human Design. Basic Books, New York.